INVENTARIS

VAN HET

ARCHIEF DER PROVINCIE UTRECHT.

OORSPRONKELIJKE CHARTERS DER PROVINCIE EN DER VIJF KAPITTELEN.

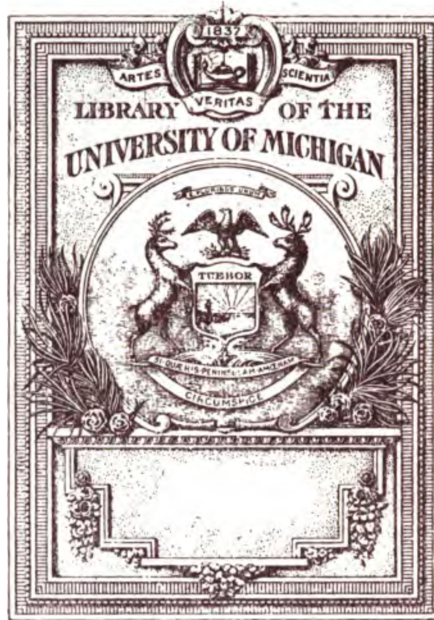
I.

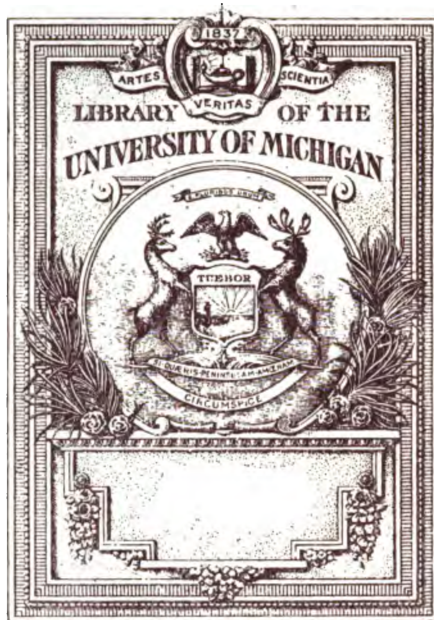
VAN DEN VROEGSTEN TIJD TOT EN MET HET JAAR 1300.

DOOR

DR. P. J. VERMEULEN,
ARCHIVARIS DER PROVINCIE.

UTRECHT.
KEMINK & ZOON.
1877.

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

INVENTARIS.

Utrecht (Province) Archives

INVENTARIS

VAN HET

ARCHIEF DER PROVINCIE UTRECHT.

OORSPRONKELIJKE CHARTERS DER PROVINCIE EN DER VIJF KAPITTELEN.

I.

VAN DEN VROEGSTEN TIJD TOT EN MET HET JAAR 1300.

DOOR

DR. P. J. VERMEULEN,

ARCHIVARIS DER PROVINCIE.

UTRECHT.

KEMINK & ZOON.

1877.

INLEIDING.

De hierachter volgende inventaris behoeft weinig toelichting; hij geeft den korten inhoud van de op den titel vermelde stukken en deze worden bewaard

1. in het archief der provincie,
2. in de archieven der kapittelen
   ten Dom (s. Maarten),
   te Oudemunster (s. Salvator),
   s. Pieter,
   s. Jan,
   s. Marie.

De eerste letter van den naam der kapittelen duidt de bewaarplaats — en de dagteekening de taal van elk charter aan.

Voor het gebruik van den inventaris zal het bovenstaande reeds voldoende wezen, maar zij die tot het bewaren of bewerken van archieven geroepen zijn hebben er aanspraak op iets meer te vernemen.

Bij den aanvang van het werk was van eene uitgave der inventarissen geen sprake. Zij waren alleen bestemd om den bezoekers te worden voorgelegd; afschriften er van werden naar 's Rijks archief gezonden, om daar met die uit de overige provincien bewaard te worden.

Terecht was alle vermenging van de stukken onzer onderscheiden verzamelingen verboden en zoo ontstonden zes afzonderlijke inventarissen. — Als later tot hunne uitgave besloten werd viel aanstonds het voordeel eener samenvoeging in het oog. Dezelfde bescheiden toch komen niet zelden in het archief van meer dan eene instelling voor en het Domkapittel vooral kreeg, in den vroegsten tijd, veel in bewaring dat tot het bisschoppelijk archief behoorde. Dat alles komt thans hier bijeen en de tijd, aan die bijeenvoeging besteed, wordt ruim vergoed door het gemakkelijker overzicht dat men van den gang eener zaak verkrijgt, als de op haar betrekkelijke stukken, in de verschillende verzamelingen verspreid, op het papier vereenigd worden.

De eerste behoefte dan die zich gevoelen deed, was een weg door den chaos der archieven. Toen het mij gelukt was dien door de inventarisatie tot eene zekere hoogte te brengen, meende ik verder dan het mij opgedragen werk te moeten gaan en legde ik den grond voor een oorkondenboek van ons gewest, door naast de inventarissen der origineelen eene chronologische lijst te maken van afschriften en gedrukte charters. Onze naburen zouden haar regesten noemen, maar dezen naam zal zij verdienen als het mij vergund zal worden elk charter behoorlijk te bewerken. Dit geldt ook voor het

oorkondenboek. Van beide volgt hieronder eene proeve der bewerking.

---

(722) donderdag 1 Jan. Karel [Martel], major domus, zoon van Pepijn, schenkt het klooster, binnen de muren van het castrum Trecht (Utrecht) gelegen, waarvan de aartsbisschop Willebrord het bestuur heeft, al wat den fiscus binnen en buiten die muren toekomt, met den graveneng der weide en de villa of het castrum Fethna (Vechten) met toebehooren. ‚Cogitans casum humanae fragilitatis ... Idcirco donamus.'

Actum Harastallio villa publice. Kal. Januarii. anno ii. regnante Thiodrico rege.

Liber catenatus 68. — Lib. donationum cleri trajectens. 1.

Afschriften, vertalingen en uitgaven, bij welke laatsten nog v. Asch v. Wijck, Handelsverkeer van Utrecht iv, 181 gevoegd kan worden, vermeldt Pertz, dipl. imp. i, 98, 250.

(726) zo. 9 Junij. Dezelfde schenkt aan het godshuis te Eliste of Heliste (Elst) in de Betuwe zijne villa, ook Marithaim genoemd, en wat daartoe behoort, zoo als Everhard dat bezeten had eer hij den frankischen koning ontrouw was geworden; met dien verstande dat bisschop Willebrord en zijne opvolgers het beheer daarvan op zich zouden nemen. ‚Cogitans casum humanae fragilitatis .... Idcirco trado.'

Actum Tulpiaco castro publico, mense junio, viiii die, anno vi, regnante rege francorum Theodrico.

Lib. cat. vi (63*). — Lib. don. cler. traj. 3.

Pertz, dipl. imp. i, 99, 250 vermeldt bij zijn afdruk een aantal

afschriften, vertalingen en uitgaven. Bij de laatste voege men Handelsv. iv, 183 en vooral Sloet, Oorkondenb. van Gelre en Zutfen 8. — Lib. don. traj. Lond. en Lib. don. cler. traj. hebben Junij, niet Julij, en van deze tot nog toe oudste en beste cartularia is de eerste maand hier als de juiste aangenomen.

(753) wo. 23 Mei. Koning Pepijn bevestigt de kerk van s. Maarten te Utrecht, op verzoek van haren aartsbisschop Bonifacius, in het bezit van hetgeen haar door Pepijn, Karel en Karelman gegeven was. ,Si petitionibus sacerdotum in omnibus.'

Datum mense martio, die xxiii, anno secundo regni ipsius gloriosi regis. Actum Virmeria, palatio publico.

Lib. cat. vii (64, 65). — Lib. don. cler. traj. 3.

Heda 36. Mieris i, 5. Handelsv. iv, 184.

(753?) Pepijn, koning der Franken, bevestigt op verzoek van Bonifacius, urbis trajectensis episcopus, de kerk van s. Maarten aldaar in het bezit der vrijheden en voorrechten, haar door zijne voorgangers Clotarius en Theodebertus verleend. ,Principalis quidem clementiae.'

Zonder jaar of dag.

Lib. cat. vii (64*). — Lib. don. cler. traj. 3.

Handelsv. iv, 185. Heda 35. Mieris, die i, 6. op gezag van Mabillon, Annal. Bened. L. XXII § 68, dit charter voor verdacht houdt, heeft het daarom niet opgenomen. Mabillon zegt t. a. p. van dit en het voorgaande stuk:

„In uno quidem ex duobus Pippini praeceptis pro sancti Martini ecclesia Trajectensi, apud Hedam relatis, Bonifacius

urbis Trajectensis episcopus appellatur: at in altero, quod magis sincerum et genuinum existimo, tantum archiepiscopus; quo nomine Trajectensis ecclesia ipsi subjecta erat, atque etiam legati apostolici jure, propterea quod haec episcopalis sedes Romano pontifici subjecta censebatur, ut patet ex Bonifaciana epistola 97 ad Stephanum papam."

(769) wo. 1 Maart. Karel, koning der Franken, bevestigt op verzoek van Gregorius, bisschop van Utrecht, de kerk van s. Maarten aldaar (in vico traiecto super fluvium Hreni) in alles wat zij van zijn vader Pepijn en van den ouderen Pepijn, Karel en Karelman had verkregen.

Data kal. Martii. Actum Aquis, palatio publico.

Lib. cat. viii* (65*). — Lib. don. cler. traj. 4.

Heda 39. Mieris i, 7. Handelsv. iv, 188. — Het jaartal 769 is hier aangenomen omdat Lib. don. traj. Lond. bij de dagteekening nog de woorden *anno primo regni nostri* heeft.

N° 1 (van den Inventaris.)

975, ma. 7 Junij.

In nomine Domini amen. Officialis curie traiectensis, judex ordinarius, universis et singulis presens transumpti instrumentum visuris, lecturis seu legi audituris, notum facimus quod citatis peremptorie coram nobis Traiecti, ad consistorium nostrum judiciale ibidem, omnibus et singulis sua quomodolibet ad infrascripta interesse putantibus, per certas litteras

nostras citatorias desuper a nobis emanatas, in valvis rubeis ecclesie traiectensis executas, ad instanciam reverendissimi domini nostri illustrissimi principis domini Frederici de Baden, episcopi traiectensis, principalis, ad videndum et audiendum nonnullas litteras imperiales antiquas et multum vetustas quondam recolende memorie domini Ottonis, romanorum magni imperatoris augusti, ecclesie traiectensi super donatione ville de Ameida concessas, ex archivis ecclesie traiectensis extractas, coram nobis produci et per nos transumi, transcribi et exemplari ac in publicam transumpti formam redigi, mandari atque auctoritatem nostram pariter et decretum per nos interponi, vel dicendum et causam rationabilem allegandum quare premissa minime fieri debeant, ad diem et horam infrascriptas comparuit judicialiter coram nobis die, hora et loco eisdem infrascriptis providus vir magister Adrianus Bort [procurator] et eo nomine prefati episcopi traiectensis ac procuratorio nomine eiusdem dictas litteras citatorias, debite executas, coram nobis reportavit et illico contumaciam omnium citatorum in eisdem contentorum, non comparentium, accusavit ipsosque contumaces reputari et in eorum contumaciam dictas litteras imperiales prefati quondam Ottonis magni imperatoris augusti originales, licet vetustas et in certis plicis earundem confractas, legibiles tamen et cum eiusdem quondam Ottonis imperatoris augusti sigillo, ut prima facie apparuit, inferius in margine de cera alba impresso, licet aliqualiter confracto, sigillatas ac alias signo manuali et imperiali eiusdem imperatoris signatas et alias rite per eius cancellarium subscrip-

tas, quas judicialiter ibidem exhibuit, per nos transumi ac alias transcribi, exemplari ac in publicam transumpti formam redigi, mandari ac transumpto huiusmodi auctoritatem nostram judiciariam et ordinariam pariter et decretum nostrum interponi instanter et debite postulavit. Nos tunc officialis judex omnes et singulos citatos predictos non comparentes reputavimus merito, prout erant suadente justicia, contumaces et in eorum contumaciam prefatas litteras imperiales per discretum virum Gerardum Beyer, nostrum et dicte curie nostre notarium infrascriptum transumi, transcribi, exemplari et in publicam transumpti formam redigi mandavimus et mandamus per presentes. Tenor vero imperialium litterarum prefatarum sequitur et est talis.

In nomine summi Dei. Otto omnipotentis Dei clementia instimulante imperator augustus. Dinoscant omnes fideles nostri presentes scilicet et futuri, qualiter nos ob nostre anime remedium debitorumque nostrorum, necnon et nostre dilecte coniugis Theophanie interventu atque venerabilis episcopi Geronis, ad sanctum Martinum traiectensemque ecclesiam in proprium damus in pago Insterlaca in comitatu Ruotbotonis villam Amuda vocatam, quantum eius prius ad prefatam non pertinebat ecclesiam, cum omnibus ad hec pertinentibus, cum curtilibus, edificiis, mancipiis, pratis, pascuis, silvis, aquis, piscationibus, mobilibus et immobilibus taleque theloneum quale prius Valger comes in eodem exigebat loco, et ut eiusdem traiectensis ecclesie episcopus potestatem habeat utrum illud theloneum totúm velit in Traiectum sumere vel

totum in Amuda; vel partem eius in Traiecto et partem in Amuda; quod scripto confirmari jussimus per quod precipimus quatenus ita ut datum habemus perpetualiter permaneat. Et ut verius credatur manu nostra illud firmamus et annulo nostro sigillari jussimus. Signum domini Ottonis magni imperatoris augusti Falmarus cancellarius vice Willigisi archicapellani notavi. Data septima idus Junii anno dominice incarnationis D. CCCC. LXXV, indictione tercia, anno vero regni domini Ottonis XV, imperii... Actum Erpesfort.

Quibus omnibus et singulis premissis, tanquam rite et legitime factis, nostram et dicte curie nostre auctoritatem judiciariam et ordinariam interposuimus ac presentibus interponimus pariter et decretum; volentes, statuentes, declarantes et decernentes presenti publico transumpti instrumento tantam fidem ubilibet locorum, in judicio et extra judicium fore et esse adhibendum, quanta adhiberetur ipsis litteris imperialibus originalibus supradictis, ubicumque producerentur seu exhiberentur. In quorum omnium fidem et testimonium premissorum presentes litteras nostras, seu presens transumpti instrumentum, exinde fieri et per notarium publicum supra et infrascriptum subscribi et publicari mandavimus ac sigilli curie nostre traiectensis jussimus et fecimus appensione communiri. Datum et actum Traiecti in consistorio episcopali et judiciali traiectensi predicto, sub anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quinto decimo, indictione tercia, die vero Mercurii undecima mensis Julii de mane hora primarum et audiencie causarum consueta, pontificatus sanctis-

simi in Christo patris et domini nostri domini Leonis, divina providentia pape decimi anno tercio; presentibus ibidem providis et discretis viris magistris Johanne de Mechlinia et Bartholdo de Angeren, supradicte nostre curie causarum procuratoribus juratis, testibus ad premissa vocatis et rogatis.

Et ego Gerardus Beyer, clericus traiectensis diocesis, publicus sacris apostolica et imperiali auctoritatibus venerabilisque curie traiectensis supradicte causarum notarius, quia premissis omnibus et singulis dum sic ut premittitur fierent et agerentur, unacum prenotatis testibus presens interfui et quia, facta diligenti collatione de presenti transsumpto ad litteras originales supradictas, quas cum eodem concordare inveni, ideo de mandato officialis traiectensis presens transsumptum, manu alterius fideliter scriptum, exinde confeci et publicavi necnon signo et nomine meis ac prefate curie traiectensis sigilli appensione signavi in fidem et testimonium premissorum.

[1] Onderaan ter zijde staat het gewone teeken van den notaris Het afhangende zegel van den officiaal is verloren gegaan. De giftbrief van keizer Otto is meermalen uitgegeven (Heda 87; Mier 1, 48; Utr. plkb. 2, 322 en het laatst Holl. Oorkb. N°. 51), maar het blijkt niet dat het origineele charter den uitgevers bekend is geweest, al is in het Utr. plkb. het monogram des keizers er bij afgeteekend. In het archief der provincie wordt eene gedrukte kopij van 's keizers diploma gevonden, waarop dat monogram voorkomt en die met het volgende onderschrift van den in 1685 overleden secretaris der Staten van Utrecht voorzien is: „Exemplar

hoc accurate collatum cum regio diplomate, quod pergameno inscriptum et registratum libro antiquo donationum et privilegiorum trajectensium, in archivis provinciae et ecclesiae majoris sancti Martini conservatur, verbotenus concordat, teste me J. van Luchtenburgh." Het origineel is dan ook tot heden niet ontdekt en daarom bestond er geen bedenking het vidimus van den officiaal, *waarbij het oorspronkelijke gebruikt werd*, geheel af te drukken. De wijze waarop dat vidimus ten verzoeke van bisschop Frederik van Baden verleend werd is opmerkelijk. Hoogstwaarschijnlijk moest het in de onophoudelijke geschillen over het rechtsgebied van de Lek, die tot in de vorige eeuw tusschen Holland en Utrecht voortduurden, van dienst zijn. Met het oog op die geschillen is het woord *Ameida*, door den Officiaal in het begin van zijn vidimus gebezigd, niet voor een schrijffout te houden en verdient het een nader onderzoek of door het oude *Amuda* het tegenwoordige *Muiden* bedoeld zij.

Ook de dagteekening verschilt. Zij is in ons autentiek afschrift niet 6, maar 7 Junij. Schijnbaar van minder belang, kan dit echter, in verband met de verblijfplaats des keizers op die dagen, voor de kritiek van het stuk van gewicht zijn. — Eindelijk bewijst de beschrijving van den toestand, waarin het oorspronkelijk diploma zich in 1515 bevond, dat het toen in het archief van het domkapittel bewaard werd. Vooral was het dit kapittel-archief waarin de eerste bisschoppen hunne charters bewaarden.

Den 26. October 1519 werd 's Keizers giftbrief, blijkens eene in het provinciaal archief aanwezige oorspronkelijke notarieele acte, opnieuw in het kapittel aan den gemachtigde van den heer van Brederode ter inzage gegeven en de toestand van het belangrijke charter met de volgende woorden vermeld:

„Tinhouden vanden brieve, geincorporeert int witte van desen, be-

ginnende *In nomine summi dei Otto omnipotentis dei clementia,* ende yndende *Actum Erpesfort*, es tot versoucke van die van Utrecht gecollationeert geweest jeghens eenen ouden brief in perchemine, berustende in de kercke ende archyven van den Dom tUtrecht, gescreven in zeer oude letteren, inde derde reghele van welcken brieve niet leselic en was dat woort *Instarlaca*, want *laca* verdonckert was, als oic waeren die woorden *eius prius* ende *permaneat* ende oic inde 6ste lynie die woorden *Et ut verius et anulo nostro sigillari jus dominice incarnationis* Imperij *VIII.* Op welcken brief geplact was eenen zeer ouden zegel in witten wasse, die gebroken was in vijf stucken, deen in dandere voughende, de welcke vyf stucken wel maecten tweedeel van den zegel, maer qualic konst men zien wat personaige daer inne gestaen hadde; anders dan trocken van cleederen, noch oic wat inde circonferentie gescreven stont, anders dan datmen perfectelic zach drie roomsche letteren, te weten A V G, ende op den rugge vanden selven brieve, die ons tcapittel van den Dom, capitulariter vergadert, tot versouck van den voorsz. van Utrecht, exhibeerden, stont gescreven in oude roomsche letteren „Ottonis secundi „regale preceptum de villa Amuda et de theloneo et piscatione. Anno „domini DCCCC Lxxv." Ende boven dien gescrifte stont gescreven: „pertinet ad Episcopum." Ende beneden: „sub Baldrico episcopo." Welcke collatie gedaen es in presentie van meester Claes Boen, als procureur van den Heere van Brederode, den 26sten dach van Octobre anno 15c ende negenthiene."

---

975 (7 Junij). *Data septima* (sic) *idus Junij anno dominicae incarnationis* DCCCCLXXV, *indictione tertia, anno vero regni domini Ottonis* XV, *imperii... Actum Erpesfort.* — Keizer Otto schenkt de Utrechtsche kerk den eigendom der villa Amuda (Muiden?) in pago Insterlaca (sic), in comitatu Ruotbotonis, voor zoo verre de kerk dien eigendom niet reeds bezat; met zulken tol als vroeger aldaar door graaf Valger geheven werd. 1

Afgeschreven in een vidimus van den Officiaal 's hoofs van Utrecht dd. 1515, 11 Julij. — Uitgegeven in Heda 87; Mier. 1, 48; Utr. plkb. 2, 322; v. d. Bergh oorkb. n° 51.

1024 (3 Jan.). *Data* III *non. Jan., anno dominicae incarnationis* MXXIIII, *ind.* VI, *anno vero domni Heinrici regni* XXII, *imperii autem* X. *Actum Babenberc* — Keizer Hendrik bevestigt de kerk van S. Maarten te Utrecht in het bezit van het graafschap Drenthe. 2

D. Vidimus van den Officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1531, 17 Nov. — Verg. 1359, 2 Apr. — Uitg. Heda 112; Mier. 1, 61.

1025 (26 Julij). *Data* VII *kal. Aug., ind.* VIII, *anno dominicae incarnationis millesimo* XXV, *anno autem domini Chuonradi secundi regni* I. *Actum Triburii.* — Koning Koenraad bevestigt de kerk van S. Maarten te Utrecht in het bezit van het graafschap Drenthe. 3

D. Vidimus van den Officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1531, 17 Nov. — Uitg. Heda 113; Mier. 1, 62.

1026 (14 Junij). *Data* XVIII *kal. Julij, ind.* VIIII, *anno dominicae incarnationis* MXXVI, *anno autem domini Chuonradi secundi regni* II, *Cremonae actum est.* — Koning Koenraad, gekoren keizer, schenkt de kerk van S. Maarten te Utrecht het graafschap Teisterbant. 4

D. Vidimus van den Officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1531, 17 Nov. — Uitg. Heda 114; Mier. 1, 62; Bond. chartb. 1, 100; v. d. Bergh, oorkb. n° 79.

1040 (21 Mei). *Datum* XII *kal. Junij, ind. octava, anno dominicae incarnationis* MXL, *anno autem domini Heinrici regni tertii ordinationis* XIII, *regni primo. Actum Traiecti.* — Keizer Hendrik schenkt de kerk van S. Maarten te Utrecht een praedium in villa Groninga, enz. in het graafschap Drenthe. 5

D. Vidimus van den Officiaal 's hoofs van Utrecht dd. 1531, 17 Nov. — Verg. 1532, 5 Oct. — Uitg. Heda 121; Mier. 1, 63; Driessen monum. Gron. 857 met facs.

1085. *Cartam hanc testem futuram dedimus anno dominicae incarnationis* MLXXXV, *ind.* VIII, *anno praesulatus mei octavo, regnante Heinrico imperatore quarto.* — Bisschop Koenraad verklaart van het kapittel van S. Jan te Utrecht den tol te Smithuizen en eenig land ontvangen — en daartegen aan het kapittel de kerk te Froonakker en eenige landen aan de Vuursche, te Mijdrecht enz., met de tienden en de kerkelijke en wereldlijke rechten gegeven te hebben. 6

A. Het zegel verloren? Onecht; waarschijnlijk in het laatst der 13. eeuw geschreven; maar de handeling zelve, waaruit de proostdij van S. Jan ontstaan is, heeft plaats gehad.

Verg. 1311 (12 April); 1326 (27 Maart). — Uitg. Heda 142;

Matth. nob. 485; Wassenberg Embrica 113; Bond. chartb. 1, 147; v. d. Bergh oorkb. n° 91.

1094. *Actum est hoc anno dominicae incarnationis* MXCIIII, *ind.* II, *regnante quarto Heinrico imperatore anno regni eius* XXXVIII, *imperii* X, *episcopatus domini Cuonradi* XVIII. — Bisschop Koenraad geeft aan de kerk van S. Jan te Utrecht de kerk van Schoorl met de vier daarbij behoorende kapellen van het nabijgelegen Bergen en van Sudrekercha, Bernardeskercha en Aldenkercha ultra aquam Sichara. 7

J. Met opgedrukt zegel in witte was. Uitg. Kluit hist. crit. 2, 140; v. d. Bergh oorkb. n° 92.

1101. *Actum est hoc anno dominicae incarnationis* MCI, *ind.* VIIII, *regnante* IIII *Heinrico imperatore anno regni eius* XLV, *imperii* XVII, *episcopatus domni Burchardi anno* II. — Bisschop Burchard geeft het kapittel van S. Jan te Utrecht de kerk Thiedradeskerke aan de Dubbel, met tienden en eenige voorrechten. 8

J. Met opgedrukt zegel in witte was. Uitg. Heda, 145; Mier. 1, 77; v. d. Bergh oorkb. n° 94.

1105. *Actum est hoc anno dominicae incarnationis millesimo* CV, *ind.* XIII, *regnante Heinrico* IIII *imperatore.* — Bisschop Burchard doet uitspraak in een geschil tusschen die van Sliedrecht en Houweningen (Hougninke), over de onderhoorigheid der kerk van Botteskerke aan die van Sliedrecht. Die van Houweningen beriepen zich te onrechte op een brief van bisschop Koenraad. 9

J. Met opgedrukt zegel in witte was. — Uitg. Heda 145; Matth. nob. 556; Mier. 1, 78; Kluit hist. crit. 2, 142; v. d. Bergh oorkb. n° 95.

1108. *Acta est publice haec traditio anno dominicae incarnationis* MCVIII, *ind. prima, sacrosanctae romanae ec-*

clesiae venerabili papa Pascali praesidente, regnante quinto Heinrico anno regni ejus III, *episcopatus domni Burchardi* VIII. — Bisschop Burchard schenkt de kerk van Limmen (Limben), met toebehooren, aan het altaar van S. Marie, door graaf Gerhard, den advokaat der kerk van S. Marie te Utrecht, gesticht. 10

M. Met opgedrukt zegel in witte was. Het stuk is beschadigd. — Uitg. Matth. reb. ultraj. 100; v. Spaen, inleid. hist. Geld. 4, cod. dipl. n° III; v. d. Bergh oorkb. n° 100.

1116. *Facta est haec confirmatio anno dominicae incarnationis* MCXVI, *ind.* VIIII, *sub apostolatus domni Pascalis papae, regnante Henrico, anno regni eius* XI, *imperii* V, *anno episcopatus domni episcopi* G. II. — Bisschop Godebald bevestigt de gift van een hof (curtis) vóór het kasteel, door bisschop Burchard aan het kapittel van S. Marie te Utrecht gedaan. 11

M. Het opgedrukte zegel verloren; het stuk heeft zeer geleden.

1120. Het kapittel van S. Marie te Brugge laat de vervulling van zijne proostdij over aan de kerk van S. Maarten te Utrecht. 12

D. Vidimus van den Officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1381, 7 April.

1122 (2 Junij). *Data apud inferius Traiectum, anno dominicae incarnationis* MCXXII, *indictione* XIII, IIII *non. Junii, anno domini Henrici quarti regni eius* XXIII, *imperii vero* XII. — Keizer Hendrik bevestigt de ingezetenen van Utrecht en Muiden, onder voorwaarde dat zij het bisdom bij 's keizers trouw zullen bewaren, in de voorrechten hun door bisschop Godebald geschonken. Die tot onderhoud van den stadsmuur verplicht zijn genieten tolvrijheid als zij te Utrecht handel komen drijven. 13

Afschrift uit de 13. eeuw, in de gedaante van een diploma, doch zonder zegel. — Uitg. Utr. plkb. 2, 322; Mier. 1, 86; Aanh. kerk. oudh. 293; Handelsverk. van Utr. 4, 222; v. d. Bergh oorkb. n° 111.

1122 (2 Junij). *Data in palatio imperatoris in Traiecto, quod volgo Lofen dicitur, anno incarnationis dominicae* MCXXII, *indictione* XIII, IIII *non. Junii, anno domini Henrici* IIII *regni eius* XXIII, *imperii vero* XII. — Keizer Hendrik bevestigt, ten gevolge der klachten van voorname burgers te Utrecht over het heffen van den tol aldaar, het door bisschop Godebald verleende privilegie en stelt de tolrechten vast, die door vreemden te Utrecht voldaan moeten worden. Die aldaar handel komen drijven, zoo wel als hun goederen, zullen onder het rechtsgebied der stedelijke schepenen behooren. 14

Afschrift uit de 13. eeuw, in de gedaante van een diploma, doch zonder zegel. — Uitg. Utr. plkb. 2, 323; Mier. 1, 86; Handelsverk. Utr. 4, 225.

1126 (7 Julij). *Facta est haec traditio anno dominicae incarnationis millesimo centesimo* XXVI, *ind.* IIII, *anno regis Lotharii* [I, *anno vero episcopatus m*]*ei* XIII, VIII *id. Julij, Traiecti.* — Bisschop Godebald geeft het kapittel van S. Pieter te Utrecht den eigendom van zijne kerk in Holland, geheeten Tieselineskerke. 15

P. Met zegel in witte was. Van het charter zijn slechts eenige fragmenten overig. — Uitg. Heda 155; Mier. 1, 87; v. d. Bergh oorkb. n° 112.

1131. *Actum est autem anno dominicae incarnationis* MCXXXI, *ind.* VIIII, *regnante rege Lothario* II, *anno regni eius* VI, *anno vero* III *episcopatus domini Andreae.* — Bisschop Andreas stelt de parochianen van Mye weder in het

bezit van eenig land, hun door zekeren Gijsbert met geweld ontnomen. 16

M. Met opgedrukt zegel in witte was; het charter is zeer beschadigd. — Uitg. Heda 161.

1131. *Hoc autem factum est anno dominicae incarnationis millesimo* CXXXI, *ind.* VIIII, *regnante rege Lothario anno* VII *regni eius, anno* IIII *episcopatus domini Andreae, pontificis humillimi traiectensis ecclesiae.* — Bisschop Andreas geeft aan de kanoniken van het kapittel van S. Jan te Utrecht de kerk en het hof te Beusichem, met eenige daarbij behoorende goederen, vroeger door den proost van dat kapittel, Herman, bezeten. 17

J. Met opgedrukt zegel in witte was. — Uitg. Heda 161; Matth. jur. glad. 359; Mier. 1, 90; Bond. chartb. 1, 178.

1132, *Ind. decima.* Bisschop Andreas geeft eenige onbebouwde landen onder Hoevelaken, op verzoek van zijn leenman Hendrik Emoosz., tot wiens leen zij behoorden, aan eenige lieden in eigendom. 18

M. Afgeschreven in een vidimus van biss. Johannes dd. 1286 (13 April). — Uitg. Bond. chartb. 1, 179.

1132 (29 Mei). *Data autem Traiecti in die sancto Penthecostes, anno dominicae incarnationis millesimo* CXXXII, *ind.* X, *episcopatus nostri anno* IIII, *in die S. Penthecostes.* — Bisschop Andreas maakt eenige bepalingen aangaande de bezittingen en de keuze van den Abt van S. Odulf te Staveren. In dorso het afschrift der bevestigingsbulle van Paus Innocentius II? 19

D. Afschrift uit de 13. eeuw. — Uitg. Matth. anal. (ed. 4°) 3, 473.

1139. *Acta haec anno dominicae incarnationis* MCXXXVIII, *ind.* II, *anno regni Conradi* II, *episcopatus Andreae* XI. — Bisschop Andreas geeft de tienden bij Breukelen en Otter-

spoor, die Dirk Gijsbertsz zich gedeeltelijk had toegeeigend, weder aan het kapittel van S. Pieter te Utrecht terug. 20

P. Het opgedrukt zegel in witte was er los bij. Het charter op veel plaatsen beschadigd.

1155. *Acta sunt haec Traiecti in domo nostra, anno dominicae incarnationis* MCLV, *imperante Friderico, anno regni eius* IIII, *imperii* I, *anno episcopatus nostri* V. — Bisschop Herman bevestigt de parochianen van Lopik in den eigendom van land te Polsbroek, door hen van den Heer van Haastrecht en zijnen zoon gekocht, ten einde aldaar eene nieuwe waterleiding te maken naar den IJssel en veroorlooft het leggen van eene sluis in den IJsseldijk tot verbetering hunner oude uitwatering. 21

M. Met opgedrukt zegel in witte was. — Afgeschreven in een vidimus van den Officiaal 's hoofs van Utrecht dd. 1432, 31 Maart. — Verg. 1285, 1 Julij. — Uitg. Matth. jur. glad. 119; Kluit hist. crit. 2, 166; v. d. Bergh oorkb. n° 132.

1156. *Acta sunt haec Traiecti, anno dominicae incarnationis* MCLVI, *anno regni nostri* V, *imperii* I. — Keizer Frederik herstelt het kapittel van S. Marie te Utrecht in het bezit van eenige tienden en andere goederen in den omtrek van Weesp, van welke Egbert, ministerialis van S. Maarten zich meester had gemaakt, nadat hij te voren ten overstaan van Bisschop Herbert het recht des kapittels daarop erkend had. De Keizer bepaalt verder de grenzen der wederzijdsche landen. 22

M. Het afhangend zegel verloren. Uitg. Mier. 1, 103; Bond. chartb. 1, 205; v. d. Bergh oorkb. n° 135.

1156. *Acta sunt haec in Dei nomine feliciter anno Domini* MCLVI, *ind.* IIII, *anno regni Frederici regis* V, *imperii* II; *episcopatus domini Godefridi* I. — Bisschop Godfried ver-

biedt, op straffe van excommunicatie, de proosten van het kapittel van S. Jan te Utrecht de tienden van de kerk van Oge in het vervolg op eenige wijze uit te geven, maar zelve ten dienste der kerk de vruchten te ontvangen. 23

J. Met opgedrukt zegel in witte was. — Uitg. Matth. nob. p. 458.

1163. *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis* MCLXIII, *ind.* XI, *anno regni Fretherici* XI, *imperii* VII, *episcopatus domini Godefridi venerabilis antistitis nostri anno* VII. — Riquardus, kanonik van S. Jan te Utrecht, vermaakt zijnen medekanoniken eenige landerijen in Stronkwijkerbroek en bepaalt de diensten te zijner memorie te doen, met de belooningen daarvoor uit die goederen te genieten. 24

J. Met uithangend zegel van biss. Godfried in roode was. — Uitg Matth. nob. 542; Aanh. kerk. oudh. 556.

(1165?) Bisschop Godfried verzoent zich met Egbert van Amstel. 25

D. Het charter zeer geschonden en het zegel verloren. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 155.

(1165?). Bepalingen van den R. Keizer over het bijleggen der geschillen tusschen den bisschop van Utrecht, den graaf van Holland, den proost van het domkapittel te Utrecht en de kanoniken van Oldenzaal. 26

D. Zonder zegel.

1166? *Acta sunt autem haec Traiecti, anno dominicae incarnationis millesimo* CLXIIII, *ind.* XIII, *sub apostolatu domni Paschalis anno secundo, regnante Fretherico anno regni ejus* XIIII, *imperii* X, *anno episcopatus nostri* X. — Bisschop Godfried verklaart dat Vrouwe Bezela een huis en hofstede (domum quandam cum curtili in platea suburbana

quae est media inter domum episcopalem et ecclesiam b. Mariae in Traiecto) voor hare ziel geschonken heeft aan de kerken van S. Marie, S. Jan en S. Bonifacius te Utrecht. 27

M Met opgedrukt zegel in witte was, geschonden. Matth. reb. ultraj. 118. — Verg. over het jaartal Aanh. kerk. oudh. 556.

1169. *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis* MCLXVIIII, *ind.* I, *anno regni domini Fritherici* XVII, *imperii vero* XIIII, *anno episcopatus mei* XIII. — Bisschop Godfried lost eenige landerijen, behoorende onder de curtis in Beusichem, in en geeft die weder aan het kapittel van S. Jan te Utrecht. 28

J. Met uithangend zegel in witte was. — Uitg. Matth. reb. ultraj. 100; Aanh. kerk. oudh. 557; Bond. chartb. 1, 214.

1169. *Acta sunt haec anno incarnationis Domini* MCLXVIIII, *ind.* II, *tempore domini Godefridi venerabilis traiectensium episcopi*, *anno episcopatus sui* XIII. — Boudewijn, proost van het kapittel van S. Marie te Utrecht, schenkt dat kapittel de tienden in Wiltenburg, die Herman van Wedene — en de tienden in Lopik, die Gerard, zoon van heer Frabertus, van hem in leen hielden. 29

M. Met opgedrukt doch geschonden zegel in witte was. — Uitg. Matth. reb ultraj. 121.

(1172?) Bisschop Godfried beklaagt zich over het ongelijk hem door den graaf van Holland aangedaan, tegen eene uitspraak van den graaf van Gelder betreffende de vrije mannen van het Sticht, door tusschenkomst van den aartsbisschop van Keulen gegeven. 30

D. Het zegel verloren. — Uitg. Sloet oorkb. n° 335.

1172. *Acta sunt haec in conspectu venerabilis domini Coloniensis archiepiscopi Phylippi, anno* MCLXXII *incarnationis Domini, anno* XXII *regni,* XVIII *imperii gloriosi imperatoris Fritherici, indictione* V, *episcopatus mei anno* XVII. — Bisschop Godfried verklaart dat Hendrik van Kuik, graaf van Utrecht, vrijwillig afstand heeft gedaan van de advocatie der landen van het kapittel van S. Jan te Utrecht, in Balgooi gelegen, welke hij zich wederrechtelijk had toegeëigend. De bisschop, in wiens hand de advocatie was overgegeven, schenkt het vrij beheer dier goederen aan den proost des kapittels Arnold. 31

Het afhangend zegel des bisschops, in bruine was, behalve het randschrift wel bewaard. — Uitg. Mier. 1. 116; Bond. chartb 1, 219, waar over het jaartal gehandeld wordt.

1173 (4 Mei). *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis* MCLXXIII, *indictione* VI, *regnante domino Frederico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius* XXII, *imperii vero eius* XIX. *Datum Goslariae* IIII *non. Maii.* — Keizer Frederik bevestigt de overeenkomsten door Frederik, bisschop van Munster en zijn opvolger Lodewijk, met Hendrik graaf van Tekenenburg en diens zoon Simon aangegaan over de advocatie der Munstersche kerk enz. 32

Afgeschreven in een vidimus van Otto, dominus de Ottenstene, Hugo de Horne; Alexander de Langen, Johannes de Kappelen en Ludolphus Hake, ridders. — Verg. 1320, 11 October. — 's Keizers brief o. a. naauwkeurig uitgegeven in het Urkundenbuch van Erhard's regesta hist. Westfal. 2, 118.

1176. *Acta sunt haec anno incarnationis dominicae* MCLXXVI, *indictione* IX, *regni Frederici* XXV, *imperii* XXI, *episcopatus Godeboldi* XXI. — Bisschop Godebald maakt een verdrag tusschen het kapittel van S. Jan te Utrecht

en Iwainus de Gokesforde aangaande de curtis te Beusichem. 33

J. Met afhangend zegel in roode was. — Uitg. Matth. jur. glad. 360; Bond. chartb. 1, 223; Sloet oorkb. n° 342.

1176. *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis* MCLXXVI, *ind.* VIIII, *tempore domini Fretherici imperatoris regni vel imperii anno* XXVI, *praesulatus domini Godefridi anno* XXII. — Boudewijn, proost van het kapittel van S. Marie te Utrecht, geeft aan dat kapittel de grove en smalle tienden in Otterloo, nadat Gerardus de Ape, die ze in leen hield, van zijn recht afstand had gedaan. 34

M. Met opgedrukt zegel van den proost, in witte was. — Uitg. Bond. chartb. 1, 222; Sloet oorkb. n° 341.

1177. *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis* MCLXXVI, *indictione* X, *anno regni domini Fritherici imperatoris* XXVII; *imperii* XXIII, *episcopatus vero domini Godefridi anno* XXIII. — Gerard, graaf van Gelre, belooft, onder het zegel van zijn vader Hendrik, de Utrechtsche burgers te bevrijden van den tol die te Rijswijk van hen gevorderd wordt en maakt eenige bepalingen aangaande hunne lichterschepen. 35

Afgeschreven in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utrecht, dd. 1395, 24 December. — Uitg. Bond. chartb. 1, 225; Sloet oorkb. n° 344 met voortreffelijk façsim.

(1178, 9 April.) *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis* MCLXXXVIII, *indictione* XI, *anno regni imperatoris Frederici* XXVII, *imperii eius et episcopatus mei* XXIII. *Huius autem donationis quoddam feceram inchoativum in ipso castro Horst, posito vexillo sancti Martini super turrim tribus continue diebus et tribus noctibus etc. Se-*

cundae vero donationis quae ad perfectionem primae spectat, quam scilicet ego feci in die resurrectionis Domini super altare beati Martini, quo debui ordine etc. — Bisschop Godfried maakt eenige bepalingen aangaande zijne goederen en draagt het kasteel ter Horst aan het Sticht op tot een open huis voor den Bisschop. 36

D Het zegel verloren. — Uitg. Bond. chartb 1, 229.

1179 (27 Junij). *Datum Lateranis per manum Alberti sanct...... cancellarii* V *kal. Julii, indictione* XII, *pontificatus...... Alexandri papae* III *anno eius* XX? — Paus Alexander stelt het kapittel van Oudmunster te Utrecht en zijne goederen in Groningen, Drenthe, Utrecht en elders onder de bescherming van den H. Stoel en bekrachtigt de bepalingen door wijlen bisschop Andreas aangaande het bezit van prebenden enz. gemaakt. 37

O. Met looden zegel aan saffraankleurige zijde. Het stuk zeer geschonden. — Uitg. v. Spaen, inleid. hist. Geld. IV, cod. dipl. n° VIII; v. d. Bergh, oorkb. n° 159.

(1185?) Overeenkomst tusschen het kapittel van S. Jan te Utrecht en het klooster van Elten aangaande de collatie van het personaat van Naardingerland. 38

J. Chirograaf. Met twee afhangende zegels in roode was. — Uitg. Matth. anal. 6, 58; Kluit hist. crit. 2, 209; Bond. chartb. 1, 248; v. d Bergh, oorkb. n° 164.

1185. *Actumque est hoc anno Domini* MCLXXXV, *Frederico imperante, Henrico filio eius regnante, Balduino Trajecti praesulante.* — Gift van eenige hoorige lieden door zekeren Bavenkendis aan het kapittel van S. Jan te Utrecht. 39

J. Chirograaf. Met de ter zijde afhangende zegels van den proost en het kap. van S. Jan in roode was. — Uitg Matth. de nob. 953.

1186. *Anno Domini* MCLXXXVI, *Frederico imperante, dilecto filio eius Henrico regnante, Balduino Traiecti praesulante.* — Arnoldus Scapekin geeft het kapittel van S. Jan te Utrecht eenige hoorige lieden. 40

J. Chirograaf. Met de ter zijde afhangende zegels van proost en kap. in roode was. — Uitg. Matth. de nob. 954.

1198. *Acta sunt haec apud Lis, anno dominicae incarnationis* MCLXXXXVIII, *indictione prima, Henrico imperatore regnante.* — Dirk, graaf van Holland, schenkt aan de vicarij, door den kapellaan van zijn vader ter gedachtenis van dezen in het noordelijk gedeelte der kerk van S. Marie te Utrecht gesticht, eenig land bij Naaldwijk. 41

M. Met de afhangende zegels van het kap. S. Marie, den graaf en de gravin Aleid, in groene was. — Uitg. Heda, 211; Matth. fund. eccl. 149; Mier. 1, 131; Kluit hist. crit. 2, 221; v. d. Bergh oorkb. n° 177.

(1200?) De vijf kapittelen te Utrecht maken eenige bepalingen van het geen zij te doen zullen hebben wanneer hunne leden gevangen genomen of beleedigd worden, sterven enz. 42

M. Met de zegels der kapittelen in groene was; dat van S. Pieter ontbreekt.

1200. *Acta sunt haec anno incarnationis dominicae* MCC, *indictione* III, *pontificatus domini Theoderici anno* II. — Bisschop Dirk bestemt de goederen die tot de proostdij en de dekanij van het kapittel van S. Marie te Utrecht zullen behooren. 43

M. Met de zegels van den bisschop en van het kapittel in groene was. — Uitg. Mieris 1, 135; v. d. Bergh oorkb. n° 185.

1200. *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis millesimo ducentesimo, episcopatus domini Theoderici anno*

tertio. — Walter, deken van het kapittel van Oudmunster te Utrecht geeft zijne goederen in Poortvliet in erfpacht aan Hugo van Voorne. 44

O. Vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1308 (24 Mei) in crastino ascensionis Domini. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 186.

1200 (30 Sept.) *Datum apud Norinberch anno dominicae incarnationis* MCC, *indictione* IV, II *kal. Octobris.* — Koning Filips veroorlooft den bisschop van Utrecht den tol van het Gein naar elders over te brengen. 45

D. Vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd 1531, 17 Nov. — Uitg. Heda, 186. Mier. I, 135.

1202. *Acta sunt haec anno incarnationis dominicae* MCCII. — Proost, deken en kapittel van S. Marie te Utrecht, overwegende dat hunne voorgangers en zij zelven in het beheer van de zaken hunner kerk nalatig zijn geweest, maken eenige bepalingen over het gebruik van de inkomsten der vacante prebenden. 46

M. Met 's kapittels afhangend zegel in groene was, ofschoon in het stuk vermeld staat: sigilli impressione firmavimus. — Uitg. Dodt arch. v. Utr. 3, 351.

1204 (vóór 24 Junij.) *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis* MCCIIII. — Hugo, bisschop van Luik, Hendrik, hertog van Limburg, Philips, markgraaf van Namen, Otto, graaf van Gelder, Adolf, graaf van den Berg en Willem, oom van den graaf van Vlaanderen maken een verdrag tusschen den bisschop van Utrecht en den graaf van Loon. 47

D. Met twee zegels in witte was en een fragment van het derde. Het vierde verloren. — Uitg. Heda, 198; Kl. hist. crit. 2, 266; Bond. chartb. 1, 291; Mier. 1, 144; v. d. Bergh oorkb. n° 197.

(1204?) Lodewijk, graaf van Los (Loon), verbindt zich eenige voorwaarden na te komen ten aanzien van het leen dat Dirk, graaf van Holland, van het Sticht van Utrecht bezat en dat hij thans in lijftocht houdt enz. 48

D. Met zegel in witte was, geschonden. Uitg. Mier. 1, 144; Kl. hist. crit. 2, 269; v. d. Bergh oorkb. n° 199.

(1205?) Bisschop Dirk vergunt de parochianen van Brugdamme eene nieuwe kerk in hunne parochie te stichten en bepaalt de verdeeling der inkomsten. 49

P. Afgeschreven in een vidimus van de kapittelen ten Dom, Oudmunster, S. Jan en S. Marie te Utrecht dd. 1245 (9 Sept.) infra octavam nativitatis Mariae.

1205. *Haec facta sunt anno incarnationis domini millesimo ducentesimo quinto.* — Otto, domproost van Utrecht, verklaart dat wijlen Bisschop Dirk aan die van Brugdamme vergund heeft eene nieuwe kerk te stichten en daartoe volgens de uitspraak der synode recht had. 50

P. Afgeschreven in het hierboven vermelde vidimus.

1206. *Actum est ita in capitulo Daventriensi, anno incarnationis dominicae* MCCVI, *indictione* IX, *epacta* IX, *concurrente* VI, *traiectensi cathedrae praesidente domino Theoderico venerabili episcopo, anno episcopatus eius* IX. — De kanoniken der conventuale kerk te Deventer sluiten met de kloosterbroeders van Varlaar eene overeenkomst, waarbij de uitgestrektheid van het grondgebied wordt vastgesteld, waarbinnen het den leden der beide instellingen vrij zal staan zieken te bezoeken en andere kerkelijke diensten te verrichten. 51

Met drie zegels in witte was. 1 van den bisschop van Munster, 2 van den abt en 3 van de kerk van Verlaer.

Het laatste zeer geschonden. Blijkens die zegels is dit stuk alzoo het dubbel, dat in het kapittel te Deventer bewaard zoude worden.

1215 (27 Oct.) *Actum Trajecti in domo episcopali, feria tertia ante festum omnium sanctorum.* — Bisschop Otto vergroot de ruimte (area) van het kapittel van Oudmunster te Utrecht bij den toren van S. Maarten. 52

O. Het zegel in groen gekleurde witte was.

1216, (5 Febr.) *Datum Laterani, non. Februarii, pontificatus nostri anno octavo decimo.* — Paus Innocentius III bevestigt het kapittel van S. Pieter te Utrecht in het bezit van onderscheidene kerken en goederen in Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht enz. 53

P. Met looden zegel. Verg. 1256, 25 Maart; 1366, 5 Dec.

1217. *Acta sunt haec anno Domini millesimo ducentesimo septimo decimo, episcopatus nostri anno primo.* — Bisschop Otto vergunt eenige parochianen van Eiteren en Vreeswijk eene kerk te Eiteren te bouwen en geeft het kapittel van S. Marie te Utrecht het jus patronatus der kerk in het Gein. 54

M. Chirograaf. Met het dubbel. Aan ieder gedeelte vier zegels in groene was. — Uitg. Matth. nob. 834; fund. eccl. 495 (oude vertaling); Kluit hist. crit. 1, 385.

1217 (22 Junij). *Datum x kal. Julii, anno pontificatus nostri primo.* — Bisschop Otto vergunt het kapittel van S. Pieter te Utrecht om aan de te benoemen vicarissen in 's kapittels parochiale kerken zoodanig gedeelte der inkomsten toe te leggen, als het goedvinden zal. 55

P. Met zegel in groene was. — Verg. 1287, 1 Sept.; 1366, 5 Dec.

1217 (22 Junij). *Acta sunt haec anno incarnationis dominicae* MCC *septimo decimo*, x *kal. Julii, anno pontificatus nostri primo.* — Bisschop Otto bevestigt de ruiling waarbij het kapittel van S. Pieter te Utrecht aan zijn voorganger, bisschop Dirk, den tol te Deventer afgestaan en daarvoor de kerk van Amerongen, c. a. verkregen heeft. 56

P. Met zegel in groene was. — Onnauwkeurig uitg. Dumbar kerk. en wereldl. Deventer, 456. — Verg. 1406, 16 Sept.; 1411, 2 Oct.; 1441, 5 Junij, 1 Julij.

1219. *Acta sunt haec anno verbi incarnati* MCCXIX, *indictione* VII, *episcopatus domini Ottonis secundi anno* IIII. — Het kapittel van S. Marie te Utrecht geeft den tol van Smithuizen en de hoven (curtes) van Ewijk en Malbergen aan de vrouw van Hendrik van Smithuizen en hare dochter Olelda voor haar beider leven in pacht. 57

M. Chirograaf. Met zegel in bruine was. — Uitg. Kluit, hist. crit. 1, 423; Bond. chartb. 1, 316.

1219. *Acta sunt haec anno Domini* MCC *decimo nono.* — Het kapittel van S. Marie te Utrecht geeft aan Otto van Alblas, ridder, en zijne vrouw Badeloch een gedeelte tienden in den Dekenspolder bij Alblas in erfpacht. 58

M. Zie 1279 (21 Januarij), in die S. Agnetae virginis.

1219. *Acta sunt haec anno incarnationis Domini* MCCXVIIII, *ordinationis nostrae* XXVIIII. — Nicolaas, abt der kerk van den H. Laurens in Oostbroek, schenkt de kranke zusters dier kerk, boven het bepaalde jaarlijksche onderhoud, eenige landerijen en renten. 59

Het zegel van den abt van Oostbroek in witte was is eenigzins geschonden; dat van Hendrik, abt van Staveren, die den brief mede bezegelde, is verloren. Beide abten spreken nog

van *sigilli impressione*, ofschoon hun zegels onderuithangen. Het slot van den brief schijnt later bijgevoegd en is althans met minder zorg geschreven.

1219 (3 Febr.). *Acta sunt haec in capitulo maioris ecclesiae anno Domini* MCC *decimo nono, in crastino purificationis beatae Mariae virginis.* — Het kapittel ten Dom te Utrecht maakt met de overige, later gestichte, kapittelen aldaar schikkingen aangaande processien en kerkelijke diensten. 60

O. Afschrift uit het laatst der 13. eeuw, zonder zegel. — Uitg. Aanh. kerk. oudh. 302.

(1220, 26 April). *Ind.* VIIII, *regnante Frederico secundo romanorum rege et Siciliae, anno regni Germaniae* VIII, *in Sicilia vero* XXIII, *apud Frankenfort,* VI *kal. Maii.* — Koning Frederik bevestigt de vorsten der kerk in een aantal voorrechten. 61

D. Opgenomen in een vidimus van den officiaal van Utrecht dd. 1537, 20 Oct. — Uitg. Heda, 193; Mier. 1, 179. — Verg. Böhmer, Reg. des kais. Neue Bearb. Stuttg. 1847 n° 341.

(1223, 6 Julij). *Datum Signiae,* II *non. Julij, pontificatus nostri anno septimo.* — Paus Honorius III bevestigt de overeenkomst tusschen den bisschop van Utrecht en den overleden graaf Willem van Holland ten aanzien van eenige mannen aangegaan. 62

D. Met looden zegel. — Uitg. Kluit, hist. crit 2, 444; v. d. Bergh, oorkb. n° 282.

1224. *Acta sunt haec Trajecti in choro S. Salvatoris, anno gratiae* MCCXXIIII. — Overeenkomst van het kapittel van Oudmunster te Utrecht met den proost Lodewijk betreffende eenige goederen der proostdij. 63

O. De zegels verloren.

1224 (15 Maart). *Datum apud Seist, anno incarnationis Domini* MCCXX *quarto, id. Martii.* — Albertus van Kuik verkoopt aan bisschop Otto het graafschap en eenige andere rechten die hij te Utrecht heeft. 64

D. Het zegel verloren. Het stuk zeer geschonden. — Uitg. Utr. plkb. 3, 49, waar het door eene onjuiste lezing tot het jaar 1220 gebracht wordt.

(1225?) Het kapittel van Oudmunster te Utrecht maakt eenige bepalingen ten aanzien van zijne leden en de kerkelijke diensten door hen te doen. 65

O. De zegels verloren. Het charter is zeer geschonden.

1225 (19 Oct.). *Datum in crastino Lucae evangelistae, anno Domini* MCCXXV, *in Noda super ripam Reni.* — Gerard, graaf van Gelder, stelt zijne geschillen met Otto, bisschop van Utrecht, over het graafschap van Salland, het keurgerecht enz. aan de uitspraak van scheidslieden. 66

D. Het zegel met contrazegel in witte was geschonden. — Uitg. Bond. chartb. 1, 341; Sloet oorkb. n° 483.

(1226, 27 Jan.). *Actum Traiecti anno Domini* MCCXXV, VI *kal. Febr.* — Koenraad, bisschop van Porto en legaat van den H. Stoel maakt een verdrag van vrede en onderlinge hulp tusschen den bisschop van Utrecht en den graaf van Gelder. 67

D. Het zegel verloren. — Opgenomen in een zeer geschonden vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1537, 20 Oct. — Uitg. Mier. 1, 198; Bond. chartb. 1, 355, Sloet, oorkb. n° 489.

1226 (29 Jan.). IV *kal. Februarii.* — Brief van den graaf van Gelder. 68

D. Zeer geschonden.

1226 (4 Febr.). *Acta sunt haec anno incarnationis dominicae* MCCXXVI, II *non. Februarii, pontificatus nostri anno undecimo.* — Bisschop Otto doet uitspraak in het geschil tusschen den abt van S. Paulus en het kapittel van S. Jan te Utrecht, over een gedeelte der tienden bij Uitwijk en stelt het kapittel in het bezit er van. 69

J. Met negen zegels in groene was. Uitg. Matth. reb. ultr. 187.

1226 (20 Febr.). X *kal. Martii.* — Coenraad, Portuensis et S. Ruffinae episcopus en legaat van den Pauselijken stoel bevestigt bisschop Otto, zijne opvolgers en de kerk van Utrecht in de advocatie van Salland, hun door den R. koning Hendrik geschonken. 70

D. Opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1537. 20 Oct.

1226, Maart. *Actum anno Domini* MCCXXVI, *mense Martio.* — Bisschop Otto geeft het kapittel van S. Jan te Utrecht den eigendom van de novale tienden der landen die buitendijks binnen de parochie van Beusichem zullen aanwassen, nadat Steven, ridder van Beusichem, van zijn recht daarop afstand had gedaan, en zulks met uitzondering van de tiende uit den waard voor Radinchem, waarover partijen het niet eens zijn geworden. 71

J. Met vier zegels in witte was. — Uitg. Matth. reb. ultraj. 190; de Geer, bijdr. tot de gesch. en der prov. Utrecht 359; Sloet oorkb. n° 493.

1226 (30 April). *Datum anno Domini* MCCXXVI, *pridie kal. Maij.* — Gerard graaf van Gelder, verklaart van bisschop Otto ontvangen te hebben 550 ponden Utrechtsche munt, welke deze laatste hem krachtens eene overeenkomst over het graafschap Salland betalen moest. 72

D. Het zegel verloren. — Uitg. Bond chartb 1, 358; Sloet oorkb. n° 495.

1226 (14 Dec.). *Acta sunt haec anno Domini* MCCXXVI, *in crastino Luciae virginis.* — Brief van Willebrand, verkoren bisschop van Utrecht, aangaande eenige landen van het kapittel van S. Jan te Utrecht in Slachtmaat, Vechten en Zeisteroever. 73

J. Met drie zegels in witte was. Al de overige verloren. Het charter zeer beschadigd.

1227. *Acta sunt haec anno incarnationis Domini* MCCXXVII, *ind.* XIIII, *domini Honorii papae anno* XI, *domini Frederici imperatoris secundi anno imperii sui septimo, regni domini Heinrici filii ejus* VII, *pontificatus domini Ottonis secundi anno* XI. — Bisschop Otto doet uitspraak in het geschil tusschen het kapittel van S. Marie te Utrecht en den graaf van het Gooi over de tienden in de parochie van Houten, die gelegen waren te Houten, Loerik, Westrum, Oostrum, over den Nieuwendijk en in eene waard, geheeten Dennenwaard of Gravenwaard. De graaf van het Gooi hield staande dat hij ze van den bisschop in leen hield; het kapittel dat zij door eene gift van zijn stichter, bisschop Koenraad, 's kapittels eigendom waren geworden. Het kapittel verklaarde zich bereid zijn eigendom door den eed van een aantal geestelijken in hunne stolen te bewijzen, waarop de graaf zijn eisch introk en de bisschop den vredeban uitsprak. 74

M. Met vier zegels in witte was. — Uitg. Heda, 202; Matth. reb. ultraj. 189; Mier. 1, 203. Bij dit charter een afschrift uit het laatst der 13. eeuw. Verg. een vidimus 1350 (27 Julij).

1227. *Actum anno dominicae incarnationis* MCCXXVII. — Statuut van het kapittel van S. Pieter te Utrecht betref-

fende de verdeeling der inkomsten van 's kapittels landen en de verplichtingen der kanoniken. 75

P. Het zegel verloren.

1227. *Datum anno dominicae incarnationis* MCCXXVII. — Het kapittel van S. Pieter te Utrecht bepaalt welke kanoniken de vruchten van 's kapittels verdeelde goederen in Trechterveen en eenige andere plaatsen zullen genieten. 76

P. Met zegel in witte was.

1227. *Datum anno domini* MCCXXVII. — Dergelijk stuk betreffende andere inkomsten. 77

P. Het zegel verloren.

1227 (22 Maart). *Acta sunt haec anno incarnationis dominicae* MCCXXVII, XI *kal. Aprilis.* — Uitspraak van Dirk, proost ten Dom te Utrecht en andere scheidslieden in het geschil tusschen Gozewijn, proost van S. Jan aldaar en zijn kapittel, over eenige uitkeeringen aan eenen priester celebrant in de kapel van den proost. 78

J. Met zeven zegels in witte was.

1227 (6 Aug.). *Acta sunt haec in claustro beati Martini, Traiecti, anno dominicae incarnationis* MCC *vigesimo septimo,* VIII *idus Augusti.* — Proost en kapittel ten Dom te Utrecht verklaren dat Seger van Dubbelmonde, voor hen komende, met eede beloofd heeft het kapittel van S. Pieter te Utrecht niet weder van de tienden van Almsvoet te zullen berooven. 79

P. De zegels verloren.

1227 (15 Nov.). *Acta sunt haec in praetorio nostro, anno dominicae incarnationis* MCCXXVII, XVII *kal. Decembris.* — Verklaring van schout en schepenen van Utrecht aangaande de voorwaarden waarop eene hofstede, op de wijnmarkt

aldaar, door het kapittel van S. Jan aan Werner, zijne vrouw Ida en hun dochter Machteld in erfhuur is gegeven. 80

J. Met stads zegel in witte was.

1228. *Acta sunt haec anno verbi incarnati* MCCXXVIII. — Folpert van der Lek (de Lecka) en zijne vrouw komen met het kapittel van S. Marie te Utrecht overeen dat de pacht van den tol te Smithuizen en de hoven (curtes) van Ewijk en Malbergen, na hun dood, op een van hunne kinderen zal overgaan. 81

M. Chirograaf. Het zegel in witte was. — Uitg. Kluit, hist. crit. 2, 466; Bond. chartb. 1, 364.

(1228, 29 Jan.) *Datum Laterani*, IIII *kal. Februarii, pontificatus nostri anno primo.* — Paus Gregorius VIIII bevestigt de bezittingen des kapittels van Oudmunster te Utrecht in Giessen, Brakel, Gasperden, Wijk, Uitwijk en Vleuten. 82

O. Met looden zegel.

1228, April. *Datum anno gratiae* M *ducentesimo* XX *octavo, mense Aprili.* — De proost der kerk van S. Pieter te Utrecht geeft aan de kanoniken des kapittels den eigendom van een deel der tienden van Otterspoor, door Dirk Reiger van hem als proost in leen gehouden, om voor het genot der vruchten zijne gedachtenis te vieren. 83

P. Het charter geschonden. Het zegel verloren. — Met een afschrift uit de 15. eeuw op papier.

(1228, Junij).... *Pontificatus nostri anno secundo.* — Paus Gregorius VIIII bevestigt het kapittel van Oudmunster te Utrecht in het bezit van goederen. 84

O. Met looden zegel. Het charter bedorven en bijna onleesbaar.

1228 (29 Junij). *Datum Apeldoren, anno Domini* MCCXXVIII, *ipso Petri et Pauli.* — Het kapittel van S. Marie te Utrecht geeft zijnen ambtman (villicus) Altetus een hof (curtis) te Apeldoorn in erfpacht. 85

M. Het zegel verloren. — Uitg. Bond. chartb. 1, 366; Sloet oorkb. n° 517.

1228, Dec. *Acta sunt haec in loco capituli nostri, anno dominicae incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo octavo, mense Decembri.* — Proost, deken en kapittel van S. Pieter te Utrecht maken eenige bepalingen betreffende de absentien der kanoniken. 86

P. Met drie zegels in groene was.

1230. *Datum anno gratiae* MCCXXX. — Schout, schepenen en burgemeesters van Utrecht wijzen het kapittel van S. Pieter aldaar den eigendom toe van de helft eener halla nabij de stadsbrug, vroeger van wijlen den kanonik des kapittels Nicolaas Troibant verkregen en waarop zijne erfgenamen thans aanspraak maakten, die bij deze daarvan afstand doen. 87

P. Met stads zegel in groene was. Het charter geschonden. Uitg. Matth. jur. glad. 386.

1233. *Datum Frankenvorde, anno gratiae* MCCXXXIII. — Hendrik aartsbisschop van Keulen vermeerdert de prebenden van het kapittel van Oudmunster te Utrecht met eenige kerken in Zeeland. 88

O. Het zegel verloren. — Uitg. v. d. Bergh. oorkb. n° 349.

1233 (30 Maart). *Actum anno Domini* MCCXXXIII, IIII *feria ante Pascha.* — Schout, schepenen, burgemeesters en gezworenen der stad Utrecht maken eenige bepalingen aangaande het koopen en tappen van wijn door burgers der

stad. De overtreders zullen o. a. door het verlies hunner hanse gestraft worden. 89

Afgeschreven in een vidimus van het hof van Utrecht, dd. 15 Januarij 1646, met afteekening van het zegel der stad Utrecht, voor zooverre dit toen nog (in witte was) aan den oorspronkelijken brief hing.

1235. *Acta sunt haec anno Domini* MCCXXXV. — Otto, verkoren bisschop, verklaart dat Albertus van Wulven en zijne vrouw Margaretha, door zijne handen, vier morgen lands met de tienden in Kovelwade en de tienden van zeven morgen, mede aldaar gelegen, al hetwelk Albert van het bisdom te leen hield, aan het kapittel van S. Jan te Utrecht geschonken — en in plaats daarvan twee hoeven in Vinkenes en eene halve hoeve in Bodegraven gesteld hebben, om die van het bisdom in leen te houden. 90

J. Met twee zegels in bruine was. Uitg. Kluit. hist. crit. 2, 476.

1235 (6 Mei). *Acta sunt haec anno Domini millesimo ducentesimo tricesimo quinto, secundo non. Maii.* — Overeenkomst aangaande de grensscheiding der tienden van Kortenhoef, die aan het kapittel van S. Marie te Utrecht — en de tienden van Dorschenerveen, die aan Gijsbrecht, ridder van Amstel toebehoorden. 91

M. De zegels van het kapittel en Gijsbrecht, in witte was, geschonden. De overige verloren. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 354.

1235 (14 Julij). *Acta sunt haec apud Vorthusen, anno Domini millesimo* CC *tricesimo quinto, in crastino beatae Margarethae.* — Overeenkomst tusschen Otto, graaf van Gelder en Otto, bisschop van Utrecht, aangaande het bezit der stad Emmerik en de wederzijdsche rechten aldaar. 92

D. Opgenomen in een vidimus van den officiaal van Utrecht dd. 1531, 17 November. — Uitg. Bond. chartb. 1, 412.

1237 (26 Maart). *Datum in crastino annunciationis beatae Mariae, anno Domini* MCCXXXVII. — De proost van het kapittel van Oudmunster te Utrecht veroorlooft het kapittel proostdijgoederen in Berlekum te verkoopen en andere voor den koopprijs en ten behoeve der proostdij aan te koopen. 93

O. Met zegel in witte was.

1237 (6 Junij). *Acta sunt haec apud Traiectum, anno incarnationis dominicae* MCCXXX *septimo, in crastino beati Bonifacii.* — Otto, verkoren bisschop, geeft het kapittel van S. Pieter te Utrecht, ter memorie van hem en zijnen broeder Floris, graaf van Holland, alle novale tienden der landen van Nicolaas heer van Putten en zijne opvolgers, in Berwoutsmoer. 94

P. Met vier zegels in groene was; de twee overige verloren. — Uitg. Mier. 1, 213; v. d. Bergh oorkb. n° 364.

1238. *Actum anno gratiae* MCCXXXVIII. — Otto, verkoren bisschop, bevestigt den afstand van de tiende in Rijswijk aan de Lek, ten behoeve van het kapittel van Oudmunster te Utrecht door Amilius de Insula gedaan. 95

O. Met een zegel in witte was; de overige verloren.

1238 (22 Febr.). *Actum Traiecti, anno Domini* MCCXXXVIII, *in die cathedrae beati Petri.* — Charter betreffende goederen in Alendorp. 96

O. Met drie geschonden zegels in witte was; de twee andere verloren. Het stuk zeer geschonden.

1238 (22 Febr.). *Actum Traiecti in choro sancti Sal-*

vatoris, in cathedra beati Petri, anno gratiae MCCXXXVIII. — Amelis van den Waard (Amelius de Insula), zijne vrouw en kinderen doen ten behoeve van het kapittel van Oudmunster te Utrecht afstand van de tiende te Rijswijk aan de Lek, die hij van den proost des kapittels ten onrechte in leen hield. 97

O. Met een zegel in groene en een in witte was; de overige verloren.

1238 (22 Febr?). *Actum Trajecti, in choro sancti Salvatoris, anno gratiae* MCCXXXVIII. — Amelis van den Waard (Amelius de Insula), zijne vrouw en kinderen verklaren van het kapittel van Oudmunster te Utrecht 125 ponden stichtsche penningen ontvangen te hebben voor den afstand van hun recht op de tiende in Rijswijk aan de Lek, die hij van den proost des gemelden kapittels in leen hield. 98

O. Met vier zegels in witte was; de overige vijf verloren. — Uitg. Sloet oorkb. n° 601.

1238 (22 Mei). *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis* MCCXXXVIII, *pontificatus domini Gregorii papae anno* XI, *anno gloriosissimi imperatoris nostri Frederici semper augusti sui regni* XXI, *imperii autem anno* XIII, *anno venerabilis electi Ottonis* V. *Haec autem litera comprobata est in choro beatae Mariae in vigilia pentecostes.* — Statuut van het kapittel van S. Marie te Utrecht aangaande het genot van het jaar van gratie voor de kanoniken die het kloosterleven aannemen. 99

M. Met zegel in groene was.

1238 (13 Dec.). *Acta sunt haec anno Domini* MCCXXXVIII, *mense Decembri, in die Luciae virginis.* — Statuut van het kapittel van S. Marie te Utrecht aangaande de vacantien en de inkomsten van afwezige kanoniken. 100

M. Met zegel in witte was. — Uitg. Dodt arch. 3, 351.

1238 (16 Dec.). *Actum in capella sancti Michahelis in Traiecto, feria quinta proxima post festum Luciae, anno Domini* MCCXXXVIII. — Otto, verkoren bisschop, geeft ter memorie van zijne ouders en broeders, eenigen grond tusschen zijn boomgaard en de nieuwe gracht te Utrecht gelegen, aan het kapittel van Oudmunster aldaar. 101

O. Met zegel in groene was.

1239. *Actum Traiecti, anno Domini* MCCXXX *nono.* — Otto, verkoren bisschop, veroorlooft het kapittel van S. Jan te Utrecht eene wetering te graven in het veen, liggende naast 's kapittels bosch de Vuursche, en van daar naar Soest tot in den Eem en daarover ten eeuwigen dage de schouw te voeren. 102

J. Met vijf zegels in witte was. — Uitg. Aanh. kerk. oudh. 303; Mier. 1, 216.

1239 (12 Febr.). *Actum apud Reimarswale, anno incarnationis dominicae* MCCXXXIX, *in octava beatae Agathae.* — Otto, verkoren bisschop, geeft het kapittel van S. Pieter te Utrecht den vrijen eigendom van eenige landen en tienden in Odijk, door Werenbold van Vechten van hem in leen gehouden, die bij zijne opdracht andere goederen daarvoor in de plaats had gegeven. 103

P. Het zegel verloren. — De plaats der handeling, de onregelmatige gedaante van het kleine charter, het schrift en de wijze van bezegelen schijnen aan te toonen dat het stuk in haast gegeven is. Verg. 1239 (11 Maart).

1239 (11 Maart). *Datum Traiecti, anno Domini* MCCXXX *nono, in vigilia beati Gregorii.* — Otto, verkoren bisschop, geeft het kapittel van S. Pieter te Utrecht den vrijen eigendom van eenige landen en tienden in Odijk, die Werenbold van Vechten van hem in leen hield. 104

P. Met vijf zegels in groene was. Dit charter is eene herhaling van het bovenvermelde dd. 1239 (12 Febr.) in octava b. Agathae, behalve dat er een viertel lands meer in genoemd wordt en het door de vier andere kapittelen mede bezegeld is.

1239 (11 Maart). Dergelijk charter. 105

P. Geheel eensluidend met het vorige. Met dezelfde zegels. Het zegel van den Elect, in het midden, hangt in het eene stuk aan roode en groene, in het andere aan groene en geele zijden draden; de zegels der kapittelen aan gewone perkamenten reepjes.

1239 (25 Mei). *Actum Traiecti in choro sancti Salvatoris, anno gratiae* MCCXXX *nono, octavo kal. Junii.* — Lodewijk, proost van het kapittel van Oudmunster geeft aan dat kapittel den vrijen eigendom van de tiende in Oudewater, die Rothard, ridder, gezegd van den Ham, van hem in leen hield en door het kapittel was aangekocht. 106

O. Met zegel in witte was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 370.

1240 (1 April). *Dominica Judica.* — Dirk, domproost te Utrecht geeft eenige goederen te Leiderdorp aan Alewijn en anderen in erfpacht. 107

D. Opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1387 (19 Sept.).

1240 (15 Junij.) *Acta sunt haec et consummata apud Traiectum in choro sancti Salvatoris, in die beati Viti martyris, anno Domini* MCCXL. — Proost, deken en kapittel van Oudmunster te Utrecht verklaren aan de abdij van Berne hunne hofstede te Berlikum met tienden enz. verkocht — en voor den koopprijs de tienden van Rijswijk bij Wijk van Amilius de Insula en die van Oudewater van Rothardus, miles de Hamme aangekocht te hebben. 108

O. Chirograaf. Met tien zegels in groene was. Uitg. v. d. Bergh, oorkb n° 374.

1240 (22 Junij). *Feria sexta ante nativitatis b. Johannis baptistae.* — Arnold van Weesmale junior c. u. geven het kapittel ten Dom te Utrecht kennis, dat Arnold van Weesmale senior de goederen van Westerlo c. a. hun als huwelijksgift heeft geschonken en zij voor de voldoening der pachtpenningen zorg zullen dragen. 109

D. Opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1386, 22 Februarij. Verg. 1356, .. Aug.

1240 (22 Aug.). *Acta sunt haec anno Domini* MCCXL, *infra octavam assumptionis beatae Mariae.* — Deken en kapittel van S. Jan te Utrecht verpachten aan Hendrik Everwijnsz., burger te Dordrecht, de tienden van den Hoek, gelegen aan het einde hunner parochie van Erkentrudenkerke, die lang overstroomd geweest was, om dien te bedijken. 110

J. Chirograaf. Met zegel der stad Dordrecht in groene was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 376.

1240 (20 Sept.). *Datum anno Domini* MCCXL, *in vigilia Matthaei, apud Traiectum.* — Otto, verkoren bisschop, verklaart dat Gijsbert, ridder van Ruwiel, aan het kapittel van S. Jan te Utrecht tien morgen lands in Gentebelenge heeft verkocht, die hij van het bisdom in leen hield, en tot vergoeding daarvan zijne goederen, Amerlant geheeten, aan het bisdom opgedragen en in leen ontvangen heeft. 111

J. Met zegel in bruine was.

1240 (16 Dec.). *Apud Hasleth, anno Domini* MCCXL, *dominica qua cantatur Gaudete.* — Otto, verkoren bisschop, bevestigt den verkoop van twee hoeven in Swezen, door Gijsbert, ridder van Boekhorst, met goedkeuring van

wijlen bisschop Willebrand aan het kapittel van S. Jan te Utrecht gedaan, welke hoeven door voornoemden Gijsbert van het bisdom in leen werden gehouden, die tot vergoeding daarvan andere goederen aan het bisdom opgedragen en in leen ontvangen had. 112

J. Met zegel in bruine was.

(1241?) **Brief van het kapittel ten Dom te Utrecht aangaande de kapel van S. Michiel in die kerk. 113**

D. Met bijna verloren zegel van groene was aan groen zijden band. — Het charter zeer geschonden.

1241. *Datum anno Domini* MCCXL *primo.* — Nicolaas heer van Putten neemt van het kapittel van S. Pieter te Utrecht in erfpacht de geheele tiende bij Almsvoet, behalve het gedeelte van ouds den priester aldaar toegewezen. 114

P. Met los zegel in bruine was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 383.

1241 (Jan.). *Acta sunt haec in choro sancti Salvatoris, toto capitulo praesente, anno Domini* MCCXL *primo, mense Januario.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht maakt ten aanzien der inkomsten en verplichtingen van den te benoemen proost eenige bepalingen, die door dezen laatste en zijne opvolgers onderhouden moeten worden. 115

O. Het zegel verloren.

1241 (23 April). *Datum Traiecti in die beati Georgii martyris, anno Domini* MCCXL *primo.* — Theodericus, proost en aartsdiaken ten Dom te Utrecht, verklaart dat het kapittel van S. Pieter aldaar van Ludolf over de Vecht eenige tienden in Papendorp en elders, aan de proostdij ten Dom leenroerig, gekocht heeft, waarvoor andere goederen

door Ludolf zijn afgestaan, die van den proost in leen zullen gehouden worden. 116

P. Het zegel van den proost verloren; dat van het kapittel van Oudmunster aan rood zijden draden in groene was.

1241 (19 Dec.). *Actum Traiecti, anno Domini* MCCXL *primo, feria* V *ante Thomae.* — Bisschop Otto verleent het kapittel van Oudmunster te Utrecht, boven den reeds ter uitbreiding van hunne area bij S. Michielskapel verleende ruimte, nog vier voeten gronds. 117

O. Het zegel in witte was bijna verloren.

1242 (Junij). *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis* MCCXLII, *mense Junio, in choro sancti Salvatoris.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht geeft, na doode van heer Dirk van Altena, aan heer Willem van Hoorn de tienden van Altena in erfpacht. 118

O. Chirograaf. Het zegel verloren. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 386.

1242 (4 Julij). *In die translationis Martini.* — Erfpacht van een huis in de Bakkersteeg te Utrecht. 119

O. Afgeschreven in een gerechtsbrief van Utr. — Verg. 1384 (23 Aug.), S. Bartholomeus avond.

1242 (10 Sept.). *Datum anno Domini* MCCXL *secundo, feria quarta post nativitatem beatae Mariae.* — De abt van Marienweerd keurt het goed dat de abdij van Berne de tiende van Rumelaar van het kapittel van S. Pieter te Utrecht in pacht heeft genomen. 120

P. Het zegel verloren.

1243. *Acta sunt haec primitus apud Dhurdrecht, secundario autem apud Almesvote, anno Domini* MCCXL *tercio.* —

Nicolaas, heer van Putten, neemt van het kapittel van S. Pieter te Utrecht land en tienden bij Almsvoet in pacht. 121

P. De zegels verloren. Het stuk geschonden. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 400.

1243 (23 Mei). *Datum Traiecti, anno Domini* MCC *quadragesimo tertio, sabbato post ascensionem Domini.* — Otto, verkoren bisschop, geeft het kapittel van Oudmunster te Utrecht den eigendom van eene ruimte (area), bij den toren van S. Maarten aldaar gelegen. 122

O. Met zegel en contrazegel in groene was.

1243 (9 Sept.). *Acta sunt haec in capitulo nostro, feria quarta post nativitatem beatae Mariae virginis, anno Domini M ducentesimo quadragesimo tertio.* — Theodericus, proost van het kapittel ten Dom te Utrecht, draagt aan het kapittel de begeving op van eenige vicarien waarover hij pleegde te beschikken. 123

D. Met de zegels van proost en kapittel in bruine was. — Uitg. Aanh. kerk. oudh. 304.

1243 (6 Dec.). *Datum Hurst anno Domini* MCCXL[o] *tertio, in die beati Nicolai.* — Otto, verkoren bisschop, bevestigt het kapittel van S. Pieter te Utrecht in het bezit van gerecht, tins en tiende der tien Hoeven (Tienhoven), door het kapittel van Herman van Maarsen, ridder en ministeriaal des bisschops, aangekocht. 124

P. Het zegel verloren.

1243 (14 Dec.). *Acta sunt haec Traiecti, anno Domini* MCC *quadragesimo tertio, in crastino beatae Luciae virginis.* — Otto, verkoren bisschop, geeft het kapittel van S. Pieter te Utrecht den vrijen eigendom van rechtsgebied,

tins en tiende van Tienhoven in Maarseveen, door het kapittel gekocht van Herman van Maarsen, ridder, die dat alles van het Sticht in leen hield. 125

P. Afgeschreven in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utrecht. dd. 1567, 12 Dec.

1244. *Actum anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo quarto.* — Gerlach, proost der kerk te Oldenzaal, geeft met toestemming van zijn kapittel aan Hendrik, ridder, gezegd van Almelo, tegen eene jaarlijksche uitkeering van een mudde rogge, in erfpacht een huis, geheeten Smethinc, in de villa Harlo. 126

O. Met de zegels van den proost en van het kapittel in witte was.

1244 (11 Aug.). *Actum anno Domini* MCCXLIIII, *in crastino beati Laurentii.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht staat aan dat van S. Jan aldaar den eigendom af der tiende in de parochie van Zandwijk. 127

J. Met drie zegeltjes in witte was, waarvan twee zeer geschonden. — Uitg. Bond. charth. 1, 450.

1245. *Datum anno millesimo ducentesimo quadragesimo quinto.* — Bisschop Otto geeft eene verklaring van den brief zijns voorgangers Otto, aangaande de inkomsten die door het kapittel van S. Pieter te Utrecht aan nieuw benoemde vicarissen van 's kapittels parochiale kerken zullen toegewezen worden. 128

P. Met zegel en tegenzegel in groene was. — Verg. 1217 (22 Junij); 1287 (1 Sept.); 1366, 5 Dec.

1245 (31 Jan.). *Actum et datum Traiecti, anno Domini* MCCXL *quinto, feria tertia ante purificationem beatae Mariae virginis.* — Theodericus, koorbisschop van Utrecht, benoemt Albero tot persona der kerk te Jutfaas. 129

O. Het zegel verloren.

1245 (13 Junij). *Datum Traiecti, anno Domini* MCCXLV, *feria tertia post octavas pentecostes.* — W., kanonik van het kapittel ten Dom te Utrecht, machtigt namens Theodericus, koorbisschop van Utrecht, Johan, kanonik van Oudmunster om den tot persona te Jutfaas benoemden Albero in het bezit der kerk aldaar te stellen. 130

O. Met twee geschonden zegeltjes in groene was.

1245 (24 Junij). *Datum Traiecti, anno Domini* MCCXL *quinto, in nativitate S. Johannis baptistae.* — Bisschop Otto belooft het kapittel van S. Pieter te Utrecht zijne goedkeuring te zullen geven, als het met recht aan 's kapittels proostdij en tresorie prebenden zal toevoegen. 131

P Met zegel en contrazegel in groene was. — Het charter hier en daar geschonden.

1245 (9 Sept.). *Anno gratiae millesimo ducentesimo quadragesimo quinto, infra octavam nativitatis beatae virginis Mariae.* — De kapittelen van den Dom, Oudmunster, S. Jan en S. Marie te Utrecht geven vidimus: 1. van een brief van bisschop Dirk (dd. 1205?), waarbij den parochianen van Brugdamme veroorloofd wordt eene nieuwe parochiale kerk aldaar te stichten en 2. van eenen brief van Otto, domproost te Utrecht, aangaande die stichting en wat daartoe behoort (dd. 1205). 132

P. Met vier zegels in groene was. Het charter geschonden. Verg. Matth. anal. 3, 513 (ed. 4°)

1245 (30 Nov.). *Actum et datum Traiecti, anno Domini millesimo* CC *mo* XL *quinto, in die S. Andreae apostoli, pontificatus nostri anno primo.* — Bisschop Otto bekrachtigt de handeling van Dirk van Loenersloot, waarbij deze de tienden van twee hoeven lands in Maarsenbroek, door hem

van het Sticht in leen gehouden, aan het klooster van Oudwijk in bezit geeft tot dat hij de aan dat klooster verschuldigde 25 pond Utrechtsche penningen betaald zal hebben. 133

Afgeschreven in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1401, 3 Oct.

1245 (13 Dec.). *in die Luciae virginis.* — Bisschop Otto verklaart de bewoners der hoeve, waarop de kerk te Jutfaas gesticht is, vrij van eenige lasten. 134

O. Afgeschreven in een vidimus van biss. Frederik van Baden dd. 1513, 12 Febr.

1246 (12 April). *Datum anno Domini* MCCXLVI, *feria quinta post pascha Domini.* — Gerard over de Vecht (Gerardus ultra Vecht) verklaart dat het kapittel van Oudmunster te Utrecht hem 250 ponden Utrechtsche munt betaald heeft, die het hem wegens de tiende in Linschoten verschuldigd was. 135

O. Het zegel in witte was geschonden.

1246 (25 Mei). *Datum Lugduni*, VIII *kal. Junii, pontificatus nostri anno tertio.* — Paus Innocentius IIII vergunt het kapittel ten Dom te Utrecht niemand in het kapittel op te nemen, tenzij in de daarvan door hem of zijne legaten verkregen brieven van deze vergunning volledige melding wordt gemaakt. 136

D. Met looden zegel aan roode en geele zijden draden.

1246 (24 Junij). *Datum Traiecti, anno Domini* MCCXL *sexto, in nativitate S. Johannis baptistae.* — Hetzelfde stuk als hierboven 1245 (24 Junij) vermeld werd. 137

P. Met zegel in groene was. — Een van deze diplomata heeft waarschijnlijk eene fout in het jaartal; beiden zijn, op een onbeduidend verschil na, geheel eensluidend en zelfs het

perkament is van dezelfde soort. Bij het eene hangt 's bisschops zegel aan roode en groene zijden draden, bij het andere aan perkamenten stroken. Het eerste is fraaijer en eenigzins ruimer geschreven.

1246 (4 Julij). *Datum Traiecti, anno Domini* MCCXLVI, *in die translationis beati Martini.* — Bisschop Otto machtigt Wijnand en Herman, kanoniken van S. Jan te Utrecht, om den diaken Albert als persoon der kerk van Jutfaas te handhaven. 138

O. Het zegel er af.

1246 (Aug.). *Datum anno Domini* MCC *quadragésimo sexto, mense Augusto.* — H., proost van de kapittelen ten Dom en Oudmunster te Utrecht, geeft aan laatstgemeld kapittel in vrijen eigendom de tiende in Linschoten, die Gerard, ridder, gezegd van Overvecht, van hem in leen hield, nadat deze daarvan afstand had gedaan. 139

O. Het zegel in witte was bijna verloren.

1246 (22 Oct.). *Datum Traiecti, anno Domini* MCCXL *sexto, in crastino sanctaram virginum undecim millium.* — Bisschop Otto verklaart, dat het kapittel van S. Marie te Utrecht vrij zal wezen van alle schade, die de dijk bij Bomgarde mogt lijden, van welken hij het bezit bij rade zijner prelaten en ministerialen het kapittel had ontzegd. 140

M. Met zegel en tegenzegel in zwarte was.

1246 (6 Dec.). *Actum in die Nicolai confessoris, anno Domini* MCCXL *sexto.* — Gerard, ridder, gezegd van over de Vecht, verkoopt aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht zijn huis en hofstede in Linschoten, met de tiende die hij van den proost des kapittels in leen hield. 141

O. Van de acht zegels, waarmede het stuk bezegeld was, zijn slechts een paar onbeduidende fragmenten in witte was overig.

1247. *Datum et actum anno Domini* MCCXL *septimo, apud Scon Hoven.* — Johannes, heer ter Leede (dominus de Leda), geeft aan Gijsbert van Zevender en de overige parochianen in Vijftienhoeven eene vrije waterleiding door zijn land, met eenen weg van twee roeden aan de eene — en met vijf voeten gronds aan de andere zijde, als dit tot reiniging dier waterleiding noodig is. 142

M. Met vrij wel bewaard zegel in zwarte was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 442.

1247. (9 Jan.). *Datum feria quarta infra octavam epiphaniae Domini, anno Domini* MCCXL *septimo.* — Amilius, ridder, gezegd de Insula, verklaart dat het kapittel van Oudmunster te Utrecht aan hem en zijnen zoon Amilius 40 pond Utrechtsche penningen betaald heeft, in mindering van den koopprijs eener hoeve lands in Alendorp, geheeten Guldenhove. 143

O Het zegel in witte was zeer geschonden. — Met een dergelijk geheel eensluidend charter, waarvan het zegel en contrazegel in witte was iets minder geschonden zijn.

1247 (13 Febr.). *Actum et datum Traiecti, anno Domini* MCCXL *septimo, feria quarta proxima post Scolasticae virginis.* — Theodericus, gezegd van Wickerode, proost van Oudmunster te Utrecht, geeft aan dat kapittel den vrijen eigendom van eene hoeve lands in Alendorp, geheeten Guldenhove, die Amilius, ridder, gezegd de Insula, van hem in leen heeft gehouden. 144

O. Met zeven vrij wel bewaarde zegels in donker groene was; het achtste ging verloren.

1247 (13 Febr.). *Actum in ecclesia S. Johannis traiectensis anno Domini* MCCXL *septimo, in vigilia Valentini*

martiris. — Goswinus, proost van S. Jan te Utrecht, bestemt de inkomsten van een aan de Minnebroeders aldaar verkocht huis en van zeven hoeven lands bij Mijdrecht, tot het onderhoud van eenen vicaris die dagelijks eenige kerkdiensten zal verrichten. 145

O. Met drie zegels in groene was.

1247 (28 April). *Datum in Traiecto, anno Domini* MCCXL *septimo, quarto kal. Mai.* — Het kapittel van S. Marie te Utrecht verklaart dat Theodericus, gezegd Scuertvegher en Ghersevindis zijne vrouw aan het kapittel den eigendom hebben overgegeven van een hof (area) te Utrecht onder de Ledersnider, waartegen het kapittel hun den eigendom heeft gegeven van drie viertelen lands in Lopik. 146

M. Met de zegels van bisschop Otto en het kapittel in witte was.

1247 (21 Junij). *Actum et datum feria sexta ante nativitatem beati Johannis baptistae, anno Domini* MCCXL *septimo.* — Arnold Arnoldszoon van Weesmale, ridder, en zijne vrouw Elisabeth verklaren meineedig en geexcommuniceerd te zullen zijn, als zij de jaarlijksche uitkeering niet voldoen, die aan het kapittel ten Dom te Utrecht verschuldigd is uit de goederen van Weesmale, door hen van hunnen vader tot een huwelijksgoed ontvangen. 147

D. Met twee zegels in zwarte was.

1247 (4 Julij). *Actum et datum in Traiecto, anno Domini* MCCXL *septimo, in die translationis S. Martini.* — Bernardus, persona te Doetinchem, doet als scheidsman uitspraak in het geschil van Albero, persona te Jutfaas, met heer Gijsbert, ridder, schout van Jutfaas en beslist dat de eerste gerechtigd is om van den laatste de groote en

kleine tienden van de door hem bewoonde hofstede te vorderen. 148

O. Met twee geschonden zegels in witte was.

1247 (19 Julij). *Acta sunt haec coram nobis in capitolio maioris ecclesiae traiectensis, anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo septimo,* XIIII *kal. Augusti.* — Bisschop Otto doet uitspraak in een geschil tusschen den abt van S. Paulus en het kapittel van S. Jan te Utrecht over de tienden van Uitwijk en het collatierecht der kerk van Zandwijk, dat aan gemeld kapittel gebracht wordt. 149

O. Met dertien zegels in donkergroene was. — Uitg. Bond. chartb. 1, 459.

1247 (27 Julij). *Actum anno Domini* MCCXLVII, *sabbato post Jacobi apostoli.* — Statuut van het kapittel ten Dom te Utrecht over het genot van prebenden en annus gratiae bij overlijden van kanoniken. 150

D. Het zegel in groene was bijna verloren. — Het charter zeer geschonden.

1247 (24 Aug.). *Datum apud Confluentiam,* IX *kal. Septembris, anno Domini* MCCXLVII. — Petrus, kardinaal en legaat van den Pauselijken stoel, bevestigt de beide (hier niet verder aangewezen) brieven van Utrechtsche bisschoppen, betrekkelijk de vervulling en de belooning der vicariaten in 's kapittels kerken openvallende. 151

P. Met zegel in witte was. — Hierbij een tweede geschonden exemplaar, waarvan het zegel verloren is. — Verg. 1217 (22 Junij); 1245; 1287 (1 Sept.); 1366, 5 Dec.

1247 (22 Sept.). *Datum anno Domini* MCCXLVII, *in die dominica ante festum Michaelis.* — Hendrik, proost van

het kapittel van Oudmunster te Utrecht geeft aan Amilius, ridder, de Insula, den vrijen eigendom van eene hoeve in Alendorp door hem van de proostdij in leen gehouden. 152

O. Met zegel en contrazegel in witte was.

1247 (26 Oct.). *Datum Coloniae*, VII *kal. Novembris, anno Domini* MCCXLVII. — Petrus, kardinaal en legaat van den Apostolischen stoel, bevestigt de vergunning die aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht, tot regeling der inkomsten van eenige vacant wordende prebenden, verleend is door den bisschop van Utrecht en den aartsbisschop van Keulen. 153

O. Met zegel in bruine was.

1247 (5 Nov.). *Acta sunt haec Traiecti in choro ecclesiae s. Salvatoris, feria tertia proxima post festum omnium sanctorum, anno Domini* MCCXL *septimo.* — Th., proost van Oudmunster te Utrecht, verklaart dat Gerard, ridder, gezegd van Over de Vecht, afstand heeft gedaan van de tienden in Linschoten en andere goederen in de plaats heeft gegeven om daarmede door den proost beleend te worden. 154

O. Vier zegels in groene was nog overig; het vijfde verloren.

1247 (7 Nov.). *Datum Traiecti anno Domini* MCCXLVII, *in die beati Willibrordi.* — Theodericus, proost van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, geeft aan Amelius de Insula, ridder, den vrijen eigendom van eene hoeve lands in Alendorp, welke deze van hem in leen hield. 155

O. Het zegel in groene was bijna verloren.

1247 (5 Dec.). *Actum et datum in vigilia beati Nicolai, anno Domini* MCCXL *septimo.* — Het kapittel van Oudmun-

ster te Utrecht geeft aan Arnold heer van Wesemale de goederen van Westerloo en One in erfpacht. 156

O. Met zes zegels in groene was.

1248 (24 Maart). *Datum et actum anno Domini millesimo ducentesimo* XL *octavo, in vigilia annunciationis beatae Mariae virginis.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht maakt bepalingen aangaande het genot der prebenden, door den dood van eenig lid des kapittels of door zijne intrede in eenige orde open te vallen. 157

M. Met zegel des kapittels in zwarte was; de drie overige verloren -- Uitg. Dodt. arch. 3, 353.

1248 (27 April). *Datum Traiecti, feria secunda post Quasimodo geniti, anno Domini* MCCXLVIII. — Gerard, ridder, gezegd van Overvecht, belooft het kapittel van Oudmunster te Utrecht, desverkiezende, gerechtelijk over te geven de door hem aan het kap. verkochte tienden in Linschoten. 158

O. Met zegel in witte was.

1248 (5 Sept.). *Datum Suollis, sabbato ante nativitatem beatae Mariae virginis, anno Domini* MCCXLVIII. — Bisschop Otto verzoekt B., gezegd Boetsnavel en J. Johansz., burgers te Utrecht, aan de kanoniken van s. Maarten en s. Jan de verschuldigde pensien uit de tol- en gruitgelden te voldoen. 159

D. Het zegel verloren. Het charter geschonden.

1248 (21 Nov.). *Datum in castris apud Werdam, anno Domini millesimo* CCXLVIII, *undecimo kal. Decembris, indictione* VI. — Koning Willem vergunt Hadewig, vrouw van Berold, gezegd Wint, om over de goederen, die zij van hem in leen hield, als over hare erfgoederen te beschikken. 160

O. Met zegel in witte was. — Ook afgeschreven in een vidimus van den graaf van Holland dd. 1297 (21 Junij).

1249. *Acta sunt haec anno dominicae incarnationis* MCCXLIX. — Gozewijn, verkoren bisschop en proost van s. Jan te Utrecht, verkoopt op verschillende voorwaarden het patronaat der kerk, de goederen en tienden van Geiseren aan Godfried en Zweder, ridders, gezegd van Wachtendonk. 161

O. Chirograaf. Met drie zegels in groene was. — Uitg. Kluit, hist. crit. 2, 562; Bond. chartb. 1, 472.

1249 (19 Junij). *Datum Confluentiae,* XIII *kal. Julii, indictione septima.* — Koning Willem schenkt aan de priorin en het convent der nonnen van het klooster Hemelpoort (Porta celi) het duin tusschen Vronelantweche en Clinghenweghe tot aan zee, met vrijstelling van alle opbrengsten voor 200 gemeten lands, die het klooster bezit of later mocht verkrijgen. 162

Afgeschreven in een brief van den graaf van Holland dd. 1317/18 2 Maart. — Uitg. Meerman, gesch. van graaf Willem 2, 346; v. d. Bergh oorkb. n° 493. — Verg. Mier. 1, 182—184, 187; Kl. hist. crit. 2, 1038; Römer, geschiedk. overzigt van de kloosters enz. 1, 38—40, 114—116.

(1250?) Statuten der vijf kapittelen te Utrecht aangaande de rechten en verplichtingen hunner leden. 163

O. Met vier zegels in groene was. Dat van het kap van Oudmunster verloren.

(1250?) Het kapittel van s. Pieter te Utrecht verklaart aan dat van Oudmunster aldaar verkocht te hebben eene hoeve lands in Bralant over den IJssel, in het rechtsgebied van laatstgenoemd kapittel. 164

O. Met zegel in witte was. — Het charter heeft geen dagteekening.

1250. *Datum anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo.* — Gobertus, domproost te Utrecht, ontslaat de tienden van zes hoeven in Papendorp, door Ludolf van Over de Vecht aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht verkocht, uit de leenroerigheid aan zijne proostdij. 165

P. Met zegel in witte was.

1250 (26 Aug.). *Datum aput Rine*, VII *kal. Septembris anno Domini* MCCL. — Hendrik, verkoren bisschop, verbindt zich tot handhaving van de rechten en vrijheden die ten tijde zijner voorgangers door de ingezetenen van het Sticht genoten werden. 166

Met zegel en tegenzegel in witte was.

1250 (Oct.). *Acta sunt haec Traiecti*, *anno Domini* MCC *quinquagesimo*, *mense Octobri.* — Ernst van Wulven c. s. belooven het kapittel van s. Pieter te Utrecht te vrijwaren voor alle stoornis in het bezit der aan het Sticht leenroerige tiende van Weede, door Wier Wiersz. aan het kapittel verkocht. 167

P. De zegels verloren. Het charter geschonden.

1251 (1 Febr.), *in vigilia purificationis beatae Virginis.* — Johannes van Praet, kanonik van S. Donatianus te Brugge c. s. berichten het kapittel ten Dom te Utrecht dat Johannes, heer van Praet, voor hen verklaard heeft van dit kapittel eenige tienden in de parochie van s. Marie te Brugge en elders in erfpacht te hebben. 168

D. Met drie zegels in groene was. — Afgeschreven in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. Verg. 1381, 17 April.

1251 (18 April), XIIII *kal. Maii.* — Tienden in Papendrecht. 169

M. Zie 1330 (7 Aug.), feria III post vincula Petri.

1251 (25 April). *Datum Traiecti, in die s. Marci evangelistae.* — Th[eodoricus] wijbisschop van H[endrik], verkoren bisschop, geeft 40 dagen aflaat aan hen, die op zekere dagen het klooster van s. Catharina te Utrecht weldaden zullen bewijzen. 170

Het zegel, dat aan witte zijden draden gehangen heeft, verloren.

1251 (27 April), *feria quinta post Quasimodo geniti.* — Wulfram, deken en tresorier der kerk van Oudmunster te Utrecht, geeft aan Hendrik Huigenz. een deel der tienden van Boekhout, in het officiaalschap van Vlaanderen, in erfpacht, op dezelfde voorwaarden als Symon Jordensz., gezegd Malgot, die te houden placht. 171

O. Met de zegels van deken en kapittel van Oudmunster in groene was.

1251 (13 Dec.), *in die s. Luciae virginis.* — Brief van de regeering der stad Utrecht aangaande het tappen van wijn door hare burgers. 172

Afgeschreven in een vidimus van het prov. hof van Utr. dd. 1646, 15 Jan. — Verg. 1233 (30 Maart).

(1252, 27 Maart) 6 *kal. Aprilis pontificatus anno* VIIII. — Privilegie van paus Innocentius aan de broeders der h. Drieëenheid. 173

Verg. 1458, 27 Junij.

1252 (14 April), *in die b. Tyburcii et Valeriani.* — Gubertus, proost en aartsdiaken van het kapittel ten Dom te Utrecht, bekrachtigt den verkoop der tienden van Oudwijk aldaar, van hem in leen gehouden door Gijsbert van den Gooi, die ze aan het kapittel van s. Pieter verkocht en hem daarvoor vergoeding gegeven had. 174

P. Met zegel en contrazegel in bruine was aan groene en roode zijden draden.

1252 (18 Mei), *in vigilia penthechosten.* — Amilius de Insula verkoopt aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht zeven hoven en een kamp in de Oudelle binnen Utrecht en een stuk lands op Oudwijk, *Geer* genoemd, buiten die stad, welke goederen hij van den proost des kapittels in leen hield. 175

O. De zegels verloren.

1252 (12 Junij), *mense Junio, in die b. Odulfi.* — Het kapittel van Deventer geeft aan de vijf kapittelen te Utrecht broederschap en aandeel in de missen, gebeden enz., des kapittels. 176

D. Met zegel en tegenzegel in roode was.

1252 (12 Junij), *mense Junio, in die b. Odulfi.* — Hetzelfde charter. 177

P. Met zegel in witte was. — Het charter geschonden en het zegel er los bij.

1252 (Julij), *mense Julio.* — Proost, deken en kapittel van s. Pieter te Utrecht, maken eenige bepalingen aangaande de vruchten der prebenden van overledene en afwezige kanoniken. 178

P. Met drie zegels in bruine was.

1252 (2 Nov.), *in die commemorationis animarum.* — Het kapittel ten Dom te Utrecht geeft de tienden tusschen de Merwede en de Giessen, van Schaluinersloot tot Giessenmonde, aan Boudewijn zoon van Wisse van Hardinksveld in erfpacht. 179

D. Afgeschreven in een vidimus van Hugo, abt van Egmond, dd. 1338 (31 Oct.), in vigilia omnium sanctorum — Uitg. v d. Bergh oorkb n° 577.

1252 (22 Nov.), *in die b. Ceciliae virginis et martiris.* — Gijsbert van den Gooi erkent, in tegenwoordigheid van bisschop Hendrik en anderen, geen recht te hebben op de tienden in Houten, Loerik, Westrum, Oostrum, den Nieuwendijk en Dennenwaard of Gravenwaard, maar deze ten onrechte in bezit te hebben genomen, als aan het kapittel van s. Marie te Utrecht toebehoorende, en doet met zijn broeder Walter van alle recht daarop afstand. 180

M. Met veertien zegels in groene en bruine was.

1253. Overeenkomst van Otto, graaf van Gelder, met bisschop Hendrik. 181

D. Van het charter, dat tot het inbinden van een boekdeel gebruikt schijnt te zijn, is slechts een fragment over, waarop met eene hand der 17. eeuw geschreven staat: „Accoordt van alle quaetdoenders te straffen, oock tot gemeine costen den anderen by te staen, wordt belooft by den grave van Gelre an den Bisschop.

1253 (29 Maart), IIII *kal. Apilis.* — Heidenricus, abt van s. Paulus te Utrecht, beleent Adam, zoon van Adam, ridder, van Lokhorst, met het hof in Luchurst. 182

D. Met het zeer geschonden zegel van den abt in witte was. Het andere verloren.

1253 (24 April). *Datum Traiecti, feria quinta proxima post diem paschae.* — Arnoldus van Wesemale, vir nobilis, geeft het recht van collatie der kerk van Westerloo, met toestemming des kapittels ten Dom te Utrecht, aan de abdij van Tongerloo.

D. Afschrift der 15. eeuw, waarbij de volgende brieven:

1253 (Julij), *mense Julio, indictione undecima.* — Arnold, oudste zoon van Arnold van Wesemale, verzoekt het kapittel ten Dom te Utrecht deze overdracht van het jus patronatus goed te keuren.

1253 (29 April), III *kal. Maii.* — De abdij van Tongerloo belooft bij vacature der kerk een geschikt persoon aan het kapittel ten Dom te Utrecht voor te dragen.

1253 (29 April), III *kal. Maii.* — Het convent van Tongerloo verklaart met toestemming van het kapittel ten Dom te Utrecht van Arnold van Wesemale de tienden in de parochie van Westerloo ontvangen te hebben, die hij van het kapittel in erfpacht hield.

1253 (30 Sept.), *in crastino b. Michaelis archangeli.* — De abdij van Tongerloo verklaart ten gevolge der bovenvermelde overdracht aan het kapittel ten Dom te Utrecht eene jaarlijksche uitkeering van 2 mark keulsch verschuldigd te zijn. 183

Verg. Miraeus, donat. belgic. 1, cap. 109, 110.

1253 (29 April), III *kal. Maii.* — Goederen van Westerloo. 184

D. Verg. 1253 (24 April).

1253 (26 Mei), *in crastino Urbani.* — Bisschop Hendrik verbiedt het kapittel ten Dom te hinderen in de wederopbouwing van de door brand vernielde gebouwen. 185

D. Het zegel verloren. Het charter geschonden.

1253 (30 Mei), III *kal. Junii.* — Johannes, heer van Praet, verklaart eenige tienden in de parochie van s. Marie te Brugge en elders gelegen, van het kapittel ten Dom te Utrecht in erfpacht te houden. 186

D. Opgenomen in een vidimus der abten van s. Paulus en Oostbroek dd. 1255 (14 Sept.).

1253 (Julij), *mense Julio, indict. undecima.* — Goederen van Westerloo. 187

D. Zie 1253 (24 April).

1253 (1 Julij). *Datum Traiecti, infra octavam b. Johannis baptistae.* -- Bisschop Hendrik veroorlooft het kapittel van Oudmunster te Utrecht de hofsteden weder op te bouwen, die bij zijnen boomgaard gelegen — en door zijne voorgangers tot hunne memorie aan het kapittel geschonken, doch nu door brand verwoest zijn. 188

O. Met zeer geschonden zegel en tegenzegel in witte was.

1253 (Sept.), *mense Septembri.* — De vijf kapittelen en de abdij van s. Paulus te Utrecht besluiten uit elk kapittel twee gemachtigden jaarlijks te benoemen om hunne waardigheid en bezittingen voor te staan. 189

D. De zegels zeer geschonden.

1253 (Sept.), *mense Septembri.* — Dergelijk charter. 190

O. Met drie geschonden zegels in bruine was; de andere verloren.

1253 (Sept.), *mense Septembri.* — Dergelijk charter. 191

P. Met zes zegels in bruine was.

1253 (Sept.), *mense Septembri.* — Dergelijk charter. 192

J. Met de vijf zegels der kapittelen in bruine was. Dat van de abdij van s. Paulus verloren.

1253 (30 Sept.), *in crastino b. Michaelis.* — Arnold junior van Wesemale, ridder, en zijne vrouw Elisabeth verklaren aan het kapittel ten Dom te Utrecht jaarlijks 10

mark Keulsche penningen schuldig te zijn wegens de erfpacht der goederen in Westerloo. 193

D. Met twee zegels in groene was. — Verg. 1253 (24 April), 1356, .. Augustus.

1253 (27 Oct.). *Datum Fuldae, VI kal. Novembris.* — Hendrik, abt van en het convent van Fulda ontvangen de kerk van s. Bonifacius te Utrecht in hunne broederschap en verbinden zich voor de afgestorvene leden dier kerk zielmissen te lezen. 194

O. Met geschonden zegel van witte was.

1254 (Nov.). *Datum et actum Traiecti, mense Novembri.* — Bisschop Hendrik verklaart dat Theodericus gezegd Volkard, burger van Utrecht, aan Theodoricus, gezegd Eggard, kanonik van het kapittel van s. Jan aldaar al zijne roerende en onroerende goederen binnen de muren der stad, behoudens het vruchtgebruik, in aalmoes heeft geschonken. 195

J. Met zes zegels in bruine was.

(1253, 18 Dec.). *Datum Laterani, XV kal. Januarii, pontificatus nostri anno undecimo.* — Paus Innocentius IIII verklaart dat het kapittel ten Dom te Utrecht niemand door hem of zijne legaten benoemd, tot eenige prebende behoeft toe te laten, tenzij het in den benoemingsbrief des pausen duidelijk uitgedrukt zij. 196

D. Met looden zegel aan geele en roode zijden draden.

(1253, 18 Dec.) XV *kal. Januarii, pontificatus anno undecimo.* — Paus Innocentius machtigt den abt van Granberg in het bisdom van Kamerijk het kapittel ten Dom te Utrecht in het bezit van het verleende voorrecht te handhaven. 197

D. Met looden zegel aan gewoon koord.

1254 (19 Dec.), *in vigilia b. Thomae apostoli.* — Tienden van vijftien hoeven bij Lopik. 198

M. Zie 1294 (23 Julij).

1255 (6 Jan.). *Datum Traiecti, in die epiphaniae Domini.* — Bisschop Hendrik belooft de burgers van Utrecht bij hunne oude gewoonten te bewaren, hen in de tegenwoordige oneenigheid tegen ieder te beschermen, daartoe zijne steden en sterkten met krijgsvolk te bezetten, bij eene belegering der stad ter harer verdediging daar binnen te komen en te verblijven en geen verdrag buiten hare toestemming aan te gaan. 199

M. Met zegel en tegenzegel in witte was.

1255 (13 Jan.). *Promulgatum et datum in ecclesia traiectensi, id. Januarii.* — Uitspraak van bisschop Hendrik in geschillen van de vijf kapittelen te Utrecht met de regeering dier stad over den impost op den wijn, den eigendom der Maartensbrug enz. 200

D. Met twee geschonden zegels in groene was; de overige verloren. Het charter heeft zeer geleden.

1255 (13 Jan.), *id. Januarii.* — Hetzelfde charter. 201

O. Met drie zegels in groene was; de overige er af. — Verg. 1314 (27 Febr.).

1255 (13 Jan.), *id. Januarii.* — Hetzelfde charter. 202

P. Eenvoudig afschrift op perk. uit het begin der 14. eeuw.

1255 (April). *Actum et datum Traiecti, anno gratiae Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto, mense Aprili.* — Hendrik van de Lek neemt van het kapittel van s. Marie te Utrecht in erfpacht den tol te Smithuizen en de hoven (curtes) van Ewijk en Malbergen. 203

M. Chirograaf. Met achttien zegels in donkergroene was, om den anderen aan roode en groene zijden draden hangende en waarvan er nog twaalf bewaard zijn. — Uitg. Kluit hist. crit. 2, 665; Bond. chartb. 1, 497.

1255 (15 Julij). *Datum Anagniae, id. Julii, pontificatus nostri anno primo.* — Paus Alexander IIII bevestigt de brieven der beide bisschoppen van Utrecht, Otto, en den brief van Petrus, legaat van den h. Stoel, betreffende de aanstelling en de inkomsten van vicarissen der parochiale kerken van het kapittel van s. Pieter te Utrecht. 204

P. Met looden zegel aan geele en roode zijden draden. — Verg. 1217 (22 Junij); 1245; 1247 (24 Aug.).

1255 (23 Aug.), *in vigilia Bartolomei apostoli.* — Hendrik van Alblas neemt van het kapittel van s. Marie te Utrecht in erfpacht de helft der groote en kleine tienden aan de zuidzijde van Alblas naar de Merwede toe gelegen tot aan Graveland en Papendrecht. 205

M. Met zes zegels, waarvan twee en een fragment in witte was overig bleven. Verg. 1288 (17 Maart). — Uitg. v. d. Bergh oorkb. nº 614.

1255 (4 Sept.), *subbato ante nativitatem b. Mariae virginis.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht verbindt zich om uit de gelden van den tol te Smithuizen, dien Hendrik van de Lek in pacht houdt, honderd mark keulsch te nemen en de jaarlijksche rente daarvan aan hunnen medekanonik Gijsbert van Amstel uit te keeren. 206

M. Het zegel verloren. — Het charter zeer beschadigd. Uitg. Bond. chartb. 1, 502.

1255 (14 Sept.), *in die exaltationis s. crucis.* — De abten van s. Paulus te Utrecht en van Oostbroek geven

vidimus van eenen brief dd. 1253 (30 Mei), III kal. Junii, waarbij Johannes, heer van Praet, erkent eenige tienden in de parochie van s. Marie te Brugge en elders van het kapittel ten Dom te Utrecht in erfpacht te hebben. 207

D. Het zegel van den abt van Oostbroek, in witte was, geschonden, het andere er af.

1255 (27 Oct.), *in vigilia Simonis et Judae apostolorum. In Traiecto.* — Willem heer van Wifliet? pacht van het kapittel ten Dom te Utrecht voor 15 jaar de tiende van Scobbende. 208

D. Met vier zegels in witte was. — Het charter geschonden.

(1255, 28 Dec.). *Datum anno Domini* MCCL *sexto, in die sanctorum innocentum.* — Otto graaf van Gelre belooft geen lasten te heffen van de vier hoeven des kapittels van s. Marie te Utrecht, op de Veluwe gelegen, geheeten Selhůrst, Apeldore, Ůne en Riplikerhove en het kapittel te laten genieten het recht van keurmede, tiende, versterf van eigenhoorigen enz. 209

M. Met geschonden zegel in witte was. Verg. 1300 (21 Julij). — Uitg. Bond. chartb. 1, 509; Sloet oorkb. nº 778.

(1255, 28 Dec.). *Datum anno Domini* MCCL *sexto, in die sanctorum innocentium.* — Otto graaf van Gelder verklaart geen recht te hebben op hen die door manschap aan den proost des kapittels van s. Marie te Utrecht verbonden mochten zijn en op de goederen wonen tusschen de Lek en de Linge, door dat kapittel aan hem verkocht. 210

M. Met geschonden zegel in witte was. — Uitg. Bond. chartb. 1, 508; Sloet oorkb. nº 777.

1256 (25 Maart), *in die annunciationis b. Mariae virginis.* — De deken ten Dom, de abt van s. Laurens in

Oostbroek en de deken van Oudmunster geven vidimus van eene bulle van paus Innocentius dd. 1216 (5 Febr.), non. Febr. pontif. anno octavo decimo, waarbij deze het kapittel van s. Pieter te Utrecht in het bezit bevestigt van een aantal kerken en goederen in Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht enz. 211

P. De zegels verloren. — Verg. hiervoor n° 53.

1256 (10 Nov.), *in vigilia Martini hiemalis.* — Petrus deken ten Dom, Heidenricus abt van s. Paulus te Utrecht en Henricus abt van s. Laurens in Oostbroek geven vidimus van de pauselijke en bisschoppelijke charters dd. 1217 (22 Junij), 1245, 1247 (24 Aug.) en 1255 (15 Julij), betreffende de aanstelling en de inkomsten der vicarissen, door het kapittel van s. Pieter in zijne onderscheidene kerken te benoemen. 212

P. Met drie zegels in groene was. — Zie hiervoor n° 55, 128, 151, 204.

1257 (14 Jan.), *in die Pontiani.* — Bisschop Hendrik geeft aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht den vrijen eigendom van de door het kapittel aangekochte tiende op Atteveld in de parochie van Werkhoven, nadat Ludolf van Over de Vecht, zijne vrouw Mabilia en hunne kinderen daarvan afstand hadden gedaan. 213

P. De zegels verloren. — Verg. n° 216.

1257 (31 Maart), *in vigilia palmarum.* — Statuut van het kapittel ten Dom te Utrecht over de jaren van gratie bij het overlijden van kanoniken. 214

D. Met zegel in bruine was.

1257 (12 Junij). *Actum Bodegrave, in die b. Odulfi episcopi.* — Guido graaf van Vlaanderen en Otto graaf van

Gelder doen als scheidslieden uitspraak in de geschillen tusschen bisschop Hendrik met de stad Utrecht ter eene en Floris voogd van Holland met Gijsbert van Amstel c.s. ter andere zijde. 215

D. Met het zegel van graaf Gui in bruine was; dat van graaf Otto er af. — Uitg. Mier. 1, 319; Bond. chartb. 1, 521; v. d. Bergh oorkb. 2, n° 28. — Verg. Matth. jur. glad. 428.

1258 (14 Jan.), *in die Pontiani.* — Petrus, deken ten Dom te Utrecht bezegelt ten verzoeke van Ludolf Over de Vecht den hier doorgestoken (thans verloren) brief. 216

P. Met zegel in bruine was. — De dagteekening doet vermoeden dat hier in plaats van 1258 moet staan 1257.

(1258, 21 Jan.). *Datum Viterbii,* XII *kal. februarias, pontificatus nostri anno quarto.* — Paus Alexander IIII machtigt den deken van s. Pieter te Leuven en anderen om recht te doen op de klacht van het kapittel ten Dom te Utrecht, houdende dat de kerk van s. Marie te Brugge op eigen gezag eenen proost had benoemd, in plaats van die benoeming, naar ouder gewoonte, aan het domkapittel over te laten. 217

D. Met looden zegel.

1258 (11 April), *feria quinta post dominicam Misericordia Domini.* — Uitspraak van Petrus, proost en aartsdiaken ten Dom, Jacobus kanonik en kameraar van Oudmunster te Utrecht en Gijsbert, ridder, heer van het Gooi, in kerkelijke geschillen der plebanen en parochianen van Gasperden met de parochianen van Tulle. 218

D. Opgenomen in een vidimus van Dirk van Altena, proost en aartsdiaken van Oudmunster te Utrecht, dd. 1298 (5 Nov.).

1258 (5 Mei), *dominica proxima post diem ascensionis*

Domini. — Otto graaf van Gelder verzoent zich met bisschop Hendrik. 219

D. Het zegel verloren. — Uitg. Bond. chartb. 1, 528.

1258 (2 Aug.), *in crastino Petri ad vincula.* — Het kapittel van s. Pieter te Utrecht geeft aan Hendrik Pieterszoon van Herradeswerde eenige tienden aldaar en aan de Alm in erfpacht. 220

P. Afschrift op perkament, van denzelfden tijd. Geschonden. Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2, n° 46.

Onder dit charter de afschriften der twee volgende:

1. Van dezelfde dagteekening, waarbij proost en kapittel van s. Pieter aan Nicolaus de ..... in erfpacht geven de tienden in Herradeskerke en goederen in Sprang.

2. 1259 (23 Junij), in vigilia nativitatis Johannis baptistae; waarbij het gemelde kapittel tienden in Eme in lijfpacht geeft.

1258 (19 Aug.), *feria secunda post assumptionem b. Mariae virginis.* — Bisschop Hendrik geeft eenige voorschriften aangaande de toelating van kanoniken in het kapittel van Oudmunster te Utrecht. 221

O. Met geschonden zegel in bruine was.

1258 (17 Sept.), *in die b. Lamberti.* — Statuut van het kapittel ten Dom te Utrecht aangaande nieuw benoemde kanoniken. 222

D. Met zegel in groene was.

1258 (23 Sept.), *in crastino Mauricii.* — Protest der kapittelen van Utrecht tegen de handelingen van den bisschop jegens de kanoniken en appel van dezen aan den pauselijken stoel. 223

O. De zegels in groene was zeer geschonden.

1258 (3 Nov.). *Actum et datum Traiecti, dominica post festum omnium sanctorum.* — Overeenkomst van het kapittel ten Dom te Utrecht met dat van s. Marie te Brugge over tienden in de parochie van het laatste. 224

D. Opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utrecht dd. 1381, 19 April. — Verg. het volgende charter dd. 1258 (7 Nov.).

1258 (7 Nov.). *Datum Amersvort, feria quinta ante festum b. Martini hyemalis.* — Bisschop Hendrik bevestigt de overdracht van eenige tienden, in de parochien van s. Marie te Brugge en s. Egidius van Zisele en van Oudelem gelegen, door Johannes van Praet, die ze van het kapittel ten Dom te Utrecht in erfpacht hield, gedaan aan het kapittel van s. Marie te Brugge, zooals dat omschreven is in eenen hier ingelaschten brief van het kapittel ten Dom te Utrecht dd. 1258 (3 Nov.), *dominica post festum omnium sanctorum.* 225

D. Met zegel in groene was. — Ook opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utrecht dd. 1381, 19 April.

1258 (4 Dec.), *feria quarta post festum b. Andree apostoli.* — Het kapittel van s. Marie te Brugge verklaart dat Johannes van Praet en zijne huisvrouw Katerina eenige tienden in de parochien van Odelem en Ziesele aan dat kapittel hebben overgedragen, welke zij van het kapittel ten Dom te Utrecht in erfpacht hielden en belooft de pachtpenningen in hunne plaats aan dit kapittel te voldoen. 226

D. Met zeer geschonden zegel in groene was. — Ook opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utrecht dd. 1311 (16 Dec.), feria quinta post Lucie virginis.

1258 (26 Dec.), *in die b. Stephani prothomartiris.* —

Het kapittel van Oudmunster te Utrecht belooft zorg te dragen dat de kerk van s. Marie te Kortrijk door de parochiale kerken van Hontenesse en Hossenesse, waarvan het kapittel de presentatie heeft, geen schade lijde in het bezit der oude en nieuwe tienden aldaar. 227

O. Met zegel in groene was. — Misschien is het stuk tot het jaar 1257 te brengen.

1259 (17 Maart). *Actum et datum Traiecti, anno Domini* MCCL *nono, feria secunda post dominicam Oculi mei.* — Arnoldus de jonge van Wesemale verklaart aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht wegens de goederen van Westerloo en Oene 60 mark keulsch schuldig te zijn. Eenige edelen stellen zich als borgen voor de voldoening. 228

O. Met zes zegels in groene en twee in witte was.

(1259, 21 Maart). *Actum et datum anno Domini* MCCL *octavo, in die Benedicti abbatis.* — Willem heer van Altena verklaart dat hij de tienden in Woudrichem, Alle en Giesen van het kapittel van Oudmunster te Utrecht uit gunst en niet naar recht bezit zoo lang de proost of hij leven zal. 229

O. Met zegel in bruine was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 52.

1259 (13 April), *in die sancto pasche.* — Dirk graaf van Kleef, zijn oudste zoon Dirk en zijn zoon Dirk graaf van Saarbrugge geven aan de burgers van Utrecht vrijgeleide en zekerheid voor personen en goederen in al hun landen. Wanneer tusschen hen en de burgers of den bisschop van Utrecht oneenigheden mochten ontstaan, zal het vrijgeleide nog eene maand voortduren. 230

M. Met tien zegels, waarvan nog vier, in witte was en geschonden, overig zijn.

1259 (12 Junij). *Actum et datum Amersvort, in die b. Odulfi confessoris.* — Walter ridder van Amersfoort draagt zijn allodiaal huis Stoutenburg aan bisschop Hendrik en de kerk van Utrecht op, om het van hen, als een open huis, in leen te houden. 231

D. Met twee zegels in witte was; de overige vier verloren. — Uitg. Mier. 1, 333; Oldenbarnevelt, Remonstrantie aan de Staten van Hollandt. 's Grav., 1618, blz. 74.

1259 (23 Junij), *in vigilia nativitatis Johannis baptiste.* — Het kapittel van s. Pieter te Utrecht geeft tienden in Eme aan ...... in lijfpacht. 232

Verg. 1258 (2 Aug.).

1259 (27 Junij). *Datum Traiecti, anno Domini* MCCL *nono, feria sexta post Johannis baptiste nativitatem.* — Bisschop Hendrik verklaart dat Gijsbert van Wijk, ridder, voor hem erkend heeft van het kapittel van s. Pieter te Utrecht in erfpacht ontvangen te hebben eene halve hoeve lands in Langbroek. 233

P. Met zegel in witte was, zeer geschonden.

1259 (Aug.). *Actum et datum Traiecti, anno Domini* M *ducentesimo quinquagesimo nono, mense augusto.* — Bisschop Hendrik keurt goed dat Bernard van den Ham (de Hamme) aan het kapittel van s. Marie te Utrecht den eigendom heeft overgedaan van eenige leengoederen bij Kovelwade, welke hij van het Sticht in leen hield en tot schadeloosstelling waarvoor hij 20 morgen lands bij Themaat, hem in eigendom toebehoorende, aan het bisdom opgedragen en weder in leen ontvangen heeft. 234

M. Het wel bewaard gebleven en fraai geschreven diploma is bezegeld door den bisschop, de vier overige kapittelen, de stad Utrecht en de ridders Ernst van Wulven en Filips van

Rijningen, in groene, zwarte en witte was, aan roode zijden draden. De schepenen der stad worden onder de getuigen in de derde plaats opgenoemd, maar zegelen vóór de twee ridders.

1259 (5 Oct.), *dominica post festum b. Remigii proxima.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht geeft aan Bernard Bernardsz. van Ripplickerhove in erfpacht den hof, genaamd Ripplickerhof, op voorwaarde eener jaarlijksche uitkeering van 25 mud garst (ordei quod *Gerstkenkoren* dicitur), Deventer maat, en behoudens het recht van keurmede (quod theutonice dicitur *curmedhe*) des kapittels. 235

M. De zegels verloren. — Het charter zeer geschonden.

1259 (19 Nov.), *in crastino octave obitus b. Martini.* — Het kapittel ten Dom te Utrecht geeft aan Huibert van Everdingen in erfpacht eene hoeve lands in Gasperden, de visscherij, *Stale* geheeten, in den IJssel en de Lek en andere goederen. 236

D. Opgenomen in een vidimus van den gardiaan der Minderbroeders te Utrecht dd. 1310 (19 Aug.). — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 57.

1260 (23 April), *in die Georgii.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht geeft aan Dirk, rector van s. Geertruid aldaar, tegen eene jaarlijksche pensie eene hofstede in de buurt, geheeten *Tast*, in gebruik zoolang hij of zijn erven daar willen wonen. 237

D. Met zeer geschonden zegel in witte was.

1260 (2 Aug.), *in vigilia inventionis corporis sancti Stefani prothomartyris, mense augusti.* -- Gerechtsbrief van Utrecht, waarbij Gerard gezegd Frise en anderen aan Dirk van Oudwijk in erfpacht geven eene hofstede in de nieuwe wijk der marktkooplieden (kleinhandelaars) te Utrecht. 238

Opgenomen in een dergelijken gerechtsbrief dd. 1339, 9 April en in een vidimus van het provinciale hof van Utrecht dd. 1651, 12 Maart.

1260 (19 Sept.), *dominica post Lamberti.* — Bisschop Hendrik verkoopt aan het kapittel ten Dom te Utrecht voor 350 pond Utrechtsche penningen het goed Enge, buiten de Katharijne poort ten westen dier stad tusschen hare muren en Papendorp, en zulks dijk- tins- en schotvrij. De bisschop verklaart de kooppenningen noodig te hebben tot den bouw van het kasteel Vredeland. 239

D. Met zestien zegels in bruine was, waarvan zeven bewaard zijn. Van het aanwezige dubbel zijn mede zeven zegels overig. — Uitg. Heda, 214.

1261 (Febr.), *mense februario.* — Nicolaas gezegd Weldege, ridder, verklaart dat de tienden der goederen in de parochie van Eyteren, tusschen de waterleiding van het kapittel ten Dom te Utrecht en Blokland, gezegd Bralant, die hij van genoemd kapittel in lijfpacht heeft, na zijnen dood weder aan het kapittel zullen komen. 240

D. Bezegeld door P. proost des kapittels en Hugo, gezegd Boter, waarvan het eerste, in witte was, op het tegenzegel een tweehoofdigen adelaar heeft en het tweede verloren is.

1261 (13 Maart). *Datum apud Wageninge, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo primo, dominica Invocavit* — Bisschop Hendrik en Otto Graaf van Gelder bevestigen de hier ingelaschte uitspraak, door de gestelde scheidslieden in hunne geschillen over hunne rechten in Emmerik en elders gedaan en belooven die na te komen. 241

D. Met het zegel van den graaf van Gelder in witte was; dat van den bisschop heeft er nooit aan gehangen. Zie daar-

over Bond. chartb. 1, 550, waar het charter afgedrukt is en waarbij nog gevoegd kan worden het (waarschijnlijk gelijktijdig) opschrift van het stuk: Compositio inter Henricum episcopum et Ottonem comitem gelrensem. Notatur inter litteras episcopi. — Uitg. Sloet oorkb n° 843.

1261 (13 Nov.). *Actum et datum Trajecti, anno Domini* MCCLXI, *in die b. Brictii confessoris.* — Bisschop Hendrik bevestigt de eigendomsoverdracht, door Amelius gezegd van de Waard (de Insula), ridder, aan het Duitsche huis te Utrecht gedaan van de goederen genaamd Bulhorn, in de parochie van Houten, die hij van het Sticht in leen hield en tot schadeloosstelling waarvoor hij aan het Bisdom in leen opgedragen en weder ontvangen heeft eenige goederen in Maarsenbroek en Maarn. 242

M. Met het zegel des bisschops in bruine was; het andere verloren.

1262 (22 Jan.), *in crastino b. Agnetis.* — Walter van Amersfoort, ridder, geeft aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht eene jaarlijksche rente van drie ponden uit zijn goed Worsdorp. 243

P. Afgeschreven in een vidimus van Hendrik deken van het kap. van Oudmunster dd. 1278 (19 Jan.), feria quarta post Ponciani martiris.

1262 (8 Sept.), *in die nativitatis b. Marie virginis.* — Gerechtsbrief van Harderwijk waarbij Wissekijn Lefardszoon, burger aldaar, van het kapittel van s. Marie te Utrecht in erfpacht neemt de goederen welke Johannes van Velde in erfpacht bezat, nadat deze daarvan afstand had gedaan. 244

M. Met geschonden zegel in witte was. — Uitg. Sloet oorkb. n° 854.

1262 (26 Oct.), *feria quinta ante festum Symonis et Jude.* — G. van Perveis, proost ten Dom en aartsdiaken te Utrecht, machtigt den tresorier van het kapittel van s. Jan aldaar om de hem van wijlen Johan, deken van s. Jan, zijnen broeder, aanbestorven vorderingen tot zes ponden toe in het Sticht in te vorderen. 245

J. Met zegel in witte was.

1263 (15 Febr.). *Pronunciatum in capitulo traiectensi, anno Domini* MCC *sexagesimo tercio, in crastino Valentini martyris.* — Prelaten en provisores der Utrechtsche kerken doen uitspraak in de geschillen, tusschen den proost en het kapittel ten Dom te Utrecht ontstaan over het verdonkeren van goederen, rechten enz. waarvan de proost door het kapittel beschuldigd werd. 246

D. Met geschonden zegel in donkergroene was.

1263 (30 Maart), *feria* VI *post annunciationem b. Marie.* — Albert (Albaro) kanonik van s. Jan te Utrecht geeft aan Theodericus, rector der kerk van s. Geertruida aldaar, in lijfpacht eene hofstede in de wijk Tast. Bij overlijden kan zijn naaste erfgenaam hem in die pacht opvolgen. 247

D. De drie zegels verloren.

1263 (April), *mense aprili.* — Bisschop Hendrik belooft zich te zullen onderwerpen aan de uitspraak, die in zijne geschillen met Johannes bisschop van Doornik over de parochiale kerken van Hamer, Watervliet, Bassevelde en andere gedaan zal worden door broeder Michiel prior der predikheeren te Rijssel en Wilhem van Woensel, als daartoe benoemd door Margaretha, gravin van Vlaanderen en Henegouwen. 248

D. Met een gelijkluidend charter, van den bisschop van Doornik, opgenomen in de uitspraak dd. 1264 (20 Oct.), feria secunda post festum b. Luce evangeliste.

1263 (17 Oct.), *in vigilia Luce evangeliste.* — G. van Perveis, domproost te Utrecht, verzoekt den proost van Oudmunster aldaar Herman Witte te bevestigen in de op hem geconfereerde kerk van Oudekerk. 249

D. Het zegel verloren. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 104.

1263 (18 Oct.), *in die Luce evangeliste.* — De vijf kapittelen te Utrecht verbinden zich onderling tot handhaving hunner rechten, vooral tegen de aanmatigingen van den aartsbisschop van Keulen. 250

O. Met de zegels der kapittelen.

1263 (18 Oct.), *in die Luce evangeliste.* — Dergelijk charter. 251

M. Met de zegels der kapittelen.

1264 (23 Febr.), *in vigilia b. Matthie apostoli.* — Gubertus proost van het kapittel ten Dom te Utrecht herroept de beschikkingen die hij ten aanzien van eenige kapittelgoederen, te onrechte, mocht hebben gemaakt en stelt die goederen weder ter beschikking van het kapittel. 252

D. Het zegel verloren.

1264 (26 Febr.), *in crastino b. Matthie apostoli.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht maakt eenige bepalingen aangaande het genot der prebenden van overleden en buitenkanoniken of van hen die een ordekleed aannemen. 253

M. Met 's kapittels zegel en tegenzegel. — Uitg. Dodt arch. 3, 354.

1264 (20 Oct.), *feria secunda post festum b. Luce evan-*

geliste. — Uitspraak van de door Margaretha gravin van Vlaanderen en Henegouwen ten deze benoemde scheidslieden, broeder Michiel prior der predikheeren te Rijssel en broeder Willem van Woensel, in de geschillen tusschen Hendrik bisschop van Utrecht en Jan bisschop van Doornik over de parochiale kerken van Hamer, Watervliet, Bassevelde en andere. 254

D. Met het zegel der gravin van Vlaanderen in witte en dat van den prior der predikheeren in groene was; het derde zegel verloren. — Verg. n° 248.

1264 (7 Dec.), *in crastino b. Nicholai episcopi.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht maakt eenige bepalingen ten aanzien der te benoemen scholares des kapittels, die 21 jaar oud moeten zijn eer zij tot kanonik aangenomen kunnen worden. 255

M. Met het zegel van 's kapittels scholaster Theodericus in groen was; dat van het kapittel verloren. — Uitg. Dodt arch. 3, 355.

1264 (24 Dec.). *Datum apud Vollenho, anno Domini* MCCLX *quarto, in vigilia nativitatis Domini.* — Bisschop Hendrik benoemt den abt van s. Paulus te Utrecht om G. de Perweis, proost van het kapittel ten Dom aldaar, te excommuniceeren wegens het niet voldoen aan de uitspraak, in zijn geschil met het kapittel, over het wereldlijk gerecht in Langbroek, het vervreemden der kerk van s. Nicolaas en andere onregelmatige handelingen. 256

D. Het zegel verloren. — Op den rug staat met eene gelijktijdige hand geschreven „Seponatur inter inutiles quod transivit in rem judicatam; servetur tamen ad perpetuam rei memoriam."

1265 (5 Jan.), *in die Severini confessoris.* — G[ijsbert] van Amstel schenkt aan het Duitschen huis van s. Marie te Utrecht eene hoeve lands, gelegen in de weiden bij de tichelbakkerijen buiten de muren aldaar, om die te bezitten op dezelfde wijs als hij en zijn voorzaten haar tot nog toe bezeten hadden, behoudens zijn recht om die hoeve, des verkiezende, te bezaaijen tegen uitkeering van de helft der vruchten. 257

Met zegel in witte was. — Uitg. de Geer arch. duitsche orde 1 n° 244.

1265 (29 April), *feria quarta ante Philippi et Jacobi apostolorum.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht geeft aan Dirk, zoon van Willem, heer van Altena, onder verband van leisting de goederen in erfpacht die zijn vader placht te houden. 258

O. Chirograaf. Met de zegels van het kapittel en van Willem van Altena. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 125.

1265 (Mei), *mense maio.* — Theodericus, proost van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, geeft aan dat kapittel, tot eene memorie voor hem en zijne opvolgers, het collatierecht der kerk van Woerden met tienden en toebehooren. 259

O. Met 's proosten zegel in witte was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 127.

(1265, 2 Mei). *Datum Perusii*, VI *non. Maii*, *pontificatus nostri anno primo.* — Paus Clemens IIII geeft een jaarlijkschen aflaat van honderd dagen aan hen die de domkerk te Utrecht, op den jaardag van hare wijding, zullen bezoeken. 260

D. Met looden zegel aan roode en gele zijden draden.

(1265, 4 Mei). *Datum Perusii,* III *non. Maii, pontificatus nostri anno primo.* — Paus Clemens IIII bevestigt het kapittel van Oudmunster te Utrecht in de vroeger verkregen voorrechten. 261

O. Met looden zegel aan roode en gele zijden draden.

(1265, 6 Mei). *Datum Perusii,* II *non. Maii, pontificatus nostri anno primo.* — Paus Clemens IIII bevestigt de vrijheden en voorrechten des kapittels van s. Pieter te Utrecht, die het van zijne voorgangers, van koningen, vorsten en anderen verkregen heeft. 262

P. Met looden zegel aan roode en gele zijden draden. — Ook opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1366, 5 Dec.

1265 (8 Mei), *feria sexta ante dominicam qua cantatur Vocem jocunditatis.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht verklaart zijne leden schadeloos te zullen houden, ingeval zij nadeel leden ten gevolge van het verzet der Utrechtsche geestelijkheid tegen de heffing van eenige inkomsten, door den apostolischen stoel aan den aartsbisschop van Keulen toegestaan. 263

M. Met elf zegels van kanoniken, in groene was; de overige verloren.

1265 (21 Julij), *in vigilia b. Marie Magdalene.* — Gerechtsbrief van Harderwijk, waarbij Theodericus de Emeze, rechter der Veluwe, zijne goederen in Oosteroene verbindt tot zekerheid eener som van 30 ponden, door hem aan het kapittel van s. Marie te Utrecht verschuldigd. Onder borgstelling van eenige Harderwijksche burgers. 264

M. Met het zegel van Harderwijk in zwarte was. — Uitg. Bond. chartb. 1, 571; Sloet oorkb. nº 881.

1265 (27 Julij). *Datum et actum in .... da, feria secunda post Jacobi apostoli.* — Otto graaf van Gelder sluit een verbond van vrede en vriendschap met bisschop Hendrik, en benoemt scheidslieden om de geschillen, die tusschen hen of hunne vasallen mochten ontstaan, te vereffenen. 265

D. Het zegel verloren. — Uitg. Bond. chartb. 1, 572; Sloet oorkb. n° 882.

1266 (29 Jan.), *feria sexta post dominicam Circumdederunt me.* — Bisschop Hendrik machtigt zijn officiaal en zijn maarschalk om met het kapittel van Oudmunster te Utrecht over de waterleiding in den Achtersloot in zijnen naam te handelen. 266

O. Het zegel verloren.

1266 (21 Aug.). *Datum et ordinatum anno Domini* MCCLX *sexto, sabbatho post assumtionem beate Marie virginis.* — Schout, schepenen, raden en gemeente van Utrecht verklaren dat zij hunne van hoofdmisdaad aangeklaagde burgers in de stad terug zullen houden, tot dat deze, als zij in rechte verschijnen willen, van den bisschop vrijgeleide verkregen hebben. 267

Opgenomen in een vidimus van het provinciale hof van Utr. dd. 15 Jan. 1646. — Met de afteekening van het zegel der stad in witte was, voor zoo ver dit toen aan den brief hing. — Uitg. Matth. jur. glad. 479.

1266 (9 Sept.), *in crastino nativitatis b. Marie virginis.* — Statuut van het kapittel ten Dom te Utrecht over de absentien der kanoniken, die tijdelijk voor hun eigene belangen elders verblijf houden en over het aandeel dat van hunne

prebenden aan de te Utrecht verblijvende en dienstdoende medebroeders zal worden uitgekeerd. 268

D. Met zegel in bruine was.

1267 (4 Mei), *in crastino inventionis s. crucis.* — Lambertus, kanonik van het kapittel van Oudmunster en officiaal van den hove van Utrecht, vermaakt eene jaarlijksche rente van 12 Utrechtsche ponden uit zijne goederen in de parochie van Vleuten aan het kapittel, om daarvoor zijne memorie te vieren. 269

O. Nog overig de zegels van den gever en van het ka[illegible] van Oudm. in groene was — Uitg. Matth. fund. eccl. 67

1267 (15 Mei), *idibus Maii.* — Bisschop Hen[illegible] d[illegible] [illegible]n ge-
ten behoeve van het Sticht afstand van het do[illegible] [illegible]apittelen,
bouwde slot in Vreeland en vermaakt aan [illegible] Utrecht en
de abdij van s. Paulus, het Duitsche[illegible] [illegible]morie. 270
andere stichtingen eenige renten te zi[illegible] [illegible]kapittelen en den

D. Met de zegels van den biss[illegible] [illegible] Pieter en s. Jan abt van s. Paulus in witte was; [illegible]e van s. [illegible] zijn verloren.

1267 (9 Junij), *feria quint[illegible] post diem pentecosten.* — Arnold, gezegd van Amstel, [illegible]er, verklaart dat hij zijne geschillen met het domkapit[illegible] te Utrecht over de waterleiding van den Achtersloot bij [illegible]yter[illegible] c. a. aan de uitspraak van Hendrik abt van s. Pau[illegible]s, Steven deken van het kapittel van s. Pieter en twee [illegible]non[illegible]en te Utrecht heeft overgelaten. Zijne broeders Wi[illegible]m proost van s. Jan en Gijsbert heer van Amstel stellen [illegible]h t[illegible] borgen voor de nakoming der uitspraak, onder bel[illegible]e v[illegible] leisting. 271

D. Het zegel van [illegible]n pr[illegible]st, in witte was, alleen overig.

1267 (11 Junij), *in vigilia b. Odulphi.* — Engelbert deken van het kapittel van s. Marie en Arnold van Foreest, kanonik van het kapittel van s. Jan te Utrecht doen, als scheidslieden, uitspraak in het geschil tusschen eerstgemeld kapittel en Dirk heer van Harlaar, ridder, over Twaalf hoeven tusschen Ameide en Meerkerk gelegen, de tienden, gerechten en al wat daar verder toe behoort. 272

M. Met de zegels der zegslieden aan roode zijden draden. — Uitg. v d. Bergh oorkb. 2 n° 158.

1267 (23 Junij). *Datum anno Domini* MCCLX *septimo, in vigilia nativitatis beati Johannis baptiste.* — Schepenen, [illegible]en oudermannen der gilden van Utrecht verklaren [illegible] zij [illegible] van hoofdmisdaad aangeklaagde burgers, die naa[illegible]t getuigenis van twee schepenen onschuldig zijn, in de stad [illegible] houden en als hun eigen personen verdedigen zullen. 273

Overgeno[illegible] als bij N° 267 vermeld is. Het afgeteekende zegel [illegible]e kleur.

1267 (5 Julij). *Datum Traiecti anno Domini* MCCLX *septimo, in crastino translationis beati Martini.* — Gerardus, bisschop van Munster, geeft een veertigdaagschen aflaat aan allen die het herstel der kerk van het kapittel ten Dom te Utrecht, door weldaden of aalmoezen, zullen bevorderen. 274

D. Met zegel in bruine was.

1267 (12 Julij), *in vigilia b. Margarete.* — Engelbert van Ysenbroch, proost van het kapittel van s. Pieter te Utrecht, verklaart dat Petrus, zoon van Hendrik, gezegd van Harradswarde, van dat kapittel in erfpacht houdt de

tienden bij de rivier de Alme, te Harradswarde en in den polder Hokenesse. 275

P. Het zegel verloren. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 161.

(1268, 27 Maart). *Datum anno Domini* MCCLX *septimo, feria tercia qua cantatur Judica.* — Gijsbert heer van Amstel geeft het kapittel ten Dom te Utrecht vijf pond Stichtsche penningen jaarlijks, uit zijn cijns te Diemen (Demen) voor twee waslichten bij nachtdienst en zulks ten zoen voor een wanbedrijf, door hem en zijne vrienden op het koor bij het altaar en op het hoogaltaar in de kerk des kapittels tegen eenige Lombardische kooplieden of wisselaars gepleegd. Desverkiezende kan hij andere goederen tusschen Amerongen en Loenen voor de zekerheid dier uitkeering aanwijzen, waardoor de cijns te Diemen dan weder vrij zal zijn. 276

D Met een zeer geschonden zegel in bruine was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 165, waar de Uitgever het terecht tot 1268 brengt; het uiterlijke van het charter doet vermoeden, dat het niet in Utrecht geschreven is. Achter *feria tercia* is *ante* of *post dominicam* door den schrijver van het stuk vergeten. Daarom is de 27. dag van Maart aangenomen, ofschoon de twijfeling van den heer v. d. Bergh (20 of 27 Maart) te rechtvaardigen is.

1268 (4 April). *Datum anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo sexagesimo octavo, feria quarta proxima post dominicam palmarum.* — Adolf, graaf en Elizabeth gravin van den Berg verklaren dat hunne geschillen met de Utrechtsche burgers uit den weg zijn geruimd en geven dezen voor personen en goederen vrijgeleide in hunne landen. Worden de Utrechtsche burgers verdacht dat zij in hunne schepen goederen van vreemden hebben, dan zullen zij vrij zijn als hun opperhoofd het tegendeel met eede bevestigt. 277

Met de zegels van Adolf in bruine, van Elisabeth in witte en van hunnen dapifer Richard van den Sande in bruine was aan roode en groene zijden draden. Het laatste is echter van het fraai geschreven charter afgeknipt en er los bij. — Uitg. Heda, 219.

1268 (13 Mei). *Anno Domini* MCC *sexagesimo* VIII, *in die beati Servatii.* — Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, verklaart dat Nicolaas van Geysteren, ridder, en zijne vrouw voor hem gekomen zijn en erkend hebben dat zij aan Hendrik van Almelo, ridder, den hun in vollen eigendom toebehoorende hof in Geysteren hebben verkocht. 278

Met zegeltje in witte was.

1268 (5 Julij), *feria quinta post obitum b. Martini.* — Erfpacht van een huis te Utrecht. 279

O. Zie 1402, 12 Oct.

1268 (23 Oct.), *in die b. Severini archiepiscopi.* — Hendrik heer van de Lek, ridder, verklaart van het kapittel van s. Marie te Utrecht, voor vijftien pond Stichtsche penningen jaarlijks, in lijfpacht te hebben 's kapittels gerecht met den tins in Lopik en het gerecht met de tienden en tins in Bonrepois. Wanneer het kapittel bij de uitspraak van den kerkelijken rechter van den eigendom der tienden en het gerecht met den tins in Bonrepois mocht worden ontzet, zal de jaarlijksche pacht 40 solidi minder bedragen. Verder verbindt hij en zijne borgen zich onder verband van leisting. 280

M. Met tien zegels in witte was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 77.

1269 (15 Junij), *in die beatorum Viti et Modesti martyrum.* — Dirk heer van Herlare, ridder, belooft de uitspraak der zegslieden in zijn geschil met het kapittel van

s. Marie te Utrecht, over het rechtsgebied enz. van Twaalfhoeven, tusschen Ameide en Meerkerk gelegen, na te komen. 281

M. Met zegel in witte was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 184. — Verg. hiervoor n° 272.

1269 (24 Julij), *in vigilia beati Jacobi apostoli.* — Jan van Arkel knaap en Otto, gezegd van Arkel, ridder, stellen hunne geschillen met het kapittel ten Dom te Utrecht, over de tienden van Oosterwijk en Heukelum, de veeweide aldaar enz., aan de uitspraak van scheidslieden. 282

D. Zonder zegel. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 186.

1269 (6 Aug.), *in die beati Sixti.* — Arnold heer van Weesmale, maarschalk van Brabant, ridder, erkent aan het kapittel ten Dom te Utrecht 102 mark Keulsche penningen schuldig te zijn en belooft die door de tempelieren te Utrecht te laten betalen. 283

D. De zegels verloren. — Verg. 1356, Aug.; Miraeus lib. I don. belg. c. 126.

1270 (29 Maart), *sabbato post annunciationem b. Marie virginis.* — Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, verklaart dat de deken van het kapittel ten Dom aldaar, namens het kapittel, en Herman, gezegd Witte, knaap, alle tusschen hen bestaande geschillen over de goederen in Koten, die door Herman van het kapittel in pacht worden gehouden, in zijne tegenwoordigheid hebben vereffend. 284

D. Met zegel in bruine was.

1270 (29 Nov.), *in vigilia b. Andree apostoli.* — Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, stelt zijne geschillen met de vijf kapittelen en het convent van s. Paulus aldaar,

betreffende het testament van wijlen bisschop Hendrik, aan de uitspraak van eenige scheidslieden. 285

D. Met de zegels van den bisschop en de kapittelen in bruine was.

1270 (29 Nov.). Hetzelfde charter. 286

D. Met dezelfde zegels, waarvan drie in witte was nog overig zijn.

1271 (5 Febr.), *in die Agathe.* — Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, verklaart dat Ernst van Wulven, ridder, en zijne vrouw Machteld aan het kapittel ten Dom aldaar de bovenste hoeve van twee hoeven lands in Schalkwijk verkocht hebben, die Alfert van Wulven van den graaf van Gelder en de verkooper weder van Alfert in leen houdt. 287

D. Met zes zegels in bruine was.

1271 (5 Febr.), *in die b. Agathe virginis.* — Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, belooft het kapittel ten Dom aldaar te zullen uitwerken dat Reinoud, graaf van Gelder, bij opene brieven ten behoeve van het kapittel afstand doe van zijn eigendom en recht op eene hoeve lands in Schalkwijk, die Alfert van Wulven, knaap, van hem in leen hield. 288

D. Met zegel van den elect in bruine was. — Uitg. Sloet oorkb. n° 926 naar v. Spaen, inleid. hist. Geld. 4 cod. dipl. n° XI.

1271 (5 Maart), *feria quinta ante Gregorii.* — Dirk, proost van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, geeft aan dat kapittel den vrijen eigendom der kleine en groote tienden van Vijfhoeven bij Mastwijk, nadat Dirk, gezegd Rampoise,

die ze van den proost in leen hield, daarvan afstand had gedaan. 289

O. Met geschonden zegel en tegenzegel in witte was.

1271 (30 April), *in vigilia apostolorum Philippi et Jacobi.* — Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, de kapittelen en het convent van s. Paulus aldaar stellen hunne geschillen over het legaat van bisschop Hendrik aan de uitspraak van scheidslieden. 290

D. Twee zegels verloren; drie in witte was overig.

1271 (30 April). — Hetzelfde charter. 291

D. Twee zegels verloren; vier in bruine was overig.

1271 (31 Julij), *in vigilia b. Petri ad vincula.* — Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, de vijf kapittelen en de abdij van s. Paulus aldaar stellen hunne geschillen over het legaat van bisschop Hendrik aan de uitspraak van scheidslieden. 292

D. Drie zegels verloren; de overige vier in bruine was geschonden overig. — Van het charter zijn eenige woorden verloren gegaan. — Verg. 1271 (30 April, 4 Aug.).

1271 (4 Aug.), *feria tercia ante festum b. Laurentii martiris.* — De dekenen van de kapittelen ten Dom, van s. Pieter en s. Jan te Utrecht doen, als scheidslieden, uitspraak in het geschil tusschen den verkoren bisschop Johannes en de kapittelen aldaar, over de geldigheid van het testament des overledenen bisschops Hendrik, die daarbij over bisschoppelijke goederen ten voordeele der kapittelen had beschikt. De uitspraak geschiedt krachtens den hier ingelaschten brief van compromis, dd. 1271 (31 Julij), in vigilia b. Petri ad vincula. 293

D. Van de elf zegels in groene en bruine was negen stuks overig. — Uitg. Matth. nob. 270, waar de afbeeldingen van eenige zegels te vinden zijn, genomen naar het exemplaar van het charter in het archief van het kapittel van s. Jan.

1271 (4 Aug.). — Hetzelfde charter. 294

D. Met tien grootendeels zeer geschonden zegels in bruine en groene was. — Dit of het vorig exemplaar zal tot 's bisschops archief behooren.

1271 (4 Aug.). — Hetzelfde charter. 295

O. Met elf zegels.

1271 (4 Aug.). — Hetzelfde charter. 296

J. Met elf zegels.

1271 (4 Aug.). — Hetzelfde charter. 297

M. Met nog tien zegels.

1271 (3 Nov.), *in crastino commemorationis animarum.* — Hendrik van de Lek, oudste zoon van wijlen heer Hendrik van de Lek, ridder, belooft vóór zondag Letare in Utrecht te komen, om van het kapittel van s. Marie aldaar den tol te Smithuizen in pacht te ontvangen en den eed af te leggen dat hij alles zal onderhouden wat in de brieven, daarvan zijnde, is vastgesteld. Bij gebreke daarvan zal hij die brieven zonder tegenspraak terug geven. 298

M. Met drie zegels. — Uitg. Bond. chartb 1, 610.

1271 (7 Nov.), *in die b. Willibrordi episcopi.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht veroorlooft Sophia, dochter van wijlen Dirk van Velde, om het door haar in

erfpacht gehouden land des kapittels, Gelmade geheeten en bij Vechten gelegen, gezamentlijk met haren man Havezo, ridder, in erfpacht te bezitten en maakt eenige bepalingen aangaande de opvolging in dat bezit bij het overlijden der erfpachters. 299

M. Het zegel verloren,

1272 (9 Maart), *septimo idus Martii.* — Het convent van Bloemkanp (Floridi campi) neemt van het kapittel van s. Marie te Utrecht in erftins 's kapittels land in Ostenwalde, dat Warner gezegd Reynekin gehouden heeft. 300

M. Het zegel verloren. — Vermeld in Sloet oorkb. n° 938.

1272 (11 Maart), *feria sexta ante festum b. Gregorii pape.* — Het kapittel van s. Jan te Utrecht geeft aan Arnold, gezegd Pandekin c. s. op onderscheiden voorwaarden in erfpacht de helft van een huis en hofstede aldaar, tusschen Nieuwenhuis en Damaleydis huis gelegen, van welke hofstede de bovenste helft aan het kapittel behoort. 301

J. Chirograaf. Met 's kapittels zegel in groene en dat der stad Utrecht in bruine was. — Een gelijktijdig opschrift van het charter heeft: „de domo et area in scaerlaken." — Uitg. Kluit hist. crit. 2, 789.

1272 (1 April) *in cal. Aprilis.* — Reinald, graaf van Gelder, geeft het kapittel ten Dom te Utrecht den vrijen eigendom der bovenste hoeve van twee hoeven lands in Schalkwijk, die Alfert van Wulven van hem in leen hield. 302

D Met zegel in witte was. Uitg. Bond. chartb. 1, 611; Sloet oorkb. n° 989. — Het zegel van Reinald, waarover bij Bond. l l. en Sloet oorkb. n° 927 gesproken wordt, is afgebeeld fig. 2, tab. IV in van Spaen, inleid. hist. Geld. IV cod. diplom, die aldaar blz. 24 ons charter mede heeft uitgegeven.

1272 (26 Julij), *in crastino b. Jacobi apostoli.* — Hendrik ridder van Almelo geeft, met toestemming van zijnen zoon Arnold en diens kinderen, ten overstaan van Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, aan zijne drie jongste zonen eenige goederen en renten in Deventer en elders. Verder maakt hij, ingeval hij komt te overlijden, eenige bepalingen aangaande de inkomsten zijner natelaten vrouw en de voogdij zijner minderjarige kinderen. 303

Het zegel van den elect in bruine — dat van Hendrik in groene — en die van Arnold, het kapittel en de stad Oldenzaal in witte was.

1272 (1 Aug.), *Petri ad vincula.* — Dirk Heer van Altena belooft het kapittel van Oudmunster te Utrecht dit jaar en in het vervolg niet te zullen bemoeilijken over de tienden van Woudrichem, Giesen en Andel, maar den verkoop er van te zullen bevorderen. 304

O. Met de zegels van Dirk en zijn broeder Willem in witte was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 238.

1273 (2 Febr.). Erfpacht der goederen van het kapittel ten Dom te Utrecht in Borcht. 305

D. Verg. 1274 (2 Febr.).

1273 (3 Junij), *sabbato ante dominicam Trinitatis.* — Huibert van Beusichem Huibertsz. neemt van het kapittel van s. Jan te Utrecht voor vijftien jaren 's kapittels goederen te Beusichem in pacht, uitgezonderd die welke Steven van Buren, ridder, van het kapittel houdt. De pachter stelt borgen onder verband van leisting. 306

J. Met elf zegels in bruine was. — Uitg. Sloet, oorkb. n° 947.

1273 (29 Aug.), *in die decollationis b. Johannis baptiste.* — Het kapittel van s. Pieter te Utrecht maakt eenige bepalingen aangaande tienden bij de rivier de Alm en in den polder in de parochie van Herradswarde, die Johannes van der Dussen op eenen jaarlijkschen uitgang in erfpacht heeft. 307

P. Het zegel er af.

1273 (3 Oct.), *feria secunda proxima post festum b. Remigii.* — Havezo, ridder van Wijk, verpandt met toestemming zijner vrouw aan het kapittel van s. Marie te Utrecht zijn recht aan de goederen in Gelmathe, die zijne vrouw van het kapittel in erfpacht hield, aan wie hij ter vergoeding andere hem toebehoorende goederen in Koten geeft. 308

M. De zegels verloren.

1273 (20 Dec.). *Actum ac datum apud Ostbruc — in vigilia b. Thome apostoli.* — Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, verklaart dat Dirk, gezegd van den Velde en zijne vrouw Eufemia, ten behoeve van het kapittel van s. Marie te Utrecht, afstand doen van alle recht dat zij hebben op de goederen Gelmath geheeten, welke Gijsbert, gezegt Lantfairt, vroeger van dat kapittel, in pacht hield en geven aan dat kapittel o. a. den eigendom der waterleiding over hun land. 309

M. Met drie zegels in witte was.

(1274? 2 Febr.?). *Datum in Traiecto, in die purificationis b. Marie virginis, anno Domini* MCC *septuagesimo tercio.* — Het kapittel ten Dom te Utrecht geeft aan Beatrix, echtgenoote van Nicolaas van Kaets, in erfpacht de goederen des kapittels in Borchthe. Na overlijden van Beatrix

zullen zij komen aan Nicolaas, den zoon van genoemden Nicolaas van Kaets, en zijne wettige mannelijke nakomelingen of hunne erfgenamen. 310

D. Het zegel verloren.

1274 (2 Febr.), *in die purificationis b. Marie virginis.* — Beatrix, echtgenoot van Nicolaas van Kats, ridder, verklaart van het kapittel ten Dom te Utrecht in erfpacht ontvangen te hebben 's kapittels goederen in Borcht. Op de voorwaarden in het vorig charter vermeld. 311

D. Met de zegels van Floris, graaf van Holland en Nicolaas van Kats, waarvan het eerste in groene was, zeer geschonden, nog overig is. — Ook opgenomen in twee vidimussen van den officiaal 's hoofs van Utrecht dd. 1380,..... en 1386, 22 Febr.

1274 (1 Mei), *cal. Maii.* — Tienden door de kapittelen en de Abdij van s. Paulus te Utrecht verschuldigd ten behoeve van het h. Land. 312

M. Opgenomen in een vidimus van den officiaal van Utrecht, dd. 1368, 27 April en 4 Mei.

1274 (7 Mei). *Datum Lugduni, non. Maii, pontificatus nostri anno tercio.* — Paus Gregorius X machtigt den abt van Oostbroek om alle kerkelijke en wereldlijke personen in de bisdommen van Utrecht, Doornik en Luik, door excommunicatie te noodzaken tot voldoening van hetgeen zij aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht voor het gebruik van 's kapittels goederen verschuldigd zijn. 313

O. Met 's pausen zegel in lood. — Een opschrift van de 14. eeuw buiten op den brief heeft: „Acta et processus sententie excommunicationis late contra dominum de Wesemael sub anno MCCLXXVII."

1274 (18 Mei), *quinto decimo kal. Junij.* — Hendrik van de Lek verklaart aan het kapittel van s. Marie te Utrecht 136 ponden Utrechtsche penningen enz. schuldig te zijn en die op de vastgestelde dagen en boeten te zullen voldoen. 314

M. Het zegel van Hendrik in witte was geschonden overig; dat van den graaf van Kleef verloren. — Uitg. Sloet, oorkb. n° 955.

1274 (27 Mei), *in die Trinitatis.* — Wouter, heer van het Gooi en Hagestein, sluit met de buren en geërfden van Langerak en met Frederik, heer van Zevender, eene overeenkomst over het bedijken, de uitwatering en het schouwen der landen van Langerak en Kabauw. 315

Met zegel in zwarte was aan roode zijden draden.

1274 (22 Junij), *feria sexta ante nativitatem b. Johannis baptiste.* — Dirk van Wijkenrode, proost van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, geeft het kapittel tegen eene jaarlijksche uitkeering van twee ponden in eigendom de visscherijen, stalen geheeten, tusschen Gouderak en IJsselmonde in den IJssel en tusschen Schoonhoven en Zuidwende bij Schoonenberg en de Lek, nadat Egbertus, kanonik van het kapittel, die deze visscherijen tegen gemelde uitkeering van den proost hield, daarvan ten behoeve des kapittels afstand had gedaan. 316

O. Met drie zegels in groene was; het vierde verloren. — Uitg. v. d. Bergh. oorkb. 2 n° 271.

1274 (16 Aug.), *in crastino assumptionis b. Marie virginis.* — Gijsbert heer van Amstel, Zweder van Abcoude, Arnold van Amstel, ridders, en Herman van Woerden, knaap, beloven op eigen kosten den schout, de schepenen, de bur-

gemeesters en burgers van Utrecht, tusschen de Neude en Bodegraven, in alle zaken bij te staan. 317

Het zegel van Gijsbert van Amstel in witte was zeer geschonden; de andere zegels verloren. — Uitg. v. d. Bergh, oorkb. 2 n° 276.

1274 (8 Dec.), *sexto id. Decembris.* — Abt en convent van het klooster van Berne verklaren aan den commandeur en de broeders van het gasthuis van s. Jan van Jeruzalem en s. Catharina te Utrecht verkocht te hebben al hunne landerijen en inkomsten in Langbroek, Darthuizen en Tulle, die aan de hofstad Maarsbergen behooren. 318

De zegels verloren.

1275 (13 Jan.), *in octava epiphanie.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht geeft het gerecht met tins enz. der goederen in Strijland, welke Gerard van Voorne, ridder, van het kapittel gehouden heeft aan andere personen in lijfpacht. 319

M. Het zegel verloren. — Uitg. v. d. Bergh, oorkb. 2 n° 306.

1275 (Febr.), *mense februario.* — Arnold van Amstel, ridder, neemt voor zich en zijn oudsten zoon of dochter van het kapittel ten Dom te Utrecht in lijfpacht tien hoeven lands en alle andere goederen bij den Achtersloot gelegen, met tienden, rechten, gerecht en mannen, zoo als dat thans aan het kapittel behoort. 320

D. Met negen zegels in donkergroene was. — Uitg. de Geer in cod. dipl. Neerl. van 't hist. genoots. te Utr. 2. ser. 4, 2, 80.

1275 (1 Nov.), *in die omnium sanctorum.* — Willem heer van Altena en Hoorne verklaart dat alle oneenigheid tusschen

hem en de zijnen met de stad Utrecht bij minnelijke overeenkomst is weggenomen. 321

Met zegel en tegenzegel in witte was. — Uitg. v. d. Bergh, oorkb. 2 n° 297.

1276 (Maart), *mense martio*. — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht geeft den commandeur en den broeders van s. Katharina aldaar den eigendom van eene hofstede, in Lamborderhoeve bij het huis der genoemde broeders gelegen, en ontvangt daarvoor in ruiling eene jaarlijksche rente van tien stichtsche stuivers uit eene hofstede op de zoutmarkt. 322

O. Het zegel des kapittels in bruine, de beide andere in groene was.

1276 (28 Maart), *vigilia palmarum*. — Bernardus, deken van s. Severijn te Keulen en kanonik van het kapittel van s. Marie te Utrecht, doet afstand van zijn appel aan den aartsbisschoppelijken stoel te Keulen in zijn geschil met het kapittel over de benoeming van een kapellaan, als de verkoren bisschop van Utrecht geen ander aanstelt. 323

M. De zegels verloren en een gedeelte van het charter afgescheurd.

1276 (2 April), *feria quinta post ramos palmarum*. — Johannes verkoren bisschop van Utrecht geeft den Utrechtschen kramer (apotekarius traiectensis) Anselmus, zijn vrouw Aleyd en hun erfgenamen het bezit van de bergplaats (cellarium) naast de kapel van het h. kruis onder het huis des bisschops. 324

D. Het zegel er af.

1276 (24 Sept.), *feria quinta post Matthei*. — Reynerius de Orio, door den Paus tot collector van de tienden benoemd

in de provincien Keulen enz., bepaalt het bedrag er van voor de vijf kapittelen en de abdij van s. Paulus te Utrecht, op het aangeven van den elect Johannes en den aartsdiaken Engelbert van Luik, op 200 ponden goede stichtsche penningen. 325

O. Het zegel er af. — Verg. Sloet, oorkb. n° 972.

1276 (24 Sept.), *feria quinta post Matthei.* Tienden door de kapittelen en de abdij van s. Paulus te Utrecht aan den Paus ten behoeve van het h. Land verschuldigd. 326

M. Verg. 1368; 27 April en 4 Mei.

(1276, 10 Oct.). *Datum Viterbii,* VI *id. Octobris, pontificatus nostri anno primo.* — Paus Johannes machtigt den abt van Oostbroek het kapittel van Oudmunster te Utrecht door kerkelijke straffen te handhaven in het genot van de vruchten der goederen, die het in de bisdommen van Utrecht, Doornik en Luik bezit. 327

O. Opgenomen in een brief van den abt van Oostbroek dd. 1277, 12 Febr.

1276 (13 Dec.), *in die b. Lucie virginis.* — Wilhelmus, proost en aartsdiaken van het kapittel van s. Jan te Utrecht, schenkt tot zijne memorie en tot verbetering van 's kapittels prebenden eenige goederen in Mijdrecht, welke vroeger aan Dirk van der A behoorden en door den dood van Gerhard gezegd Weldegen, die ze van hem in leen hield, nu ter vrije beschikking stonden. 328

J. Met zegel in groene was.

1277 (7 Jan.), *in crastino epyphanie Domini.* — Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, geeft het kapittel van s. Pieter te Utrecht den vrijen eigendom van de groote en kleine tienden, tusschen het land van Oudwijk en de steeg

van Ludolf van Over de Vecht, welke deze van het bisdom in leen hield en aan het kapittel verkocht had, tot schadeloosstelling waarvan Ludolf aan het sticht opdraagt en weder in leen ontvangt de helft eener hoeve lands in Achtenvelde enz. 329

P. Het zegel verloren en het charter geschonden.

(1277, 12 Febr.). *Datum anno Domini* MCCLXX *sexta, feria sexta ante dominicam Invocavit.* — De abt van s. Laurens in Oostbroek, als door paus Johannes bij eene hier ingelaschte bulle dd. Viterbii, (1276, 10 October) VI id. Octobris, pontificatus anno primo, daartoe gemachtigd, gelast den abt en den prior van Tongerlo om den heer van Weesmale aan te zeggen dat hij gehouden is aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht de verschuldigde pacht der goederen van Westerlo enz. uit te keeren. 330

O. Met zegel in groene was. — Het charter is misschien in het Luiksche bisdom geschreven en daaruit het verschil met de Utrechtsche tijdrekening te verklaren.

1277 (2 Mei), *in crastino Philippi et Jacobi.* — De abt van Oostbroek, als daartoe door den Paus gemachtigd, beveelt den abt en den prior van het convent van Wilderbeke het vonnis van excommunicatie ten uitvoer te leggen, dat door hem tegen Arnold van Weesmale en anderen uitgesproken is wegens het niet voldoen van hetgeen zij aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht, uithoofde van het gebruik van 's kapittels goederen in Westerlo en elders, verschuldigd zijn. 331

O. Het zegel er af.

1277 (23 Mei), *in octava pentecostes.* — Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, verklaart dat Dirk gezegd Wene

en Pelegrim, broeders, vrijwillig op straffe van excommunicatie beloofd hebben de scheuren (grondwaden uitgezonderd) te herstellen, die in den dijk behoorende tot zes morgen lands te Amerongen, door hen van het kapittel ten Dom in pacht gehouden, mochten komen. 332

D. Met geschonden zegel en tegenzegel in groene was.

1277 (Junij), *mense Junij*. — Willem heer van Hoorne en Altena belooft zooveel hij kan het kapittel van Oudmunster te Utrecht behulpzaam te zullen zijn in het beheer der proostdij- en andere goederen des kapittels. 333

Met zegel en tegenzegel in bruine was. — Uitg. v. d. Bergh, oorkb. 2 n° 337.

1277 (7 Aug.), *sabbato proximo post Petri ad vincula*. — De abt van s. Marie te Middelburg en andere geestelijken verklaren dat Jacobus, Hendrik Braemsz. aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht tot zijne memorie vermaakt heeft 20 schellingen Leuvensche munt jaarlijks, uit grond in de straat de Delf te Middelburg, benevens zijne decretalen. 334

P. Met geschonden zegel in bruine was.

1277 (7 Sept.), *in vigilia nativitatis b. Marie virginis*. — Gijsbert van Ruwiel ridder neemt voor zijn leven en voor dat van zijnen oudsten zoon of dochter van het kapittel van Oudmunster te Utrecht in pacht dertien hoeven lands en alle andere goederen des kapittels in den Achtersloot. 335

O. Met zeven zegels in bruine was. — Uitg. de Geer in cod. dipl. neerland. van 't hist. genoots. te Utr. 2. ser. 4, 2, 83.

1277 (29 Nov.), *in vigilia b. Andree apostoli*. — Zweder van Beusichem verklaart van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, voor zijn leven en dat van zijnen oudsten zoon,

in pacht te hebben genomen het wereldlijk gerecht, de tins en de smalle tienden in Leksmond. 336

O. Met zegel in witte was. — Uitg. v. d. Bergh, oorkb. 2 n° 350.

1278 (19 Jan.), *feria quarta post Ponciani martiris.* — Hendrik deken van het kapittel van Oudmunster te Utrecht geeft vidimus van een charter dd. 1262 (22 Jan.), in crastino b. Agnetis, waarbij Walter van Amersfoort, ridder, aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht eene jaarlijksche rente van drie ponden uit zijn goed Worsdorp geeft. 337

P. Het zegel verloren.

1278 (18 April), *in crastino passi.* — Het bestuur van Stavenisse verzoekt het kapittel van Oudmunster te Utrecht den brenger van dezen brief, Balduinus, met de kerk van Stavenisse te begiftigen. 338

O. Met twee zegels in bruine was, het derde er af.

1278 (27 April), *quarta feria post dominicam Quasi moda.* — Wilhelmus, gewezen geestelijke (persona) te Velzen, broeder van heer Johannes Persyn ridder, verklaart met de stad Utrecht ten aanzien van zijne gevangenhouding enz. verzoend te zijn en om deze zaak de burgers dier stad en de derwaards reizende kooplieden, binnen het sticht tusschen de Neude en Bodegraven, niet te zullen beschadigen. Hij verbindt zich bij eede de oorvede te houden en stelt Arnold van Amstel en anderen, onder verband van leisting, tot borgen. 339

Met zegel in bruine was; dat van Arnold van Amstel verloren. — Uitg. v. d. Bergh, oorkb. 2 n° 360.

1278 (21 Julij), *vigilia b. Marie Magdalene.* — Brief van

den officiaal van Utrecht, waarbij de klerk Hendrik (Henricus clericus) zoon van Dirk vroeger burger van Harderwijk, aan het kapittel van s. Marie te Utrecht voor de ziel van zijnen vader en broeder den eigendom geeft van eene hofstede gelegen in de Garde. 340

M. Met zegel in groene was.

1278 (14 Aug.), *in vigilia assumptionis b. Marie virginis.* — De kapittelen van Utrecht geven den verkoren bisschop Johannes kennis dat zij met het verrichten der kerkdiensten zullen ophouden, als hij binnen zekeren tijd de goederen in Myland en Kustwijk niet aan de Utrechtsche kerk terug brengt, die hij aan Herman van Woerden in erfpacht heeft uitgegeven en door wijlen bisschop Hendrik tot zijne memorie bij testament aan de kapittelen vermaakt zijn. 341

O. Met de zegels der kapittelen in bruine was. — Uitg. v. d. Bergh, oorkb. 2 n° 367.

1278 (14 Oct.), *in die b. Kalixti.* — De abt van s. Laurens in Oostbroek, als daartoe door paus Johannes gemachtigd, gelast den plebaan van 's Hertogenbosch en anderen aldaar om Arnold, heer van Weesmale, wegens ongehoorzaamheid aan het hem in 's pausen naam gegeven bevel, tot voldoening zijner verplichtingen jegens het kapittel van Oudmunster te Utrecht, te excommuniceeren. 342

O. Het zegel er af.

1279 (2 Jan.), *in crastino circumcisionis Domini.* — Het kapittel van s. Jan te Utrecht verpacht aan Huibert van Beusichem en zijnen zoon, voor hun leven, alle goederen die het in Beusichem heeft, met uitzondering der goederen die Alard zoon van Steven van Buren van het kapittel houdt. 343

J. Met zegel in bruine was. — Verg. den volgenden brief.

1279 (2 Jan.), *in crastino circumcisionis Domini.* — Huibert van Beusichem neemt voor zijn leven en dat van zijn zoon, van het kapittel van s. Jan te Utrecht alle goederen in pacht die het kap. in Beusichem heeft, met uitzondering der goederen die Alard zoon van Steven van Buren van het kapittel houdt, en stelt eenige borgen tot verzekering van het nakomen der voorwaarden. 344

J. Met dertien zegels in bruine was. — Hieraan een transfix dd. 1280 (21 Julij), dominica ante festum b. Marie Magdalene, waarbij Johannes verkoren bisschop van Utrecht verklaart dat Huibert van Beusichem beloofd heeft zich, bij niet voldoening der gestelde voorwaarden, aan de bepaalde straffen te zullen onderwerpen.

Het zegel van den elect in groene was.

1279 (21 Jan.), *in die s. Agnetis virginis.* — Johan, zoon van heer Hendrik van Alblas ridder, neemt van het kapittel van s. Marie te Utrecht in erfpacht de tienden aan de noordzijde van Alblas in den Dekenspolder, op de voorwaarden vervat in den hier ingelaschten brief dd. 1219, waarbij Otto van Alblas ridder en zijne vrouw Badeloch die tienden van voornoemd kapittel in erfpacht namen. 345

M. Met een zegel in groene en twee in witte was. De twee overige verloren. — Verg. hiervoor n° 58.

1279 (28 Jan.), *sabbato ante purificationem b. et gloriose semper virginis Marie.* — Albernus gezegd Havezo, zoon van wijlen Steven van Wijk (de Wic) ridder, neemt van het kapittel van s. Jan te Utrecht in erfpacht vier hoeven min een viertel lands in Langbroek. 346

J. Met vier zegels, waarvan twee verloren en twee geschonden zijn.

1279 (14 Junij), *in vigilia b. Viti.* — Boudewijn heer

van Steenvoorde geeft Jutta, dochter van Steven, ridder van Drinen, als ministerialis aan Otto, graaf van Dalen en ontvangt in hare plaats Jutta, dochter van Wolfert van Drinen. 347

Met zegel in witte was. — Uitg. Racer, Overijss. gedenkst. 7, 80 uit het diversorium van biss. Frederik van Blankenheim fol. 146°.

1279 (7 Nov.), *des dinxdaghes na alreheylighen dach.* — Gijsbert heer van IJsselstein neemt van het kapittel van s. Marie te Utrecht voor vijf jaar in pacht het gerecht, den tijns en de tienden van IJsselstein, Meerlo en Overijssel. 348

M. Met zegel in bruine was. — Uitg. de Geer in cod. dipl. neerl. van 't hist. genoots. 2. ser. 4, 2, 85.

1279 (19 Dec.), *feria secunda ante Thome apostoli.* — De vijf kapittelen te Utrecht keuren goed dat het kapittel van Oudmunster aldaar aan zijn tresorier het recht heeft overgegeven dat dit kapittel op de vier kerken van Boucholte, Hasnede, Axele en Capella, in de vier ambachten van Vlaanderen, vroeger door de schenking van bisschop Burchard verkregen had. 349

O. Met de zegels der kapittelen in bruine was. — Hierbij een afschrift op papier uit het begin der 14. eeuw.

1280 (....), *feria tercia post....* — Brief van den officiaal van Utrecht aangaande 37 pond hollandsche penningen. 350

D. Onleesbaar. Het zegel er af.

1280 (3 Febr.), *in crastino purificationis b. Marie.* — Nicolaas van Cats ridder verklaart van het kapittel van s. Marie te Utrecht in erfpacht te hebben genomen het gerecht

en den tijns van Lopik met de tienden, den tijns en het gerecht in Boenrepas. 351

M. Het zegel met tegenzegel van graaf Floris van Holland in witte was zeer geschonden; dat van heer Nicolaas van Sobborg ridder vrij wel bewaard; dat van Nicolaas van Cats verloren.

1280 (22 Maart), *feria sexta ante festum annunciationis b. Marie.* — Het kapittel ten Dom te Utrecht geeft aan Bernard, zoon van wijlen Bernard gezegd Vlecke, in erfpacht 's kapittels goederen in Tongeren in de parochie van Ape. 352

D. Met zegel in bruine was.

1280 (1 Mei), *in prima die Maii in die Walburgis.* — Rudolf Kok ridder van Waardenburg (Rodolfus Cocus miles de Werdenberghe) neemt van het kapittel van s. Jan te Utrecht voor 16 jaren in pacht de grove en smalle tienden van Hier, IJnen en Opijnen. 353

J. Met drie zegels in witte was. — Uitg. Bond. chartb. 1, 638.

1280 (12 Mei), *in die beatorum Nerei, Achillei et Pancratii.* — Nicolaas van Subborgh, ridder, neemt van het kapittel van s. Marie te Utrecht in erfpacht de geheele tiende van Blocwere, die het kapittel krachtens zijn patronaatrecht der kerk van Blocwere bezit, met den tiende die tot de priesterlijke prebende aldaar behoort. 354

M. Het zegel verloren.

1280 (13 Mei), *in die b. Servatii.* — Nicolaas van Subborgh erkent van het kapittel van s. Marie te Utrecht in

erfpacht ontvangen te hebben 's kapittels recht op de tienden tusschen de twee dijken van Alblaes en Vinkelant. 355

M. Met zegel in bruine was.

1280 (16 Junij), *in octava pentecostes.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht geeft aan Willem, knape, gezegd van Utermate en zijnen zoon in lijfpacht de goederen bij Odijk, die het van Goswinus gezegd Raven gekocht heeft en later door Willem gezegd Scrodekin in pacht werden gehouden, zoo als ook die welke Gerardus gezegd Tukebredel en Hillebrand in pacht hielden. 356

M. Met zegel en tegenzegel in groene was. — Hierbij een vidimus van den officiaal van Utrecht op denzelfden dag gegeven, waarvan het zegel verloren ging.

1280 (22 Junij), *in vigilia nativitatis b. Johannis baptiste.* — Tienden der geestelijkheid voor het h. Land. 357

O. Opgenomen in een vidimus van den officiaal van Utr. dd. 1323 (7 Mei).

1280 (8 Julij), *mense Julii feria secunda ante festum b. Margarete.* — Gerard van Weesmale ridder verklaart de goederen van Quakebeke en Berchem en alle goederen aan die zijde der Nete naar Diest heen c. a. van de kapittelen ten Dom en Oudmunster te Utrecht in erfpacht te houden. 358

D. Met twee zegels in bruine was. — Ook afgeschreven in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utrecht, dd. 1383, 10 Julij en 1386, 22 Febr. — Hierbij eene kopij op perkament uit de 14. eeuw, waaronder nog de volgende afschriften gevonden worden:

1290 (4 Maart), *sabbato ante dominicam qua cantatur Oculi mei.* — Gerard van Weesmale, ridder heer van Berge op den Zoom, verplicht zich op nieuw aan de kapittelen van den Dom

en Oudmunster te Utrecht de jaarlijksche pachtpenningen van bovengemelde goederen te voldoen.

1317 (18 Nov.), *opten achtenden dach van s. Meertijns dach in den winter.* — Willem heer van Weesmale neemt van de kapittelen van den Dom en Oudmunster te Utrecht de goederen van Westerlo en Oele in erfpacht.

1367, 6 Mei. Notariele acte waarbij de kapittelen van den Dom en Oudmunster te Utrecht verklaren dat de gemelde erfpacht-goederen, door wanbetaling der pachtpenningen, weder in het bezit der kapittelen zijn gekomen, met eenige andere aanteekeningen aangaande dat verzuim.

1280 (8 Julij), *mense Julii feria secunda ante festum b. Margarete.* — Gerard van Weesmale ridder verklaart van het kapittel van Oudmunster te Utrecht in erfpacht te hebben de goederen van Quakebeke en Berchem en alle goederen aan de zijde der Nete naar Diest henen liggende. 359

O. Met twee zegels in bruine was.

1280 (21 Julij), *dominica ante festum b. Marie Magdalene.* — Brief van Johannes, verkoren bisschop van Utrecht, over de lijfpacht van Huibert van Beusichem en zijnen zoon aan de goederen van het Utrechtsche kapittel van s. Jan te Beusichem. 360

J. Verg. 1279 (2 Jan.), n° 344.

1280 (27 Julij), *sabbato ante Petri ad vincula.* — De officiaal 's hoofs van Utrecht gelast den plebaan van s. Geertruida aldaar naar Jutfaas te gaan en het kapittel van Oudmunster te Utrecht openlijk in het bezit te stellen van de kerk te Jutfaas. 361

O. Het zegel er af. — Met een transfix dd. 1280 (1 Aug.), *in die b. Petri ad vincula*, waarbij de plebaan Theodericus bericht zijne lastgeving volvoerd te hebben.

O. Het zegel er af. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. genoots. 2. ser. 4, 2, 177.

1280 (1 Aug.), *in die b. Petri ad vincula.* — Kerk te Jutfaas. 362

O. Zie voorgaand stuk.

1280 (14 Sept.), *in exaltatione s. crucis.* — De gardiaan der Minderbroeders in Mechelen geeft vidimus van eenen brief van Johannes, zoon van wijlen heer Hendrik van Alblas, waarbij deze belooft om bij het kapittel van s. Marie te Utrecht de goedkeuring te verwerven der overdracht van het derde deel der tienden van Alblas, die hij aan Nicolaas van Subburg verkocht heeft. 363

M. Met zegel in bruine was. Het vidimus heeft geen dagteekening.

1280 (14 Sept.), *in exaltatione s. crucis.* — De gardiaan der Minderbroeders te Mechelen geeft vidimus van eenen brief van Johannes, zoon van wijlen heer Hendrik van Alblas, waarbij deze eenige schikkingen maakt met heer Nicolaas van Subburg tot wegneming der tusschen hen gerezen geschillen over de tienden van Alblas. 364

M. Met zegel in bruine was. Het vidimus heeft geen dagteekening.

1280 (20 Sept.), *in vigilia b. Matthei.* — De officiaal 's hoofs van Utrecht beveelt den presbiter van Jutfaas de belanghebbenden in het geschil over het jus patronatus van de kerk aldaar voor hem te dagvaarden. 365

O. Het zegel verloren.

1280 (26 Sept.). *Datum Monasterii, feria quinta ante*

festum b. Mychaelis. — Everhard bisschop van Munster verleent 40 dagen aflaat aan hen, die boete gedaan en gebiecht hebbende aalmoezen zullen uitreiken voor den opbouw van de door brand verwoeste kerk van het kapittel van s. Jan te Utrecht. 366

J. Het zegel verloren. — Uitg. Matth. fund. eccl. 121.

1280 (1 Oct.), *in die b. Remigii.* — Johannes de Lupilia, kanonik te Luik, geeft de collatie van een door hem begiftigd altaar in de kerk ten Dom te Utrecht, bij het graf van bisschop Hendrik, met het toezicht op het beheer der daarbij geschonken inkomsten, aan den tijdelijken deken van het domkapittel. 367

D. Met zegel in groene was.

1281 (2 Maart), *in dominica Invocavit me.* — Johannes verkoren bisschop van Utrecht geeft aan Gijsbert van Ruwiel eenen watergang van het goed Bralant achter het kasteel van Montfoort tot in den IJssel. 368

O. Met het zegel des bisschops in witte — dat van den deken van s. Pieter in gele en dat van Zweder van Zuylen in groene was; de drie andere zegels verloren. — Verg. 1311, (19 Jan.). — Uitg. de Geer cod. dipl. neerl. hist. genoots. 2. ser. 2, 4, 86.

1281 (25 Maart), *feria tercia post Letare.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht geeft aan Boudewijn Dancardsz. van Stavenisse in erfpacht drie gemeten lands in Stavenisse, die hij uit zijn vaders nalatenschap verkregen — en zeven gemeten tienden aldaar die hij van Gerrit van Maelstede gekocht had. 369

O. Met 's kapittels zegel in bruine was. — Uitg. v. d. Bergh, oorkb. 2 n° 418.

(1281, 5 Junij). *Datum apud Urbem veterem, non. Junij, pontificatus nostri anno primo.* — Paus Martinus IIII benoemt den scholaster van s. Marie te Brugge om uitspraak te doen ten opzichte der klachten van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, dat het door Johan van Sulen en anderen in het bezit van tienden en inkomsten verkort werd. 370

O. Met looden zegel.

1282 (4 Febr.), *in vigilia b. Agathe virginis.* — Steven proost van s. Pieter, Gijsbert proost van s. Marie en Jacob deken van s. Jan te Utrecht geven vidimus van eenen brief, waarbij het kapittel van Oudmunster te Utrecht verklaart van de abdij van s. Paulus aldaar gekocht te hebben een stuk gronds tusschen den muur dier abdij en hofsteden van het kapittel gelegen. 371

O. Met drie zegels in witte was.

1282 (6 Febr.), *in crastino b. Agathe virginis.* — Willem gezegd Rusche van Linschoten verkoopt, met toestemming zijner vrouw, aan het kapittel van s. Marie te Utrecht 26 morgen bouwlands in de parochie van Werkhoven, door den vader zijner vrouw vroeger van Johan van Kuik in leen gehouden en stelt borgen onder verband van leisting. 372

M. Een zegel in witte was bewaard; de beide andere verloren.

1282 (13 Febr.), *feria sexta ante Valentini martiris.* — Johannes heer van Kuik doet, ten behoeve van het kapittel van s. Marie te Utrecht, afstand van zijn recht als leenheer op 26 morgen lands in de parochie van Werkhoven, door Willem, gezegd Ruschen van Linschoten c. u. aan het kapittel in eigendom overgegeven. 373

M. Met zegel in witte was.

1282 (5 Maart), *des donredaghes voer sinte Georgius dach.* — Klaas van Taets, ridder, doet als scheidsman uitspraak in het geschil van Hendrik den rover en bisschop Johan, over den eigendom van den waard voor Montfoort, de visscherij in den IJssel, het veer te Montfoort, het dagelijksch gerecht, enz. van Heeswijk, Willeskop, Blokland, Rateles en Achthoven. 374

Opgenomen in een vidimus van den prior der Jacobijnen te Utrecht dd. 3 November 1347.

1282 (Junij), *mense junio.* — Bartholomeus van Eck, richter der Betuwe, verklaart dat Willem van Rijswijk met zijne vrouw en zijne zonen aan het kapittel ten Dom te Utrecht, ten behoeve van het altaar bij het graf van wijlen bisschop Hendrik, drie hoeven lands genaamd Bredemate hebben geschonken. 375

D. Een zegel verloren; van het andere in gele was slechts een klein gedeelte overig. — Uitg. Bond. chartb. 1, 673.

1282 (6 Junij), *in crastino b. Bonifacii.* — Theodericus, vroeger rector scholarium te Utrecht, Dirk gezegd Halfpape met de geestelijken van Gasperwerde en Everdingen en Huibert van Everdingen ridder stichten eene vicarij in de kerk van Everdingen. 376

O. Met de zegels der kapittelen van den Dom en Oudmunster en dat van Huibert in bruine was.

1282 (18 Julij), *sabbato ante festum b. Marie Magdalene.* — Johan, verkoren bisschop van Utrecht, geeft ten gevolge eener overeenkomst en met toestemming van de kapittelen, van eenige edelen en van schepenen dier stad, aan Hendrik, gezegd rover, de gerechten enz. van Heeswijk, Willeskop, Blokland, Rateles en Achthoven, om die geheel

of ten deele als ministeriale goederen der Utrechtsche kerk te bezitten. 377

Opgenomen in een vidimus van Guy van Chatillon enz., dd. 21 Oct. 1389 en in een ander van den hove van Utr. dd. 20 Oct. 1649. — Uitg. Matth. nob. 1065.

1282 (25 Aug.), *in crastino Bartholomei apostoli.* — Johan, verkoren bisschop van Utrecht, gelast de ingelanden en opzichters van den dijk langs den IJssel en in het Gein te Helle, om het kapittel van s. Marie te Utrecht in den vrijdom van dijkherstelling te handhaven. 378

M. Met zegel in witte was. — Uitg. de Geer in cod. dipl. hist. genoots. 2. serie 4, 2, 25.

1282 (19 Dec.), *in vigilia Thome apostoli.* — Theodericus priester van Oudewater verkoopt tot herstelling van eenen beschadigden dijk, met toestemming van Theodericus van Altena aartsdiaken zijner kerk en officiaal 's hoofs van Utrecht, van de burgers en van de gemeene parochianen van Oudewater aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht vijf hofsteden in — en een viertel lands bij Oudewater. 379

O. Aan het fraai geschreven maar geschonden charter alleen het zegel van den officiaal overig. — Hierbij een tweede origineel met de zegels van Theodericus, den officiaal en de stad Oudewater in groene was.

1282 (30 Dec.), *in vigilia b. Silvestri.* — Johan verkoren bisschop van Utrecht bevestigt het testament van wijlen bisschop Hendrik, waarbij deze tot viering zijner memorie aan de kapittelen te Utrecht eenige goederen en renten vermaakt. 380

P. Met zegel in witte was.

1283 (15 Febr.), *quinto decimo die kalendarum Martii.* — Gijsbert van het Gooi, knaap, neemt van het kapittel ten Dom te Utrecht voor 15 jaar in pacht 's kapittels gedeelte van de tienden in Oderixoye en Wielrevelt en stelt borgen onder verband van leisting. 381

D. Twee zegels in groene was gedeeltelijk overig; het derde verloren.

1283 (19 Maart), XIIII *kal. Aprilis.* — Het kapittel van s. Jan te Utrecht geeft de helft der tienden in Schouwen, vroeger door Dirk van Moergers bezeten, in erfpacht aan Jacob Huigen Pietersz. 382

J. Met zegel in groene was. Verg. 1283 (29 Maart).

1283 (29 Maart), *feria secunda post Letare.* — Steven, proost en aartsdiaken des kapittels van s. Pieter te Utrecht, geeft vidimus van eenen brief dd. 1283 (19 Maart), XIIII kal. Aprilis, waarbij het kapittel van s. Jan aldaar de helft der tienden in Schouwen, vroeger door Dirk van Moergers bezeten, aan Jacob Huigen Petersz. in erfpacht geeft. 383

J. Met zegel in groene was. — Verg. het vorig n°.

1283 (10 Dec.), *feria sexta post festum b. Nicolai.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht ter eene en Zweder heer van Abcoude met Johan gezegd van Zuilen, kanonik van s. Jan te Utrecht, ter andere zijde, onderwerpen hun geschil over de kerk en haar patronaatrecht te Jutfaas aan de uitspraak van scheidslieden. 384

O. Met de zeer geschonden zegels van Zweder en Johan in witte was. — Uitg. de Geer in cod. dipl. neerl. hist. genoots. 2. ser. 4, 2, 179.

1284 (19 April), *feria quarta post dominicam qua can-*

tatur Quasi modo geniti. — Walram deken en het kapittel van de kerk te Munster verkoopen, met toestemming van bisschop Everhard aldaar, aan Herman van Saterslo eenige huizen in Twente, in de parochien van Enschede, Delden en Marklo. 385

D. Drie zegels in groene was overig; het vierde verloren.

1285 (4 Mei), *in crastino inventionis s. crucis.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht belooft aan Hendrik van de Lek terug te zullen geven de brieven waarin hij verklaard heeft aan het kapittel 700 ponden schuldig te zijn, met andere daartoe betrekkelijke brieven, alzoo hij het kapittel voldaan heeft. 386

M. Met zegel in groene was.

1285 (20 Mei), *in octava pentecostes.* — Johan, verkoren bisschop van Utrecht, staat aan het kapittel van Oudmunster aldaar eenen weg of doorgang van het Domkerkhof tot aan de vier steenen huizen af, tot vergrooting van 's kapittels hofstede, door den kanonik Herbordus gebruikt wordende. 387

O. Met zegel in gele was.

1285 (1 Julij?), *mense julio.* — Johan, verkoren bisschop van Utrecht, verbiedt het kapittel van s. Marie aldaar te hinderen in het genot van den watergang en de sluis, van Lopik tot in den IJssel strekkende en door wijlen bisschop Herman aan het kapittel geschonken. 388

M. Met zegel in witte was. Verg. boven n° 21. De dagteekening is hier aangenomen om het volgende charter n° 390. Uitg. Kluit hist. crit. 2 n° 326; v. d. Bergh oorkb. 2 n° 553.

1285 (1 Julij), *mense julio.* — Johan, verkoren bis-

schop van Utrecht, bekrachtigt den brief van zijnen voorganger Herman, dd. 1155, waarbij deze het kapittel van s. Marie te Utrecht en de parochianen van Lopik in den eigendom van eenig land in Polsbroek bevestigt, om daardoor eene nieuwe waterleiding naar den IJssel te graven en eene sluis in den IJsseldijk te leggen. 389

Opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utrecht dd. 31 Maart 1432.

1285 (1 Julij), *primo die mensis Julii.* — Floris graaf van Holland verklaart, op de herhaalde klachten van het kapittel van s. Marie te Utrecht en de parochianen van Lopik, dat zij het recht hebben alle verlaten te stoppen door welke die van Langerak en Kabauw hunne waterleiding naar den IJssel nadeel toebrengen. 390

M. Met zegel en tegenzegel in zwarte was. — Opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd. 31 Maart 1432. — Uitg. Kluit hist. crit. 2 n° 327; v. d. Bergh oorkb. 2 n° 553.

1285 (16 Sept.), *dominica proxima post exaltationem s. crucis.* — Schepenbrief van Harderwijk waarbij Jacob, gezegd Wos, burger aldaar, aan Simon, gezegd Spetherenc, burger te Utrecht, zijn recht overgeeft op eene hofstede te Utrecht, die hij van het kapittel van Oudmunster aldaar in tijns houdt. 391

O. Met zegel der stad Harderwijk in witte was. — Hierbij een brief zonder dagteekening, waarbij Jacob, gezegd Wos, vroeger burger te Utrecht, 's kapittels goedkeuring verzoekt en waaraan een zeer geschonden zegel van den kapellaan van Harderwijk in witte was hangt.

1285 (12 Oct.), *des vridaghes na sinte Victoers dach.* —

Gijsbert heer van IJsselstein verklaart dat het dagelijksch gerecht van IJsselstein, voor zijn huis van IJsselstein gelegen, met het dagelijksch gerecht van Meerlo en van den Marendijk, langs den IJsseldijk tot aan zijn huis, geheeten Over IJssel, met tijns enz. aan het kapittel van s. Marie te Utrecht toebehooren en ontvangt dat alles met 's kapittels tienden in den lande van IJsselstein, te Opburen, Eiteren en ter Maarn en de visscherij in den IJssel bij die stad voor 16 jaren in pacht. 392

M. Het zegel verloren. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 85.

1285 (14 Oct.), *dominica post Dyonisii.* — Egidius de Scoude en andere, in Rielant het bestuur hebbende personen, verzoeken het kapittel van Oudmunster te Utrecht om den brenger van dit stuk Hugo, clericus, tot de vacerende rectorsplaats der kerk van Rielant te benoemen enz. 393

O. De zegels er af.

1285 (27 Oct.), *sabbato ante Symonis et Jude apostolorum.* — Johan, verkoren bisschop van Utrecht, beveelt de geestelijken des bisdoms aalmoezen te verzamelen ten behoeve van het kapittel van s. Jan te Utrecht, dat door het afbranden zijner kerk belangrijke schade geleden had. 394

J. Het zegel verloren. — Uitg. Matth. fund. eccl. 122.

1285 (Nov.), *mense Novembris.* — Schepenen, raad en gemeente van Utrecht geven aan Johannes, gezegd Wedermoet, hunnen burger, eene hofstede in erfpacht tusschen de hofstede van Erenbert, gezegd van de Maas, en de steeg loopende van het buurkerkhof tot in de donkerstraat. 395

Opgenomen in een vidimus van het gerecht der stad Utrecht dd. 1375 (20 Febr.).

1285 (7 Nov.), *in die Willebrordi.* — Godfried ridder van Scherpenisse en anderen, het bestuur aldaar hebbende, verzoeken het kapittel van Oudmunster te Utrecht om den brenger van dezen brief, den priester Danckardus, de kerk van Scherpenisse te willen confereeren, welke door afstand van Johànnes, zoon van heer Vele, opengevallen is. 396

O. Met de drie afgescheurde zegels in witte was. — Verg. 1327 (18 Nov.).

1286 (24 Maart), *in vigilia annunciationis b. virginis Marie.* — De prior van het klooster van s. Paulus te Utrecht, als door den paus tot rechter in deze benoemd, beveelt de priesters der buurkerk aldaar, ten behoeve van de priorin en het convent der nonnen van Oostbroek, tegen den volgenden vrijdag Maurits de witte (Mauricius albus) voor hem te dagvaarden. 397

Met twee geschonden zegels in witte en groene was.

1286 (25 Maart), *feria secunda post Letare.* — Erfpacht van eene halve hoeve veens in Achttienhoven. 398

O. Afgeschreven in een brief van den officiaal 's hoofs van Utrecht dd. 1334 (21 April).

1286 (29 Maart), IV *kal. Aprilis.* — Pacht der groote en kleine tienden in Tolloysen. 399

J. Opgenomen in een vidimus van den deken ten Dom en den gardiaan der minderbroeders te Utr. dd. 1293 (5 Mei), ad feriam terciam ante ascensionis Domini.

1286 (4 April), *in die s. Ambrosii episcopi.* — Johan, verkoren bisschop van Utrecht, stelt de wijn, de visch en het koorn der prebendarissen van het kapittel van s. Marie aldaar vrij van den tol bij de Wiers (Wirsce) of daar-

omtrent, zoo lang het werktuig, kraan (crane) genaamd, daar niet zijn zal. 400

M. Met zegel in witte was.

1286 (13 April), *in vigilia pasche.* — Johan, verkoren bisschop van Utrecht, geeft vidimus van eenen brief, dd. 1132, indictione decima, waarbij Andreas, bisschop van Utrecht, aan Reinward, Otward, Hemelrik en Herbert het land Hoevelaken bij Grauwenveen in eigendom geeft en de jaarlijksche tijns enz. bepaalt, daarvoor aan Hendrik Enoosz. te voldoen, tot wiens beneficium het behoorde en op wiens verzoek deze gift geschiedde. 401

M. Het zegel met tegenzegel in bruine was. — Uitg. Bond. 1, 179 en 704.

1286 (18 April), *feria quinta post pascha.* — Johan, verkoren bisschop van Utrecht, verklaart dat Wouter van Stoutenburg (Wolterus de Stoltenberch) ridder, erkend heeft aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht drie pond stichtsche penningen jaarlijks schuldig te zijn en die gevestigd te hebben op de hofstede Wersdorp, die hij van den bisschop in leen houdt. Hij belooft deze schuld te zullen vestigen op vaste goederen tusschen de Node en Bodegraven en opdat het Sticht geen schade lijde, draagt hij den bisschop zijne eigene goederen, Vincelaar genoemd, als leen op. 402

P. Met het zegel van den elect in witte en dat van Wouter in bruine was.

1286 (Mei), *in mense maio.* — Erftijnsrecht van een huis en hofstede aan de oude gracht te Utrecht. 403

O. Afgeschreven in een gerechtsbrief van Utrecht dd. 1345 (3 Junij).

1286 (21 Aug.), XII *kal. Septembris, indict.* XIIII, *regni vero nostri anno* XIII. — Charter van koning Rudolf. 404

M. Opgenomen in een vidimus van Adolf proost ten Dom te Utr. dd. (1287, 23 Febr.). Zie n° 409.

1287 (20 Jan.), *in vigilia b. Agnetis virginis.* — Rodolf, gezegd Koc, ridder, neemt van het kapittel van s. Jan te Utrecht voor 58 jaren in pacht de groote en kleine tienden van Hier en Opijnen, met de tienden die Gozewijn gezegd Helle gehouden heeft. 405

J. Het zegel in witte was zeer geschonden. — Uitg. Sloet oorkb. n° 1118.

1287 (22 Jan.), *in crastino Agnetis virginis.* — Het kapittel van s. Pieter en Otto heer van Buren, ridder, onderwerpen al hunne geschillen aan de uitspraak van eenige scheidslieden. 406

P. Met 's kapittels zegel in witte en dat van heer Otto in bruine was. Het derde van het hof van Utrecht in witte was bijna geheel weg. — Ook opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1292 (12 Maart). — Uitg. Sloet oorkb. n° 1119.

1287 (26 Jan.), *in crastino conversionis b. Pauli apostoli.* — Hubertus senior, ridder van Everdingen, verkoopt aan het kapittel van s. Marie te Utrecht vijftien morgen lands tusschen het land van zijn zoon Hubertus en Walter van Koevots. Hij neemt dit weder van het kapittel in erfpacht en stelt borgen onder verband van leisting.

Met een transfix zonder dagteekening waarbij de verkooper de grootte van het verkochte land nader bepaalt. 407

M. De zegels verloren.

1287 (21 Febr.), *feria sexta ante Invocavit.* — Uitspraak

der benoemde elf scheidslieden in het geschil tusschen het kapittel van s. Pieter te Utrecht en Otto, heer van Buren, over de tienden der kerk van Malsen. 408

P. Met de zegels van proost en deken ten Dom, van den commandeur van s. Katerina en van den officiaal 's hoofs van Utrecht. Het zegel van den deken ten Dom, in het volgende exemplaar van bruine, hier van groene was. — Dit tweede geheel gelijkluidende origineel heeft dezelfde zegels. — Ook opgenomen in een brief van den officiaal van Utrecht, dd. 1292 (12 Maart). — Uitg. Sloet oorkb. n° 1123. — Verg. n° 406.

(1287, 23 Febr.). *Datum per copiam anno Domini* MCCLXXXVI, *in vigilia Mathie.* — Adolf, proost van het kapittel ten Dom en officiaal 's hoofs van Utrecht, geeft vidimus van een brief van koning Rudolf, datum Maguncie, 1286 (21 Aug.), XII kal. Septembris, indict. XIIII, regni vero nostri anno XIII, waarbij deze den daar ingelaschten brief van wijlen keizer Frederik, dd. (3 Dec.), 3 non. Decembris...... bekrachtigt, die de goederen des kapittels van s. Marie te Utrecht in villa Bethendorp in bescherming neemt en verklaart niemand voor advocatus daarvan te erkennen. 409

M. De twee zegels verloren, maar onzeker of het stuk ooit daarmede voorzien is geweest.

(1287, 26 Maart). *Datum Herbipoli,* VII *kal. Aprilis, pontificatus domini Honorii pape quarti anno secundo.* — Machtiging om de stad Utrecht onder interdict te brengen wegens misdaden door hare burgers gepleegd. 410

Zie 1287 (7 Nov.).

1287 (28 April), *feria secunda ante Philippi et Jacobi apostolorum.* — Havezo, zoon van wijlen Steven van Wijk

ridder, neemt, met toestemming van het kapittel ten Dom te Utrecht, van den kapellaan van s. Stefanus altaar in de kerk ten Dom in erfpacht eene hoeve lands, tusschen het land van gemeld kapittel en dat van Otto van Dolre en Willem Suremont gelegen [onder Nederlanghroek]. 411

D. Met zegel van den officiaal van Utr. in groene was; de beide overige zegels verloren.

1287 (12 Junij), *in crastino Barnabe apostoli.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht maakt bepalingen tot vermijding van oneenigheden bij de verkiezing zijner leden tot eenige waardigheid. 412

M. Het zegel met tegenzegel in bruine was. — Hierbij een tweede exemplaar waarvan het zegel verloren ging. — Uitg. Dodt arch. 3, 356.

1287 (24 Junij), *in die b. Johannis baptiste.* — Nicolaas gezegd Weldige, kanonik van het kapittel ten Dom te Utrecht, verkoopt ten overstaan van schout en landgenooten van Eyteren aan Willem gezegd Bordeys, vicaris van genoemd kapittel, vier bunders en nog een half bunder land in Eyteren. 413

D. Met zegel van Nicolaas in groene was; de beide overige zegels verloren. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. genoots. 2. ser. 4, 2, 89.

1287 (1 Sept.). *Datum Traiecti, kal. Septembris, apostolica sede vacante.* — Philippus de Castegnolis, kanonik te Trier, kapellaan en nuncius van den pauselijken legaat Johannes, bisschop van Tusculum, geeft vidimus:

1. Van een brief van bisschop Otto II, dd. (1217, 22 Junij), x kal. Julii, pontificatus anno primo.

2. Van een brief van bisschop Otto III, dd. 1245 (zonder dagteekening).

3. Van een brief des pauselijken legaats Petrus, dd. 1247 (24 Aug.), IX kal. Septembris.

4. Van een brief van paus Alexander, dd. (1255, 15 Julij), id. Julii, pontificatus anno primo, alle betreffende de aanstelling en de inkomsten der vicarissen van het kapittel van s. Pieter te Utrecht. 414

P. Het zegel in roode was bijna geheel verloren. — Notarieel met geteekend zegel. — Verg. hiervoor n° 55, 128, 151 en 204.

1287 (22 Sept.), *in die b. Mauricii.* — Johan, verkoren bisschop, herroept de gift der novale tienden in de heerlijkheid van Buren, als hij die aan Otto heer van Buren, ridder, gedaan mocht hebben, daar de groote en oude tienden aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht behoorden, cum etiam de jure communi in laicum jus percipiendi decimas non posse cadere videatur. 415

P. Het zegel met tegenzegel in witte was aan een strook van het charter. — Uitg. Sloet oorkb. n° 1139.

1287 (6 Nov.), *in vigilia b. Willebrordi.* — De prior der abdij van s. Paulus te Utrecht, als daartoe door den abt van Oostbroek, den van den Paus gestelden rechter in deze, gemachtigd, beveelt den presbyter van Alblas en Theodericus gezegd Lowe, vicaris van het kapittel van s. Marie te Utrecht, om heer Hendrik van de Lek ridder te excommuniceeren. 416

M. Met zegel in bruine was.

1287 (7 Nov.). *Datum Colonie, apud ecclesiam sanctorum apostolorum,* VII *idus Novembris.* — Philippus de Castegnolis, kanonik van Trier, kapellaan en nuncius van de roomsche

kerk en van den kardinaal Johannes, legaat van den apostolischen stoel, beveelt den deken en den abt van s. Paulus te Utrecht die stad onder interdict te brengen, als haar regeering geen recht wil doen over de mishandelingen, hem en de zijnen door Utrechtsche burgers bij zijne komst in die stad aangedaan. 417

Met een zegel in groene was; het andere verloren. — Hierin opgenomen de machtiging door den kardinaal gegeven, dd. Herbipoli (1287, 26 Maart) VII kal. Aprilis, pontificatus domini Honorii pape quarti anno secundo.

1287 (12 Dec.), *in sente Lucien avonde.* — Floris graaf van Holland beveelt de heemraden van den Lopikerwaard met Hendrik den rover, zijn knaap, door hem daartoe benoemd, dien waard te schouwen. 418

Het zegel verloren. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 628.

1288. — Brief der vijf kapittelen te Utrecht aan den paus, met kennisgeving dat zij Johannes Albus tot hunnen gemachtigde hebben benoemd om zijne bescherming te verzoeken tegen degenen die hunne rechten verkorten. 419

O. Met de zegels der kapittelen.

1288. *Datum Rome, anno Domini* MCCLXXXVIII, *pontificatus domini Nicholai pape* IIII *anno primo.* — Aflaat voor aalmoezen ten behoeve van de Domkerk te Utrecht. 420

D. Opgenomen in een vidimus dd. 1289, *in*..., hier achter vermeld n° 430.

1288 (21 Febr.), *in vigilia cathedre b. Petri.* — Adolf van Waldegche, proost en aartsdiaken van Utrecht, beleent Herman gezegd Toitelart, burger en schepen aldaar, met een

tiend op Hoogelande, nadat Dirk Hendrikz. van der Weide daarvan afstand had gedaan. 421

D. Met een zegel in bruine was; de beide overige verloren.

1288 (29 Febr.), *dominica qua cantatur Oculi mei.* — Willem, gezegd Grimere, knaap, verkoopt aan Elyas Scarpswert anderhalf morgen lands, geheeten Cortelant, in het Gooi en neemt die weder in erfpacht. 422

Met zegel van den officiaal van Utr. in groene was. — Het charter zeer geschonden. — Verg. 1292 (29 Junij).

1288 (17 Maart), *feria quinta ante ramos palmarum.* — De officiaal 's hoofs van Utrecht verklaart dat Johannes, zoon van Hendrik van Alblas ridder, verklaard heeft alles te zullen onderhouden wat in den hier ingelaschten brief, dd. 1255 (23 Aug.), in vigilia Bartholomei apostoli, voorkomt, waarbij Hendrik van Alblas van het kapittel van s. Marie te Utrecht de helft der groote en kleine tienden, aan de oostelijke zijde van Alblas naar de Merwede toe gelegen, tot aan Graveland en Papendrecht in erfpacht neemt. 423

M. Met twee zegels in groene was. — Hierbij een tweede exemplaar van het stuk. — Verg. hiervoor n° 205.

1288 (1 April), *feria quinta post pascha.* — Huibert van Vianen verkoopt aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht eene hoeve lands, tusschen het water de Gaasp en Hagewetering, en neemt die van het kapittel weder in erfpacht. 424

P. Met drie zegels in groene was.

1288 (1 April), *feria quinta post pascha.* — Het kapittel

van s. Pieter te Utrecht geeft aan Huibert van Vianen in erfpacht eene hoeve lands in het vorige stuk vermeld. 425

P. Zonder zegel. — Schijnt de minute van den brief te zijn. Verg. met beide brieven die van 1419 (13 Maart), 1542, 20 Julij en 1599, 4 Sept.

1288 (6 April), *tercia feria post octavas pasche.* — Dirk van Hoorne (Theodericus de Horne), proost van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, geeft de beschikking over het personaat en de kerk van Woerden (Wurden, en in het volgende stuk Worden) met toebehooren aan deken en kapittel, even als zijn voorganger Dirk van Wijkenrode dat gedaan heeft. 426

O. Met zegel in groene was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 634.

Hierbij een tweede origineel met zegel in roode was. — Verg. hiervoor n° 259.

1288 (6 April), *feria tertia post dominicam Quasi modo.* — Dirk van Hoorne, proost van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, bevrijdt ten verzoeke van zijn kapittel twee hoven (areas) in de Oudelle aldaar, welke Nicolaas gezegd Fynekin, vicaris van s. Jan, op den last van manschap (homagii titulo) hield, van alle diensten deswege aan hem als proost ten dienste des kapittels te doen. 427

O. Met zegel en tegenzegel in groene was.

1288 (25 Aug.), *in crastino b. Bartolomei apostoli.* — Arnold van Amstel ridder geeft aan Gijsbert van Ruwiel ridder ten behoeve der 24 hoeven lands, die deze van het kapittel van Oudmunster te Utrecht houdt, eene wetering die uitgang zal hebben in den watergang onder het rechtsgebied

van het kapittel van s. Marie, tusschen het gerecht van Blokland en 's voornoemden Arnolds gerecht van Benschop gelegen. 428

O. Met de zegels in witte was van Arnold van Amstel, Willem van Amstel proost van s. Jan, Herman van Woerden en Gijsbert van het Gooi. Dat van Gijsbert van Amstel verloren. — Ook opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utrecht dd. 1362.... — Uitg. de Geer in cod. dipl. hist. genoots. 2. ser. 4, 2, 92.

1288 (5 Oct.), *feria tercia post Remigii.* — Lambert de Fries (Lambertus Friso) neemt van het kapittel van s. Jan te Utrecht in erfpacht den hof (curtis) van Balgooi, nadat Alard van Puflik daarvan afstand had gedaan en vermaakt bij zijn vooroverlijden het vruchtgebruik aan zijne vrouw Elizabeth. 429

J. Met de zegels van Lambert de Fries, den commandeur van s. Catharina en Otto van Buren, ridder, in groene was. — Verg. Sloet oorkb. n° 1143.

1289, *in* ..... — Proost, deken en kapittel ten Dom te Utrecht geven vidimus van een brief, dd. Rome anno MCCLXXXVIIII, pontificatus domini Nicholai pape IIII anno I, waarbij eenige aartsbisschoppen en bisschoppen een aflaat van 40 dagen verleenen aan hen die tot de herstelling en verfraaiing der domkerk te Utrecht aalmoezen zullen geven. 430

D. Met drie zegels in bruine was, aan afzonderlijke roode, gele en groene zijden draden. — Het oorspronkelijke charter berust in het archief der O. R. K. geestelijkheid te Utrecht en is voorzien van twintig ovale zegels in roode was aan roode en gele zijden draden.

1289 (23 Febr.), *in crastino Petri ad cathedram.* —

Sophia, vrouwe van Gouda, verklaart de broektienden met tijns en gerecht ten noorden van den IJssel, tusschen Hendrikssloot en de Zijdwinde, van het kapittel van Oudmunster te Utrecht in erfpacht te hebben ontvangen en, met toestemming des kapittels, het vruchtgebruik daarvan aan haren man Jan van Renesse te geven als zij zonder kinderen bij hem te hebben overlijden mocht. 431

O. Het zegel van Herman van Woerden in witte was alleen overig; de beide andere verloren. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 651.

1289 (5 April), *feria secunda proxima post palmas.* — Johan, graaf van Seyn, bekrachtigt eene overeenkomst, door het kapittel van s. Marie te Utrecht met zijne vrienden aangegaan over de goederen van Lederdorp. 432

M. Het zegel in witte was.

1289 (10 Junij), *feria sexta post trinitatem.* — Gijsbert van Abcoude, knaap, belooft de proostdij ten Dom in het rustig bezit te zullen laten van de jurisdictie enz. van Amerongen en Langbroek, nadat de proost had gezworen dat hem de eigendom daarvan toebehoorde. 433

D. Met drie zegels in groene was. — Ook opgenomen in een vidimus van bisschop Johan van Diest, dd. 1337 (1 Sept.). — Uitg. Heda 225.

1289 (21 Dec.), *in die b. Thome apostoli.* — Gerechtsbrief van Utrecht waarbij Hendrik, zoon van heer Hendrik Mathelinus, verklaart aan Johannes gezegd Rijm en andere Gentsche burgers geld schuldig te zijn en belooft dat in termijnen te betalen. 434

Met zegel in bruine was.

1290 (12 Jan.), *feria quinta post epiphaniam Domini.* —

Het kapittel van s. Marie te Utrecht verklaart dat Margaretha, familiaris van die kerk en zuster van wijlen Gerard, gezegd pape, aan het kapittel zeven morgen lands in Lopik heeft geschonken, behoudens het geheele of gedeeltelijke vruchtgebruik voor haar en twee kinderen van haren broeder. 435

Het zegel verloren.

1290 (29 Jan.), *in dominica die ante purificationem b. Marie.* — Willem proost van s. Jan te Utrecht geeft aan Gerard, gezegd van Veen, knaap, eene jaarlijksche erfrente van twee ponden en tien stuivers hollandsch uit de goederen van Everixdorpe (Achttienhoven), door hem en zijne erven als ministerialis gehouden wordende en stelt tot borgen Gijsbert van Amstel, ridder, met zijnen zoon Johan en Arnold van Amstel, ridder, met zijnen zoon Gijsbert. 436

Het zegel van den proost in witte en dat van Arnold van Amstel in bruine was. Dat van Gijsbert verloren.

(1290, 27 Febr.). *Datum anno Domini* MCCLXXX *nono, dominica post Mathie apostoli.* — Gerard van Winsmale (Weesmale), ridder, verklaart aan het kapittel ten Dom te Utrecht dat hij bereid is het door hem verschuldigde te voldoen, en verzoekt de gedane aanmaning in te trekken. 437

D. Het zegel met tegenzegel in groene was. — Ook opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utr. dd. 1386, 22 Febr.

1290 (3 Maart), *feria sexta post Mathie apostoli.* — Gerechtsbrief van Harderwijk waarbij Gerlach Jansz. Hille van het kapittel van s. Marie te Utrecht in pacht neemt de helft der goederen van wijlen Johannes van den Velde, zoo als dat in den volgenden brief vermeld is. 438

M. Het zegel met tegenzegel in witte was.

1290 (3 Maart), *feria sexta post Mathie apostoli.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht geeft aan Gerlach Jansz. Hille de helft der goederen van wijlen Johannes van den Velde in erfpacht, welke door den afstand van Wissekijn en zijn broeder meester Lifardus, zonen van vrouwe Nelle, ter beschikking van het kapittel stonden. 439

M. Het zegel verloren. — Verg. het vorig n°.

1290 (1 April), *in vigilia pasche.* — Floris, graaf van Holland, geeft den elect van Utrecht de door dezen aan hem verpande sterkten en land terug. 440

O. Verg. 1290 (11, 19 Junij). — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 694.

1290 (17 April), *feria secunda post Tiburcii.* — De officiaal 's hoofs van Utrecht geeft vidimus van een brief van dezelfde dagteekening, waarbij het kapittel van s. Marie te Utrecht aan schepenen en gemeente van Kortenhoef en Tankeveen verklaart dat het gerecht aldaar door het kapittel aan Aegidius, gezegd Blok, gegeven is en zij geen ander erkennen mogen. 441

M. Het zegel verloren.

1290 (28 April), *datum Traiecti, in festo s. Vitalis martiris.* — De gardiaan en de minderbroeders te Harderwijk verklaren van het kapittel van s. Marie te Utrecht eenen brief van de genoemde dagteekening ontvangen te hebben, waarbij het kapittel aan de minderbroeders den vrijen eigendom geeft van de hofsteden binnen de omheining (infra septa) dier minderbroeders te Harderwijk gelegen. 442

M. Het zegel verloren.

1290 (28 Mei), *in octavis pentecostes.* — Johan ver-

koren bisschop van Utrecht maakt, met overleg van het kapittel van s. Marie aldaar, eenige bepalingen aangaande het genot der vruchten van 's kapittels tresorie en scholasterie bij het overlijden der bezitters. 443

M. 's Bisschops zegel in bruine — dat van het kapittel in witte was. — Uitg. Dodt arch. 3, 356.

1290 (11 Junij), *in die b. Barnabe apostoli.* — De prior der predikheeren en de gardiaan der minderbroeders te Utrecht geven vidimus van eenen brief, dd. 1290 (1 April) in vigilia pasche, waarbij Floris graaf van Holland verklaart dat Johan, verkoren bisschop van Utrecht, hem het verschuldigde heeft voldaan en hij alzoo de verpande sterkten en het land van Utrecht bij dezen den elect terug geeft. 444

O. Met twee zegels in groene was.

1290 (19 Junij), *feria secunda ante nativitatem b. Johannis baptiste.* — Schout, schepenen en raad der stad Utrecht geven vidimus van den brief dd. 1290 (1 April), bij den voorgaanden vermeld. 445

O. Met geschonden stads zegel in groene was.

1290 (1 Julij), *intrante Julio.* — Gijsbert van Ruwiel, knaap, verklaart dat hij de goederen in den Achtersloot van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, op dezelfde voorwaarden als wijlen zijn vader die hield, slechts voor zijn leven houdt en dat zij na zijnen dood aan dat kapittel terug zullen komen; zijne erfgenamen zullen geen aanspraak daarop hebben. Voor de nakoming der voorwaarden stelt hij eenige borgen onder verband van leisting. 446

O. Met drie zegels in witte en twee in bruine was. — Verg. hiervoor n° 335.

1290 (17 Aug.), *in octava b. Laurentii martiris.* — Gijsbert heer van het Gooi, knaap, verkoopt aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht zijn land bij Hagestein tusschen het water de Gaasp en Hagewetering en neemt het weder in erfpacht. 447

P. Met zegel in witte was; twee zegels verloren. — Ook opgenomen in een vidimus van den officiaal van Utrecht, dd. 1367, 20 Jan.

1290 (9 Sept.), *sabbato post nativitatem b. Marie virginis.* — Brief van den officiaal 's hoofs van Utrecht waarbij Ana Bochouts weduwe en haar zoon Tyselbert, ten behoeve des kapittels van Oudmunster aldaar, afstand doen van alle recht op een huis aan den springweg (in sprinwica) dat zij van genoemd kapittel op eene jaarlijksche tijns bezaten. 448

O. Met zegel in groene was. Verg. n° 449.

1290 (13 Sept.), *in vigilia exaltationis s. crucis.* — Gerechtsbrief van Oudewater waarbij Nicolaas gezegd Bocholt en zijn broeder Jacobus, ten behoeve des kapittels van Oudmunster, afstand doen van hun erftijnsrecht op een huis in de oude Springwijk (in antiqua sprincwica) te Utrecht. 449

O. Met zegel in groene was. Verg. n° 448.

1290 (23 Oct.), *feria secunda post undecim milium virginum.* — De officiaal 's hoofs van Utrecht en de aartsdiaken der Veluwe verklaren dat Wissekijn zoon van Leifard van Harderwijk, ten behoeve van het kapittel van s. Marie te Utrecht, afstand heeft gedaan van zijne aanspraak op de goederen van Velde, die wijlen Johannes van den Velde en zijn zoon Bernard van voornoemd kapittel in pacht hadden. 450

M. De zegels verloren.

1290 (22 Dec.), *feria sexta ante nativitatem Domini.* — Gerechtsbrief van Harderwijk waarbij Altetus Steveldsz. van het kapittel van s. Marie te Utrecht in erfpacht neemt de helft der goederen die wijlen Johannes van den Velde bezeten heeft. 451

M. Het zegel verloren. — Verg. 1361 (20 April).

(1291, 4 Maart). *Datum anno Domini* MCC *nonagesimo, sabbato ante dominicam in qua cantatur Oculi mei.* — Gerard van Weesmale verklaart aan de kapittelen ten Dom en Oudmunster te Utrecht eene jaarlijksche uitkeering verschuldigd te zijn van 4 mark 6 stuivers 8 penn. keulsch. 452

D. Met drie zegels in groene was. — Verg. 1280 (8 Julij); 1380, 10 Junij en 1386, 22 Febr.

(1291, 4 Maart). *Datum anno Domini* MCC *nonagesimo, sabbato ante dominicam qua cantatur Oculi mei.* — Gerard van Weesmale ridder belooft aan de kapittelen ten Dom en Oudmunster de onkosten terug te geven die zij, door zijn verzuim, tot invordering van de door hem jaarlijks verschuldigde pacht moeten maken. 453

O. Met drie zegels in groene was.

1291 (12 Mei), *sabbato ante dominicam Jubilate.* — Gijsbert, oudste zoon van wijlen Arnold van Amstel, belooft de voorwaarden, waarop zijn vader tien hoeven lands en alle andere goederen bij den Achtersloot met tienden, rechten, rechtsgebied en mannen daartoe behoorende van het kapittel ten Dom te Utrecht in lijfpacht hield, te onderhouden en den watergang of wetering aldaar niet te belemmeren. Na zijn overlijden zal dat alles weder vrij aan het kapittel terugkomen. 454

D. Met de zegels van Gijsbert van Amstel, Hendrik abt

van s. Paulus, Willem proost van s. Jan en Huibert proost van s. Marie te Utrecht in groene was. — Op de plique van het fraai geschreven diploma staat *Christianus scripsit*. — Verg. hiervoor n° 320.

1291 (31 Mei), *in die b. Petronille virginis*. — Proost en kapittel van s. Pieter te Utrecht sluiten eene overeenkomst over de uitkeering, door den proost aan de leden des kapittels uit eenige verkochte Drentsche goederen te doen. 455

P. Zegels in groene was.

1291 (13 Junij), *in crastino Odulphi confessoris*. — Gerechtsbrief van Harderwijk waarbij Goswinus, zoon van Heylewig, burger aldaar, van het kapittel van s. Marie te Utrecht in erfpacht neemt het hof (curtis) van Schuurhoven met toebehooren. 456

M. Het zegel verloren.

1291 (Aug.), *in mense Augusto*. — Hendrik gezegd rover van Montfoort verklaart dat Gerrit Wolters ten overstaan van hem, van zijn schout Gijsbert, van andere goede mannen en van de buren aldaar, aan het kapittel ten Dom te Utrecht den eigendom van drie viertelen lands in het land van Montfoort overgedaan — en weder van het kapittel in erfpacht genomen heeft. 457

D. Met schildvormig zegel in bruine was dat het randschrift heeft Sigillum Henrici dicti roevere.

(1291, 28 Aug.), *Datum apud Urbem veterem, x kal. Septembris, pontificatus nostri anno quarto*. — Paus Nicolaas IV geeft, ten behoeve der domkerk te Utrecht, een aflaat van een jaar en 40 dagen aan hen die op vier feestdagen van s. Marie die kerk zullen bezoeken. 458

D. Met looden zegel aan roode en gele zijden draden.

1292 (7 Febr.), *septima die mensis Februarii.* — De provisores der vijf kapittelen te Utrecht verklaren voor geldig te zullen houden wat bij afwezigheid van een of meer van hen door de overigen wordt vastgesteld en belooven, behoudens den eerbied hunnen meerderen en den kapittelen verschuldigd, den graaf van Holland den bijstand hunner kapittelen te verwerven als hij hunne goederen in zijne bescherming wil nemen. 459

O. Het zegel met tegenzegel des kapittels van Oudmunster in bruine was. Misschien is in dit charter de hollandsche tijdrekening gevolgd en behoort het dan op het volgende jaar. — Verg. n° 461.

1292 (12 Maart), *feria quarta post dominicam qua cantatur Oculi.* — De officiaal van Utrecht geeft afschrift: 1. van een brief, dd. 1287 (22 Januarij), in crastino Agnetis virginis, waarbij het kapittel van s. Pieter aldaar en Otto heer van Buren de tusschen hen bestaande geschillen aan de uitspraak van eenige scheidslieden onderwerpen, en 2. van eenen brief dd. 1287 (21 Febr.), feria sexta ante Invocavit, waarbij de gekozen scheidslieden uitspraak doen over het bezit der tienden van de parochie van Malsen. 460

P. Zegel in groene was. Verg. hiervoor n° 406 en 408.

(1292, 19 Maart.) *Datum anno Domini* MCC *nonagesimo secundo, feria quinta post dominicam qua cantatur Judica.* — Floris graaf van Holland neemt de vijf kapittelen te Utrecht en hunne bezittingen in bescherming als zijne eigene goederen en belooft hen in alles bij te staan, mits zij van hunnen kant op redelijke wijze zijne belangen bevorderen. 461

O. Het zegel verloren. — Uitg. de Geer, bijdr. tot de geschied. van Utr. 364; v. d. Bergh oorkb. 2 n° 838. — Verg. n° 459.

1292 (25 Maart), *anno nativitatis — secundum quam anni Domini in romana curia renovantur, indictione quinta*, VIII *kal. Aprilis.* — Notarieele acte van compromis in een geschil tusschen Herman Hassekine c. s. en het kapittel van Oudmunster te Utrecht over eene prebende waarop hij aanspraak maakt. 462

O. Met geteekend zegel. — Het stuk zeer geschonden. — Verg. n° 465.

1292 (2 April), *die secunda mensis Aprilis.* — De vijf kapittelen van Utrecht verklaren dat zij, na kanonieke vermaning, hunne kerkelijke diensten gestaakt hebben omdat heer Johan, vroeger verkoren bisschop van Utrecht, zonder hun raad en tegen hunne vrijheden, eenen dam in den IJssel heeft gelegd en meer gewelddadigheden door zijne ambtenaren jegens hen gepleegd heeft en dat zij op de bede van bisschop Jan (van Sierik) die diensten zullen hervatten, mits hij vóór s. Jacob apostels dag eerstkomende het door hen geleden onrecht herstelle. 463

O. Met de zegels der kapittelen in groene was. — Uitg. de Geer bijdr. tot de gesch. van Utr. 363.

1292 (26 April), *indictione quinta*, VI *kal. Maij.* — Notarieel stuk betreffende de boete op het niet nakomen eener uitspraak, door bisschop Jan te doen in de geschillen van Herman Hassekine en heer Gerardus Freso c. s. met het kapittel van Oudmunster over eene prebende. 464

O. Met geteekend zegel. Het stuk zeer geschonden. — Verg. n° 465.

1292 (26 April), *in crastino b. Marci ewangeliste.* — Uitspraak van bisschop Jan in de geschillen tusschen Herman Hassekine, zich gedragende als kanonik van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, en dat kapittel. 465

O. Het zegel met tegenzegel in groene was. Verg. hiervoor n° 462 en 464.

1292 (29 Junij), *in die beatorum apostolorum Petri et Pauli.* — Willem Blosart, gehuwd met de grootmoeder van den overleden Willem, knaap, gezegd Grimere, en Willem Grimere de jonge, verklaren te zullen nakomen de voorwaarden, vervat in eenen hier ingelaschten brief dd. 1288 (29 Febr.), dominica qua cantatur Oculi mei, waarbij de voornoemde overledene anderhalf morgen lands, geheeten Korteland, in het Gooi, aan Elias Scarpswert verkocht en weder van dezen in erfpacht genomen heeft. 466

Het zegel van den officiaal 's hoofs van Utrecht bewaard gebleven; dat van Gijsbert van het Gooi verloren

1292 (4 Julij), *in die translationis b. Martini.* — Rudolf en Hendrik, gezegd Koc, ridders en broeders, verzoeken het kapittel van s. Marie te Utrecht om den houder van dezen brief, heer Godefridus, met de kerk van Heteren te begiftigen. 467

M. Met een zegel in witte was; het andere verloren.

1292 (5 Julij), *in crastino translationis b. Martini confessoris et episcopi.* — Statuut van het kapittel van Oudmunster te Utrecht aangaande den wijn, door nieuw benoemde kanoniken aan hun medekanoniken te vereeren. 468

O. Zegel met tegenzegel in bruine was.

1292 (5 Julij), *in crastino translationis b. Martini confessoris.* — Dychardus, koorbisschop en aartsdiaken ten Dom te Utrecht, gelast den rector der kerk van Gaspwerde en Walterus gezegd Olifier, vicaris in het kapittel van Oudmunster te Utrecht, om Nicolaas rector der kerk te Jutfaas en Jacob van Rijn, leek, aan te zeggen op straffe van excommunicatie aan dit kapittel het rustig bezit van de tienden

der kerk van Jutfaas over te laten en het gedaan onrecht te vergoeden of zich voor hem te komen verantwoorden. 469

O. Zegel in groene was. — Met twee transfixen dd. 1292 (6 Julij), dominica proxima post translationem b. Martini en (25 Julij) in die b. Jacobi apostoli, waarbij de benoemden bericht geven van de uitvoering van hunnen last. Met zegels in bruine en witte was.

1292 (6 Julij), *dominica proxima post translationem b. Martini.* — Tienden der kerk van Jutfaas. 470

O. Zie vorig n°.

1292 (7 Julij), *in crastino octave Petri et Pauli apostolorum.* — Dychardus, koorbisschop en aartsdiaken ten Dom te Utrecht, geeft Nicolaas rector der kerk te Jutfaas en Jacob, gezegd van Rijn, vrijgeleide om voor hem te kunnen verschijnen ter zake van hun geschil met het kapittel van Oudmunster te Utrecht. 471

O. Zegel in groene was.

1292 (11 Julij), *feria sexta proxima ante festum b. Margarete virginis.* — De rechter in het geschil van het kapittel van Oudmunster te Utrecht met Nicolaas, rector der kerk te Jutfaas, over de tienden dier kerk, verklaart dat partijen voor hem verschenen zijn en geeft bericht van hetgeen de laatste heeft erkend aangaande mishandelingen, in zijnen naam den lasthebbers van het kapittel door Jacob van Rijn aangedaan. 472

O. Zegel in groene was. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 182.

1292 (14 Julij), *in crastino b. Margarete post horam vesperarum.* — Dychardus koorbisschop en aartsdiaken ten Dom te Utrecht machtigt Walterus, gezegd Olifier, en Hen-

ricus, presbyters en vicarissen van het kapittel van Oudmunster aldaar, om Nicolaas, rector der kerk te Jutfaas, en alle anderen, op straffe van excommunicatie te verbieden zich de tienden dier kerk, als aan het laatstgenoemd kapittel in eigendom behoorende, toe te eigenen. 473

O. Zegel in groene was. — Met een transfix dd. 1292 (25 Julij), in die b. Jacobi apostoli, waarbij die vicarissen verklaren deze lastgeving te hebben uitgevoerd en waaraan twee zegels in groene was. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 184.

1292 (14 Julij), *in crastino b. Margarete.* — Dychardus koorbisschop en aartsdiaken ten Dom te Utrecht gelast Nicolaas, rector der kerk van Jutfaas, het kapittel van Oudmunster te Utrecht de tienden der kerk te Jutfaas te laten genieten. 474

O. Zegel in groene was.

1292 (15 Julij), *in divisione apostolorum.* — Dychardus koorbisschop en aartsdiaken te Utrecht benoemt Walterus gezegd Olifier en Henricus, vicarissen van het kapittel van Oudmunster aldaar, om naar Jutfaas te gaan en daar Nicolaas, rector der kerk, zoo noodig, te excommuniceeren wegens het in bezit houden van tienden der kerk, die 's kapittels eigendom zijn. 475

O. Zegel in groene was. — Met een transfix dd. 1292 (25 Julij), in die b. Jacobi apostoli, waarbij de benoemde vicarissen den koorbisschop de uitvoering dier lastgeving berichten. — Zegels in bruine was.

1292 (19 Julij), *sabbato ante festum b. Marie Magdalene.* — Johan verkoren bisschop van Utrecht beleent Hendrik, gezegd roover, ministeriaal der Utrechtsche kerk, met de

geheele of gedeeltelijke gerechten, tijnsen en tienden van Heeswijk, Willeskop, Blokland, Rateles en Achthoven. 476

Opgenomen in een vidimus van het provinciale hof van Utrecht dd. 1649, 20 Oct.

1292 (23 Julij), *die Mercurii 23 mensis Julij.* — Notarieele acte van beroep op den R. stoel, door Nicolaas, rector der kerk te Jutfaas, in zijne geschillen met het kapittel van Oudmunster te Utrecht gedaan, omdat hij zijns inziens zich in die stad niet veilig konde verantwoorden. 477

O. Met zegel van Dychardus, koorbisschop van Utrecht en aartsdiaken ten Dom, in groene was en met geteekend zegel van den notaris.

1292 (23 Julij), *in crastino b. Marie Magdalene.* — Arnold van Arkel ridder neemt van het kapittel van s. Marie te Utrecht voor tien jaar in pacht de helft van het gerecht, tijns en tiende van twaalf hoeven lands, tusschen Ameide en Meerkerk, en stelt borgen onder verband van leisting. 478

M. Met zegel van Arnold van Arkel in witte was; het andere verloren.

1292 (24 Julij), *in vigilia Jacobi apostoli.* — Dychardus koorbisschop en aartsdiaken ten Dom te Utrecht gelast Walterus gezegd Olifir en Henricus, vicarissen van het kapittel van Oudmunster aldaar, om Nicolaas, rector der kerk te Jutfaas, voor hem te dagvaarden, ten einde het door dezen gedane beroep op den paus in den behoorlijken vorm te herhalen. 479

O. Met zegel in groene was.

1292 (25 Julij), *in sente Jacobs daghe des apostels.* — Willem, zoon van heer Gerrit Taets, geeft aan het convent

van s. Catharina te Utrecht eenen watergang naar den IJssel, door zijn gerecht van Haanwijk en Reijerskop, met een opstal aan beide zijden. 480

D. De zegels verloren.

1292 (25 Julij), *in die b. Jacobi apostoli.* — Tienden der kerk te Jutfaas. 481

O. Verg. (5, 14, 15 Julij) nº 469, 473, 475.

1292 (28 Julij), *feria secunda post festum b. Jacobi apostoli hora vesperarum.* — De koorbisschop en aartsdiaken der kerk ten Dom te Utrecht brengt ter kennisse van bisschop Jan, dat Nicolaas, presbyter van Jutfaas, en Jacob, gezegd van den Rijn, die zich wederrechtelijk handhaafden in het bezit van tienden, het kapittel van Oudmunster te Utrecht toebehoorende, zich op den bisschop beroepen hadden. 482

O. Het zegel verloren. — Verg. hiervoor nº 475. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 185.

1292 (7 Aug.), *feria quinta proxima ante festum b. Laurentii martyris.* — Bisschop Jan ontzegt Nicolaas, rector der kerk te Jutfaas, alle recht op eenige tienden in de parochie dier kerk, nadat het kapittel van Oudmunster te Utrecht bij eede had verklaard den eigendom van die tienden te bezitten. 483

O. Zegel met tegenzegel des bisschops in groene was. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 188.

1292 (13 Sept.), *in vigilia exaltationis s. crucis.* — Dychardus, koorbisschop en aartsdiaken ten Dom te Utrecht, beveelt den rector van de kerk te Gaspwerde en Hendrik, vicaris van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, om de scher-

pere excommunicatie af te kondigen die hij ten aanzien van Nicolaas, rector der kerk te Jutfaas, heeft uitgesproken. 484

O. Zegel in groene was. — Met een transfix dd. 1292 (14 Sept), in die exaltationis s. crucis, waarbij de beide genoemde geestelijken bericht geven dat de lastgeving is volvoerd. — Met twee zegels in groene was. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 189.

1292 (14 Sept.), *in die exaltationis s. crucis.* — Excommunicatie van den rector der kerk te Jutfaas. 485

O. Zie 1292 (13 Sept.).

1292 (27 Sept.), *sabbato ante festum b. Michaelis archangeli.* — Benoeming van algemeene gemachtigden door Herman Hasekinesz. 486

O. Verg. 1293 (27 Maart), feria sexta post ramos palmarum.

1292 (11 Oct.), *in crastino sanctorum martyrum Gereonis, Victoris et sociorum eorum.* — Werner scholasticus, Theodericus gezegd Vrencke en Matheus Erembertsz., kanoniken van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, als daartoe gemachtigd, doen uitspraak in het geschil van de beide laatstgenoemden met hun deken en kapittel over het stemhebben van kanoniken ter kapittelvergadering. 487

O. Met vier zegels in groene was, waarvan twee verloren gingen.

1292 (11 Nov.), *in die b. Martini hyemalis.* — Het kapittel van s. Jan te Utrecht geeft aan Dirk gezegd van s. Geertruid, kanonik ten Dom aldaar, tegen betaling van een jaarlijkschen erftijns, den eigendom van een stuk gronds in de wijk genoemd Tast in Utrecht. 488

D. Met zegel in witte was.

1292 (6 Dec.), *in die b. Nicolai.* — Bisschop Jan benoemt eenige geestelijken om Otto heer van Buren te excommuniceeren, als hij de tienden van Malsen aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht niet terug geeft, of zich deswege voor hem niet verantwoordt en zijn goed recht bewijst. 489

P. Opgenomen in een vidimus van den officiaal van Utrecht dd. 1294 (31 Dec.) en 1314, 24 Jan.

1292 (14 Dec.), *in crastino b. Lucie virginis.* — Gijsbert uit den Gooi, knaap, belooft het kapittel ten Dom te Utrecht schadeloos te zullen stellen, wanneer het gestoord wordt in het bezit van omstreeks elf morgen lands in de parochie van Eiteren, die Willem Vlaminc van hem in leen houdt en die hij aan het kapittel heeft verkocht. Gijsbert verbindt zich daartoe onder verband van leisting met Gijsbert uit den Gooi ridder. 490

D. De beide zegels in bruine was. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 93.

1292 (20 Dec.), *in vigilia b. Thome apostoli.* — Dirk, gezegd van Wulven, rentmeester (conversus) van het klooster van s. Servaas te Utrecht, verklaart dat Jacobus gezegd Oude en zijne vrouw Lisa vrijwillig beloofd hebben aan het kapittel ten Dom te Utrecht, zoo lang zij leven, jaarlijks een pond als aalmoes uit te reiken, en dat zij aan dat kapittel na hunnen dood hunne gebouwen hebben vermaakt staande ter plaatse die zij thans bewonen. 491

D. Het zegel bijna verloren.

1292 (30 Dec.), *feria tercia post nativitatem Domini.* — Testament van Werner, scholaster van het kapittel van Oudmunster te Utrecht. 492

O. Met drie zegels in groene was. — Hieraan een transfix

dd. 1292 (31 Dec.), in die Silvestri, waarbij de testateur nog eenige beschikkingen maakt en dat met dezelfde drie zegels voorzien werd, van welke een verloren ging.

1292 (31 Dec.), *in die Silvestri.* — Aanvulling van het testament van Werner, scholaster van het kapittel van Oudmunster te Utrecht. 493

O. Zie vorig n°.

1293 (5 Jan.), *in vigilia epyphanie Domini.* — Brief van bisschop Jan in het geschil van het kapittel van Oudmunster te Utrecht met den rector der kerk te Jutfaas. 494

O. Zie het volgend n°.

1293 (6 Jan.), *in die epyphanie Domini.* — Dychardus, koorbisschop en aartsdiaken ten Dom te Utrecht, verklaart ontvangen te hebben den hier ingelaschten brief dd. 1293 (5 Jan.), in vigilia epyphanie Domini, waarbij bisschop Jan, als rechter in hooger beroep, hem gelast in het geschil van het kapittel van Oudmunster met den rector der kerk van Jutfaas niets te doen wat tot nadeel van deze laatste zoude strekken. 495

O. Met zegel in groene was. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 191.

1293 (22 Jan.), *in crastino b. Agnetis virginis.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht beroept zich op den paus, ter oorzake dat Dichardus, koorbisschop en aartsdiaken ten Dom te Utrecht, zijne vroegere uitspraak had ingetrokken, waarbij Nicolaas, rector der kerk te Jutfaas, geexcommuniceerd was om zijne handelingen jegens het kapittel. 496

O. Met zeven zegels in groene was, waarvan twee verloren zijn. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 192.

1293 (13 Febr.), *feria sexta post cineres.* — Brief van Hendrik, abt van s. Paulus te Utrecht, in het geschil van

het kapittel van s. Pieter aldaar met Otto, heer van Buren, over de tienden van Malsen. 497

P. Opgenomen in een vidimus van den officiaal van Utrecht. Zie 1294 (31 Dec.)

1293 (20 Febr.), *feria sexta ante festum kathedre Petri.* — Steven deken en eenige kanoniken van het kapittel ten Dom te Utrecht geven aan Hendrik, gezegd Dapper, van Oudewater en zijn zoon Albertus in lijfpacht tweeendertig morgen lands in Papekop, in het rechtsgebied van den heer van Gouda. 498

D. Met drie zegels in groene was.

1293 (21 Febr.), *sabbato ante festum b. Petri ad cathedram.* — Testament van Wolfger, kanonik ten Dom te Utrecht. 499

D. Met twee zegels in groene was.

1293 (23 Febr.), *feria secunda ante dominicam Oculi.* — Hendrik zoon van Willem; gezegd Nanneboyen, neemt van het kapittel van s. Pieter te Utrecht in erfpacht een viertel lands in Schalkwijk. 500

P. Met geschonden zegel in groene was.

1293 (26 Febr.), *feria quinta ante dominicam Oculi mei semper.* — Adolf van Waldegge, proost en aartsdiaken van het kapittel ten Dom te Utrecht, verklaart dat Herman van Over de Vecht aan dat kapittel den eigendom heeft overgedaan van de tiende van vijf hoeven lands in Galekop, die hij van den proost en het kapittel in leen hield en ontslaat gemelden Herman op eenige voorwaarden uit de leenplicht. 501

D. Van de vier zegels in groene was nog overig die van Ernst van Wulven ridder en Gijsbert gezegd Havesse van Wiers knaap. — Van het tweede oorspronkelijke bleven de zegels alle bewaard; dat van Ernst van Wulven echter zeer geschonden.

1293 (27 Febr.). *Pronunciatum et datum Traiecti, tertio kal. Martii.* — Uitspraak van Sifried, aartsbisschop van Keulen, die zich daartoe naar Utrecht had begeven, in de geschillen tusschen bisschop Jan en den proost van het kapittel ten Dom aldaar ontstaan over hun wederzijdsch rechtsgebied en rechten. 502

D. Met de zegels van den aartsbisschop van Keulen, den bisschop van Utrecht, den proost en het kapittel ten Dom, in groene was. — Van het tweede hier aanwezig oorspronkelijke ging het laatste zegel verloren.

1293, 27 Maart, *feria sexta post ramos palmarum, vicesima septima die mensis Martii.* — De officiaal 's hoofs van Utrecht geeft vidimus van zijnen brief dd. 1292 (27 Sept.) sabbato ante festum b. Michaelis archangeli, waarbij Herman, vrouw Hasekinesz., clericus de Traiecto, Amelraad kanonik van s. Jan te Utrecht en Hendrik van Keulen, rector der kerk te Breukelen, tot gemachtigden benoemt om al zijne belangen waar te nemen. 503

O. Zegel in groene was.

1293 (27 Maart), *feria sexta post annunciationem b. Marie virginis.* — Amelraad Amelraadsz. kanonik van s. Jan te Utrecht erkent, als gemachtigde van Herman Hasekine, van het kapittel van Oudmunster aldaar 20 hollandsche ponden ontvangen te hebben, die het kapittel dezen op paschen aanstaande betalen moest. 504

O. Met de zegels van Amelraad en den officiaal van Utr. in groene was.

1293 (23 April), *feria quinta post dominicam qua cantatur Jubilate.* — Bisschop Jan beveelt alle presbyters en

kapellanen om Hendrik, gezegd van de Lek, die, niettegenstaande zijne excommunicatie, het kapittel van s. Marie te Utrecht de wettige inkomsten van den tol te Smithuizen en van de hoven Malbergen en Ewijk onthoudt, met zijne vrouw, kinderen en huisgezin in den ban te doen. 505

M. Het zegel in bruine was. – Met een transfix dd. 1293 (17 Dec.), feria quinta post b. Lucie virginis, waarbij de presbyters van Dordrecht, de Lek en Streefkerk den bisschop berichten zijn bevel ten uitvoer gelegd te hebben, van welk stuk de zegels in bruine was zeer geschonden zijn.

1293 (25 April), *sabbato post dominicam qua cantatur Jubilate.* — Bisschop Jan stelt de geschillen van het kapittel van s. Pieter te Utrecht en Otto, heer van Buren, over de tienden van Malsen, ter beslissing van den abt van s. Paulus te Utrecht. 506

P. Opgenomen in een vidimus van den officiaal van Utrecht dd. 1314, 24 Jan.

1293 (5 Mei), *ad feriam tertiam ante ascensionis Domini.* — Steven deken ten Dom te Utrecht en W. gardiaan der minderbroeders in Dordrecht geven vidimus van een brief, dd. 1286 (29 Maart), IIII kal. Aprilis, waarbij het kapittel van s. Jan te Utrecht aan Giso, gezegd Dukingh, de groote en kleine tienden in het gerecht van Tolloysen, met eene halve hoeve waarop de presbyter der kerk in Erkentrudeskerke woont, voor 53 jaar in erfpacht geeft. 507

J. Met zegel van den deken ten Dom in bruine was; het andere verloren.

1293 (6 Julij), *des manendags na sent Martyns daghe inden zomere.* — Floris graaf van Holland scheldt bisschop Jan en het sticht van Utrecht alles kwijt wat hij te vorderen

mocht hebben, met uitzondering van 3000 pond en 900 pond waarvan hij bezegelde brieven heeft. 508

O. Het zegel met tegenzegel in bruine was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 850.

1293 (24 Aug.), *in festo b. Bartholomei apostoli.* — Bisschop Jan veroorlooft Filip van Almelo knaap, zoon van wijlen Hendrik ridder heer van Almelo, die in den geestelijken stand wenscht te treden, de hem van zijnen vader aangeërfde en van het Sticht in leen gehouden goederen, ingeval hij geestelijke wordt, te bezitten als ware hij leek; met eenige bepalingen aangaande de erfopvolging in die goederen. 509

Met de zegels van den bisschop, van den Deventerschen proost Goswinus en van Egbert van Almelo. De twee eerste in groene, het laatste in bruine was. — Verg. 1296 (29 Dec.).

1293 (28 Sept.), *in vigilia b. Michaelis archangeli.* — Amelraad Amelraadszoon kanonik van s. Jan te Utrecht erkent, als gemachtigde van Herman Hasekine, van het kapittel van Oudmunster aldaar ontvangen te hebben twintig ponden hollandsch, in voldoening der pensie die het kapittel den volgenden dag aan zijnen lastgever verschuldigd zoude zijn. 510

O. Zegels als boven n° 504.

1293 (10 Oct.), *in die b. Victoris.* — Bisschop Jan bekrachtigt de gift van eene hoeve lands in Benschop en twee akkers in den Achtersloot, door Agnes, weduwe van Werenbold, ridder, gezegd Vlaming, gedaan aan het altaar van het h. kruis in de kerk van s. Marie te Utrecht en aan de vicarij in de kerk van Eyteren, waarvan zij haar leven lang de begeving zal hebben, maar die na haren dood door het kapittel geschieden zal. 511

M. Het zegel verloren. — Hierbij een gelijktijdig afschrift op perkament, zonder zegel.

1293 (2 Dec.), *feria quarta post Andree apostoli.* — Dychardus, koorbisschop en aartsdiaken ten Dom te Utrecht, gelast Christianus, investitus der kerk van Kamerik en Hendrik Schoenmakers, chorisocius van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, Nicolaas presbyter van Jutfaas voor hem te dagvaarden, omdat deze het kapittel met geweld van de tienden der kerk van Jutfaas had beroofd. 512

O. Het zegel in bruine was. — Met twee transfixen, dd. 1293 (13 Dec.), in die s. Lucie virginis en (27 Dec.), in die b. Johannis evangeliste, waarbij genoemde Christianus kennis geeft van de uitvoering dier lastgeving; waarvan het eerste met zegel in groene was.

1293 (13 Dec.), *in die s. Lucie virginis.* — Dagvaarding van Nicolaas, presbyter van Jutfaas, in de geschillen over de tienden der kerk aldaar. 513

O. Zie vorig n°.

1293 (17 Dec.), *feria quinta post b. Lucie virginis.* — Banvonnis tegen Hendrik van de Lek. 514

Verg. 1293 (23 April), hiervoor n° 505.

1293 (21 Dec.), *ghegheven op sinte Thomaes dach Tordrecht.* — Uitspraak van Floris, graaf van Holland, in de geschillen over den dam van Hopenesse tusschen de kerk van Utrecht en de geërfden bestaande. 515

O. Zegel met tegenzegel in groene was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 867.

1293 (27 Dec.), *in die b. Johannis evangeliste.* — Geschillen over de tienden der kerk van Jutfaas. 516

O. Zie 1293 (2 Dec.), feria quarta post Andree apostoli, n° 512.

1294 (1 Maart), *in crastino dominice qua cantatur Esto mihi.* — Bisschop Jan doet, als scheidsman, uitspraak in het geschil tusschen het kapittel van s. Pieter te Utrecht en Otto, heer van Buren, over de tienden van Malsen. 517

P. Zegel bijna verloren. — Met een gelijktijdig afschrift op perkament zonder zegel.

1294 (12 Mei), *feria quarta post festum b. Johannis ante portam latinam.* — Het kapittel ten Dom te Utrecht geeft aan Jan van Dorp, zoon van broeder Arnold van Dorp ridder van het huis der duitsche broeders, in erfpacht 146 morgen lands in het graafschap Holland, in de parochien van Delf en Schipluiden, vroeger door genoemden Arnold gedeeltelijk in pacht gehouden, met het wereldlijk gerecht of de advocatie, in de landstaal ambacht genoemd. 518

D. Opgenomen in een vidimus van Johannes proost van Koningsveld dd. 1349 (30 April).

1294 (25 Mei), *in die s. Urbani pape.* — Statuut aangaande broederschap der kapittelen van den Dom en Oudmunster te Utrecht, met vaststelling van een aantal wederkeerige verplichtingen bij gelegenheden van allerlei aard. 519

O. De zegels met tegenzegels van het kapittel ten Dom in bruine en van Oudmunster in groene was.

1294 (25 Mei), *in die s. Urbani pape.* — Overeenkomst tusschen de kapittelen van den Dom en Oudmunster te Utrecht over de bewaring der eensgezindheid, zoo van de kapittelen als kanoniken, het verrichten van kerkelijke diensten, het houden van maaltijden enz. 520

D. De beide zegels verloren.

1294 (26 Mei), *in vigilia ascensionis Domini.* — De

officiaal 's hoofs van Utrecht verklaart dat Dirk, gezegd Osterwort, knaap, afstand heeft gedaan van al zijn recht op achttien morgen lands in de parochie van Houten, die hij van Gijsbert uit den Goye in leen gehouden en aan Dirk van Oostrum (Osterhem) verkocht heeft en door dezen aan het kapittel ten Dom te Utrecht in eigendom zijn overgedaan. 521

D. Met zegel in groene was.

1294 (13 Junij), *in octava pentecostes, quae fuit in crastino b. Odulphi. Acta fuerunt hec in cymeterio ecclesie de Scalcwic, dicta missa in australi parte ecclesie, sub majori arbore.* — Bericht (informatio) dat Hendrik zoon van Wulfert van Schalkwijk, in tegenwoordigheid van Gijsbert van Schalkwijk ridder en plaatselijk rechter, aan de gemachtigden en ten behoeve van het kapittel van Oudmunster te Utrecht den eigendom heeft overgegeven van een halve hoeve lands onder Schalkwijk, die hij van Zweder van Ringenberge in leen hield en vrijgekocht had. 522

O. Zonder zegel. — Onder het stuk eene aanteekening dat Rodolf, gezegd Borre, in het gerecht van den proost bij Linschoten en in tegenwoordigheid van den schout, den eigendom van een viertel lands aldaar aan het kapittel heeft overgedaan.

1294 (1 Julij), *feria quinta post festum b. Petri et Pauli apostolorum.* — Uitspraak van Hendrik, abt van s. Paulus te Utrecht, in het geschil tusschen het kapittel van s. Pieter aldaar en Otto, heer van Buren, over de tienden van Malsen. 523

P. Opgenomen in een vidimus van den officiaal van Utrecht. Zie 1294 (31 Dec.).

1294, 15 Julij. — Acte voor den notaris Erembertus Hen-

rici de Traiecto en getuigen opgemaakt, betreffende het geschil van het kapittel van s. Pieter te Utrecht met Otto, heer van Buren, over de tienden te Malsen. 524

P. Opgenomen in een vidimus van den officiaal van Utrecht. Zie 1294 (31 Dec.), in vigilia circumcisionis Domini.

1294 (20 Julij), *feria tercia ante Marie Magdalene.* — Testament van Johannes gezegd Halfpape, kanonik van Oudmunster te Utrecht, met benoeming van Stephanus deken ten Dom aldaar en anderen tot uitvoerders van zijne laatste beschikkingen. Onder anderen bespreekt de testateur een legaat aan den priester die op zijn memoriedag „ad altare meum quod edificari feci in cripta ecclesie" celebreeren zal. 525

O. Met de vijf zegels der executores in groene en bruine was.

1294 (23 Julij), *feria sexta ante Jacobi apostoli.* — De officiaal 's hoofs van Utrecht geeft vidimus van eenen brief dd. 1254 (19 Dec.), in vigilia b. Thome apostoli, waarbij het kapittel van s. Marie aldaar aan Gijsbert van Zevender in erfpacht geeft het derde deel der grove en al de kleine tienden van Vijftienhoeven in het westelijk gedeelte van Lopik. 526

M. Met zegel in groene was.

(1294, 20 Sept.). *Datum Aquile*, XII *kal. Octobris*, *pontificatus nostri anno primo.* — Paus Celestinus V beveelt Hendricus de Sutvenia den bisschop van Utrecht aan voor de begiftiging met eene kerkelijke bediening in het kapittel van Oudmunster aldaar. 527

O. Gelijktijdig afschrift, misschien tot vidimus bestemd en met een zegel voorzien geweest, waarvan het teeken in het perkament op de keerzijde te bespeuren is.

1294 (15 Nov.), *feria secunda post Martini hyemalis.* — Otto heer van Buren stelt zijn geschil met het kapittel van s. Pieter te Utrecht over de tienden van Malsen, aan de uitspraak van bisschop Jan en stelt borgen onder verband van leisting voor de nakoming dier uitspraak. 528

P. Gelijktijdig afschrift op perkament. Zonder zegel.

1294 (20 Dec.), *feria secunda post b. Lucie virginis.* — Uitspraak van den officiaal van Utrecht in het geschil der kapittelen van den Dom en Oudmunster aldaar met Huibert van Everdingen aangaande diensten in de kerk van Everdingen. 529

O. Het zegel van den officiaal in bruine was.

1294 (31 Dec.), *in vigilia circumcisionis Domini.* — De officiaal 's hoofs van Utrecht geeft vidimus van eene acte, den 15 Julij 1294 voor den notaris Erembert Hendriksz. van Utrecht en getuigen opgemaakt, waarin de volgende stukken aangaande het geschil van het kapittel van s. Pieter aldaar met Otto heer van Buren over de tienden te Malsen zijn afgeschreven:

1. Brief van Hendrik, abt van s. Paulus te Utrecht, als rechter in deze door den bisschop benoemd, dd. 1293 (13 Febr.), feria sexta post cineres, waarbij, met toestemming van partijen, Johannes Theoderici clericus traiectensis naar Petrus Martini kanonik te Doornik wordt afgezonden, om het gevoelen van dezen rechtsgeleerde nopens het geschil te vernemen, daar alle rechtsgeleerden te Utrecht om de eene of andere reden niet geraadpleegd konden worden.

2. Brief van denzelfden abt Hendrik, dd. 1294 (1 Julij), feria quinta post festum b. Petri et Pauli apostolorum, waarbij, overeenkomstig het gevoelen van den verkozen raadsman,

de tienden in geschil aan het kapittel worden toegewezen en de uitvoering bevolen van eenen brief van bisschop Jan, dd. 1292 (6 Dec.), in die b. Nicolai, waarbij de abt van Marienweerd en andere geestelijken gelast worden Otto heer van Buren te excommuniceeren als hij de tienden aan het kapittel niet terug geeft. 530

P. Het zegel verloren. — Verg. 1314, 24 Jan.

1295 (1 Febr.), *in vigilia purificationis b. Marie virginis.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht en dat van Deventer vernieuwen de broederschap tusschen hen van ouds bestaan hebbende, daar zij uit hunne jaarboeken en het getuigenis hunner oudsten bevonden hebben dat beide kapittelen voorheen ééne kerk uitmaakten en later die van Deventer uit s. Salvatorskerk is voortgekomen. 531

O. De beide zegels met tegenzegels in bruine was.

1295 (10 Febr.), *des donresdags vor grote vastelawnt.* — Het kapittel van s. Jan te Utrecht geeft aan Jan van Renesse ridder en na hem zijnen oudsten zoon of bij gebreke van dezen zijnen oudsten broeder in lijfpacht de tienden die Jan van Hamstede zijn neef van het kapittel in pacht hield. 532

J. Reversbrief met zegel van Jan van Renesse in bruine was. — Uitg. v. d. Bergh Oorkb. 2 n° 931.

1295 (19 Febr.), *sabbato [ante dominicam] qua cantatur Invocavit me.* — Gijsbert gezegd Uten Goye ridder en zijn zoon Gijsbert nemen van het kapittel ten Dom te Utrecht in lijfpacht de groote en kleine tienden in Oderixoye en Wielrevelt. 533

D. Met de zegels van Gijsbert Uten Goye en den officiaal van Utr. in bruine — en die van Huibert van Everdingen en Huibert van Vianen, ridders, in witte was.

(1295, 1 Maart). *Datum Laterani kal. Marcij, pontificatus nostri anno primo.* — Paus Bonifatius VIII benoemt den proost der kerk van Deventer om zonder hooger beroep te beslissen op de klacht van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, dat Nicolaas, rector der kerk in Jutfaas eenige tienden en andere zaken des kapittels geroofd zoude hebben. 534

O. Met looden zegel. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 193.

1295 (22 Maart), *feria tertia ante annuntiationem b. Marie virginis.* — Amelraad Amelraadsz. kanonik van s. Jan te Utrecht verklaart van het kapittel van Oudmunster aldaar, ten behoeve van Herman Hasekine, 20 pond stichtsche penningen ontvangen te hebben, ter voldoening der 40 pond die het kapittel dezen jaarlijks schuldig was. 535

O. Met twee zegels in groene was.

1295 (24 Maart), *feria quinta post dominicam qua cantatur Judica.* — Johan van Nassau, vroeger verkoren bisschop van Utrecht, belooft de vijf kapittelen aldaar schadeloos te houden, wanneer een der Utrechtsche bisschoppen, of wie ook, hem de jaarlijksche uitkeering van duizend ponden geheel of ten deele onthield, welke hem door den paus met toestemming der kapittelen uit de bisschoppelijke goederen was toegezegd. Floris graaf van Holland, Reinoud graaf van Gelder, Dirk graaf van Kleef, Jan heer van Kuik en zijne zonen Hendrik en Willem ridders verbinden zich tot het doen nakomen der belofte. 536

O. Met vijf zegels in groene en bruine was.

1295 (5 April), *feria tertia post pascha.* — Het kapittel van s. Marie te Utrecht verzoekt Nicolaas van Kats, ridder, en zijne ambtenaren de verstopping van 's kapittels water-

leiding en eenige nieuwe door hen aangelegde uitwateringen te Lopik weg te nemen. 537

M. Het zegel verloren. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2 n° 902.

1295 (9 April), *sabbato ante Quasi modo geniti.* — Bisschop Jan herroept ten gevalle van den graaf van Holland het tegen Hendrik van de Lek, ridder, uitgesproken banvonnis ter zake van de niet uitkeering van het verschuldigde aan het kapittel van s. Marie te Utrecht uit den tol te Smithuizen en de hoven van Malbergen en Ewijk. 538

M. Met zeer geschonden zegel in groene was. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. 2, n° 905.

1295 (27 April), *feria quarta ante Philippi et Jacobi apostolorum.* — Bisschop Jan verklaart dat Gijsbert Uten Goye, knaap, in zijne tegenwoordigheid bevestigd heeft aan het kapittel ten Dom te Utrecht verkocht — en coram sculteto et lantgenoten in justicia van Gijsbert van IJsselstein overgegeven te hebben elf morgen lands in dat gerecht liggende. 539

D. Het zegel van Gijsbert Uten Goye in witte was alleen overig. — Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 94.

1295 (15 Junij), *up sente Vites dach.* — Gijsbrecht Uten Goye, ridder, verklaart dat Elias Dirksz. van den Velde aan Gerard Puthake anderhalf morgen lands over Oosterlake verkocht — en weder in erfpacht genomen heeft. 540

D. Met zegel in witte was; dat van den kapellaan van Oostrum verloren.

1295 (23 Junij), *in vigilia b. Johannis baptiste.* — Rembertus van den Toren (de Turri) burger (castrensis) in Nyenburg verkoopt aan Herman van Saterslo een huis c. a.

geheeten Arnoldinch in Tilgede, in de parochie van Ootmarsum, en belooft de overdracht er van in het openbaar voor het gerecht van Ootmarsum te doen, waarvoor hij borgen stelt die bij niet nakoming dezer belofte „ibunt in lage in locum quendam qui dicitur Piscina. 541

D. Met de zegels der burgerij in Nyenburg en van Rembertus van Stochem, ridder, in witte was.

1295 (11 Julij), *feria secunda ante Margarete.* — Het kapittel ten Dom te Utrecht bepaalt dat geen kanoniken de vruchten van kerkegoederen, testamenten enz. zullen ontvangen als zij daartoe niet door het kapittel benoemd zijn. 542

D. Zegel met tegenzegel in groene was.

1295 (16 Julij), *in crastino divisionis apostolorum.* — Testament van Steven, deken van het kapittel ten Dom te Utrecht. 543

D. Met acht zegels in groene was, waarvan twee verloren gingen.

1295 (23 Julij), *in crastino b. Marie Magdalene.* — Nicolaas gezegd Būkout, vroeger burger te Utrecht, maar uit vrees zijns levens niet in die stad durvende komen, machtigt Vrowijn, burger van Oudewater, om zijn steenen huis, bij het huis des bisschops te Utrecht gelegen en geheeten Būkoutshus, dat hem en zijnen broeder Gijskijn is aangeërfd, te verkoopen of te verhuren. 544

O. Met zegel van Oudewater in witte was.

1295 (29 Julij), *feria sexta post festum b. Jacobi apostoli.* — Brief van den officiaal 's hoofs van Utrecht, waarbij Gijskijn, gezegd Buocholt, klerk en Vrowijn, burger van Oudewater, namens Nicolaas gezegd Boucholt aan het kapittel

van Oudmunster te Utrecht den eigendom overdoen van een steenen huis, genaamd Boucholtes hues, bij het huis des bisschops staande. 545

O. Zegel in groene was.

1295 (6 Aug.), *sabbato ante festum b. Laurentii martyris.* — Gijsbertus uit het Gooi, ridder, verkoopt aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht eene hoeve lands over de Lek, vroeger aan Rampo van Maasland toebehoorende, en neemt bij ruiling daarvoor in erfpacht 14 morgen lands, vrijtgras genoemd, strekkende van den openbaren weg naar het land Word. 546

P. Met de zegels van Gijsbert uit het Gooi, zijn neef Gijsbert uit het Gooi en Elias van Waardenburg in bruine was.

1295 (31 Aug.), *feria quarta post festum decollationis s. Johannis baptiste.* — Proost en convent van Bethlehem nemen van het kapittel ten Dom te Utrecht in erfpacht de tienden van Sedehem. Mochten novale tienden opkomen dan blijven deze aan het kapittel. 547

D. De twee zegels er af. — Verg. 1330 (4 Maart).

1295 (16 Sept.), *in vigilia b. Lamberti martiris.* — Lambert de Fries (Lambertus dictus Freso) ridder en schepen te Utrecht en Jan van den Einde (Johannes de Fine) kanonik ten Dom aldaar, schenken 20 pond stichtsche penningen aan eene vicary in het nieuwe werk van de kerk des kapittels, door Pieter Egbertsz. bediend wordende. 548

D. Met het zegel van Lambert de Fries in bruine was.

1295 (1 Oct.), *in die b. Remigii confessoris.* — Amelraad Amelraadsz., als gemachtigde van Herman Hasekine, verklaart van het kapittel van Oudmunster te Utrecht ontvangen te

hebben wat dit tot op dezen dag aan genoemden Herman schuldig was wegens eene jaarlijksche uitkeering van 40 stichtsche ponden. 549

O. Met zegel van den officiaal 's hoofs van Utrecht.

1295 (8 Oct.), *sabbato ante Victoris.* — De officiaal van Utrecht gelast Barthold, vroeger priester celebrant te Everdingen, ten gevolge der aanklacht van het kapittel van Oudmunster te Utrecht den presbyter der kerk te Jutfaas te dagvaarden, ten einde zich te verantwoorden wegens de mishandelingen met zijn medeweten door zijn vader en broeder den vicaris van het kapittel aangedaan. 550

O. Met zegel in groene was. — Hieraan een transfix van Barthold dd. 1295 (9 Oct.), die dominico proximo ante Victoris, te kennen gevende dat hij de ontvangen last heeft uitgevoerd, en een tweede transfix dd. 1295 (13 Oct.), feria quinta post Victoris, waarbij het kapittel de procedure voortzet. Uitg. de Geer cod. dipl. hist. gen. 2. ser. 4, 2, 194.

1295 (9 Oct.), *in vigilia Gereonis et Victoris.* — Everard van Stoutenberg, ridder, verkoopt aan het kapittel ten Dom te Utrecht 15 morgen lands op Bijleveld en neemt die weder in erfpacht. 551

D. Met de zegels van Evert van Stoutenberg, Huibert proost van s. Marie te Utr. en Hendrik van Stoutenberg, alle in bruine was. — Verg. 1296 (21 Dec.).

1295 (9 Oct.), *die dominico proximo ante Victoris.* — Geschillen van het kapittel van Oudmunster en Nicolaas presbyter te Jutfaas. 552

O. Zie hiervoor n° 550.

1295 (13 Oct.), *feria quinta post Victoris.* — Over de mis-

handelingen den vicaris van het kapittel van Oudmunster te Utrecht in Jutfaas aangedaan en de voortzetting van de daarover aanhankelijke procedures. 553

O. Zie hiervoor n° 550.

1295 (17 Oct.), *feria secunda ante Luce ewangeliste.* — Afschrift van de volmacht door Nicolaas, presbyter in Jutfaas, aan Matthias van Antwerpen gegeven om zijne belangen waar te nemen in het geschil met het kapittel van Oudmunster te Utrecht. 554

O. Zegel verloren.

1295 (22 Oct.), *sabbato post Luce ewangeliste.* — De officiaal van Utrecht, als rechter in de geschillen tusschen het kapittel van Oudmunster aldaar en Nicolaas presbyter van Jutfaas, gelast dezen op het hieraan gehechte stuk te antwoorden. 555

O. Het zegel des officiaals in bruine was.

1295 (27 Oct.), *in vigilia Symonis et Jude apostolorum.* — Uitspraak van den rechter in het geschil van het kapittel van Oudmunster te Utrecht met Nicolaas, presbyter der kerk te Jutfaas, over ingediende verklaringen van den laatstgenoemde. 556

O. Met zegel in groene was.

1295 (31 Oct.), *in vigilia omnium sanctorum.* — De officiaal 's hoofs van Utrecht, als rechter in de geschillen tusschen het kapittel van Oudmunster aldaar en Nicolaas presbyter van Jutfaas, bepaalt eene nadere zamenspreking tegen den volgenden zaturdag. 557

O. Het zegel verloren. Gehecht aan een relaas van hetgeen partijen in het midden hebben gebracht aangaande het voor-

wendsel van den presbyter Nicolaas, dat hij uit vrees voor zijn leven niet te Utrecht durfde komen.

1295 (5 Nov.), *sabbato post omnium sanctorum.* — De officiaal van Utrecht doet uitspraak over eene exceptie in het geschil van het kapittel van Oudmunster aldaar met Nicolaas, presbyter van Jutfaas, en gelast verder te procederen. 558

O. Zegel verloren.

1295 (21 Nov.), *in vigilia b. Cecilie.* — Eenige geestelijken, edelen en twee schepenen van Utrecht verklaren dat Godfried van Zeist, ridder, op heden den bestemden dag tot het uitspreken zijner sententie over het kasteel van Montfoort, ten huize van bisschop Jan, waar ook de burggraaf van Montfoort zich bevond, is verschenen, maar dat de bisschop zich in zijne kamer had begeven en, de deur gesloten hebbende, hoewel genoegzaam afgewacht, er niet uit wilde komen. 559

Opgenomen in een vidimus van het provinciale hof van Utr. dd. 1649, 24 Sept., waaruit blijkt dat het oorspronkelijke toen nog negen zegels in groene was had.

1295 (28 Nov.), *feria secunda post Katrine.* — De deken van Deventer subdelegeert den kanonik Fredericus om Henricus de Belle, procurator van Nicolaas presbyter te Jutfaas, te dagvaarden en te hooren. 560

O. Zegel in roode was.

1295 (28 Nov.), *feria secunda proxima post Katerine.* — De deken van de kerk van Deventer, als gedelegeerde rechter, maakt eenige bepalingen ten aanzien van een getuigenverhoor

in het geschil van het kapittel van Oudmunster te Utrecht en Nicolaas presbyter van Jutfaas. 561

O. Zegel in roode was.

1295 (29 Nov.), *feria tertia proxima post Katerine.* — De deken der kerk van Deventer, als gedelegeerde rechter, gelast den presbyter in het Gein en den kanonik Bertoldus, vicaris van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, om Nicolaas, presbyter van Jutfaas, voor hem te dagvaarden ter zake van diens geschil met het kapittel. 562

O. Zegel in roode was.

Met een transfix dd. 1295 (4 Dec.), die dominica proxima post festum b. Andree apostoli, waarbij Gerardus presbyter in het Gein bericht die dagvaarding gedaan te hebben. 563

Het zegel verloren.

1295, 3 December. Notarieele acte van appel aan den pauselijken stoel, ten overstaan van den officiaal van Utrecht gedaan bij eenen hier ingelaschten brief dd. 1295 (3 Dec.), *sabbato post Andree apostoli*, aangaande het geschil van Nicolaas, presbyter van Jutfaas, met het kapittel van Oudmunster te Utrecht. 564

O. Met geteekend zegel van den notaris en zegel van den officiaal in groene was.

1295 (3 Dec.), *sabbato ante Nicolai.* — De officiaal van Utrecht gelast den presbyter in het Gein om Nicolaas, presbyter van Jutfaas, voor hem te dagvaarden in het geding van het kapittel van Oudmunster te Utrecht tegen den gedaagde. 565

O. Zegel verloren.

1295 (12 Dec.), *in vigilia b. Lucie virginis.* — De officiaal 's hoofs van Utrecht gelast den presbyter in het Gein en Christianus, investitus der kerk van Kamerik, Nicolaas presbyter van Jutfaas op nieuw voor hem te dagvaarden om op den eisch van het kapittel van Oudmunster te Utrecht te antwoorden op straffe van excommunicatie. 566

O. Zegel in groene was. — Met een transfix dd. 1295.... waarbij Gerardus presbyter in het Gein verklaart deze lastgeving te hebben uitgevoerd. Met zegel in witte was.

1296. Lijst der goederen en tienden behoorende aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht. 567

O. Zonder zegel.

(1296, 15 Jan.). 1295, *des andren daghes na sente Pontiaens dach mertelare.* — Herman, heer van Woerden, ridder, bespreekt aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht eene jaarlijksche rente van vijf pond gelds, ter memorie van hem en zijne vrouw Elyzabet, door den commandeur en het convent van s. Catharina te Utrecht uit de in hunne handen gestelde goederen aan het kapittel uit te reiken, tot dat het onrecht dat hij in zijn leven gedaan heeft verzoend is. 568

O. Het zegel in witte was. — Uitg. v. Bergh oorkb. 2 n° 928.

1296 (16 Febr.), *in die b. Juliane virginis et martiris.* — Johannes proost en het convent in Varlar geven het kapittel van Oudmunster te Utrecht aandeel in hunne geestelijke voorrechten. 569

O. Met twee zegels in groene was.

1296 (21 Febr.), *feria tercia ante festum b. Petri ad cathedram.* — Bisschop Willem verklaart dat Nicolaas van

Dorschen, knaap, voor hem verschenen zijnde, erkend heeft aan de executeuren van het testament van wijlen Steven, deken ten Dom te Utrecht, 44 morgen lands in de Nes tusschen de Vecht en de Krommezijdwende verkocht en weder in erfpacht genomen te hebben. 570

D. Zegel en tegenzegel in bruine was.

1296 (28 Febr.), *feria tercia post dominicam Oculi.* — Rechter, schepenen, raden en burgers van Muiden verklaren dat zij en hunne stad onder het onmiddelijk gezag van den bisschop en de kerk van Utrecht behooren en belooven, op verbeurte van al hunne voorrechten en vrijheden, zich nimmer onder het gezag van anderen te zullen begeven. 571

Opgenomen in een vidimus van het hof van Utrecht dd. 1646, 15 Jan., waarop het zegel van Muiden, in witte was, dat aan het oorspronkelijke charter hing, is afgeteekend. — Uitg. Heda, 228; Mier. 1, 568. Verg. Matth. nob. 199.

(1296, 5 April). *Datum Rome apud s. Petrum, non. Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.* — Paus Bonifacius machtigt den deken der kerk van Deventer het kapittel van Oudmunster te Utrecht in zijn bezittingen te handhaven. 572

O. Opgenomen in eene uitspraak dd. 1301 (2 Sept.), in crastino Egidii.

1296 (5 April), *feria quinta post octavas pasche.* — Reinoud, graaf van Gelder, belooft op verzoek van Johannes vroeger verkoren bisschop en van de vijf kapittelen te Utrecht, hen, die met kerkelijke bedieningen begiftigd worden, niet te bemoeijelijken wanneer de pensie van 1000 ponden niet betaald mocht worden, die door de kapittelen met toestem-

ming van den paus uit de bisschoppelijke goederen aan genoemden elect was toegekend. 573

O. Het zegel verloren.

(1296, 9 April). *Datum Rome apud sanctum Petrum v idus Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.* — Paus Bonifacius VIII verleent aflaat aan hen die de domkerk te Utrecht zullen bezoeken en begiftigen. 574

D. Met looden zegel aan roode en gele zijden draden. — Het charter is zeer geschonden.

(1296, 8 Mei). *VIII idus Maii pontificatus anno secundo.* — Paus Bonifacius VIII machtigt bisschop Willem ten behoeve des bisdoms gelden op te nemen. 575

D. Vermeld in eene notarieele acte. Zie 1339, 21 April.

1296 (13 Mei), *in die pentecostes.* — Hendrik heer van de Lek, ridder, door eenige zaken verhinderd zelf in Utrecht te komen, verzoekt met zijn oudsten zoon en erfgenaâm Hendrik gezegd van de Lek, het kapittel van s. Marie te Utrecht, om goed te keuren dat hij zijne vrouw Helewig, dochter van den graaf van Benthem, eene douarie van 200 mark op den tol te Smithuizen verzekerd heeft. 576

M. Met zegel in witte was.

1296 (27 Aug.), *des manendags na sunte Bartholomeusdage.* — Heer Loef van Kleef, graaf van Hilkerode en heer van Thoneberg machtigt Hendrik den rover, van Montfoort, zijn zuster Katharina's goed ten behoeve van Jonker Johan van Holland in ontvang te nemen, mits hem Loef daarvan verantwoording doende. 577

Met geschonden zegel en tegenzegel in bruine was. — Uitg. v. d. Bergh, oorkb. n° 956.

1296 (27 Aug.), *feria secunda post festum b. Bartholomei.* — Bisschop Willem beleent na doode van vrouwe Hildegond, echtgenoote van wijlen Zweder van Beverweerde, Nicolaas van den Velde met het kasteel van Beverweerd en 40 morgen lands daarbij gelegen en daartoe behoorende, benevens het wereldlijk gerecht en de tienden van Oudkamerijk, om het als ministerialis van den bisschop en de kerk te houden. 578

D. Het zegel in bruine was zeer geschonden. — Uitg. Matth. jur. gl. 343.

1296 (7 Sept.), *in vigilia nativitatis b. Marie semper virginis.* — Huibert van Amersfoort, proost en aartsdiaken van het kapittel van s. Marie te Utrecht, bepaalt wat Altetus en anderen als ministeriales der proostdij, hem bij wissel verschuldigd zijn en regelt het heergewaad van het goed Op den dijk dat zij van hem houden. 579

M. Met twee zegels in groene was. — Verg. Matth. reb. Amersf. script. 19.

1296 (22 Sept.), *in crastino b. Mathei apostoli et evangeliste.* — Amelraad Amelraadsz. kanonik van s. Jan te Utrecht verklaart, als gemachtigde en ten behoeve van Herman Hazekine van het kapittel van Oudmunster te Utrecht ontvangen te hebben 20 ponden stichtsche penningen door het kapittel jaarlijks verschuldigd. 580

O. Het zegel in groene was; dat van den officiaal van Utrecht bijna verloren.

1296 (8 Oct.), *feria secunda ante festum b. Victoris.* — Huibert van Beusichem verkoopt aan het kapittel ten Dom te Utrecht elf morgen lands in Weithuizerbroek (Waardhui-

zerbroek) met andere landerijen, en neemt die weder in erfpacht. 581

D. De zegels van Huibert van Beusichem in witte, van bisschop Willem en Splinter van Beusichem in bruine was. Dat van Alard van Beusichem verloren. — Verg. 1517, 12 Sept.; 1598, 30 Nov.

1296 (16 Oct.), *in die b. Galli confessoris.* — Het kapittel van s. Pieter te Utrecht geeft den bisschop te kennen dat Otto, heer van Buren, de tienden van Malsen in bezit houdt en dat de regeering der stad Utrecht eene poort der stad, bij de kerk des kapittels gelegen, gedurende vele jaren gesloten heeft; het een en ander tegen recht en in strijd met de daaromtrent gegevene brieven. Het kapittel verzoekt 's bisschops bescherming in deze en zal anders 14 dagen na de aanbieding van dezen brief met de kerkelijke diensten ophouden. 582

P. Met een gedeelte van het zegel in witte was.

1296 (21 Dec.), *in die b. Thome apostoli.* — Everard van Stoutenberch, ridder doet, met toestemming zijner kinderen, aan het kapittel ten Dom te Utrecht den eigendom over van vijftien morgen lands op Bijleveld en neemt die weder in erfpacht. 583

D. Met de zegels van Everard van Stoutenburg, Huibert proost van s. Marie te Utrecht en Hendrik van Amersfoort, ridder, in bruine was. — Verg. hiervoor n° 551.

1296 (29 Dec.), *crastino innocentum.* — Bisschop Willem bevestigt den hier ingelaschten brief dd. 1293 (24 Aug.), in festo b. Bartholomei apostoli, waarbij bisschop Jan aan Filip van Almelo, die den geestelijken stand wenscht aan te nemen, veroorlooft de hem van zijnen vader aangeërfde en

van het Sticht in leen gehouden goederen te bezitten als ware hij leek. 584

Het zegel met tegenzegel in bruine was.

1297 (3 Maart), *die tercio intrante mense Marcio.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht verzoekt Adolf proost en aartsdiaken ten Dom aldaar om Egidius Beatrixz., door het kapittel met de kerk te Totelsende begiftigd, in het bezit dier kerk te stellen. 585

O. Het zegel verloren.

1297 (28 Maart), *feria quinta post dominicam Letare Jerusalem.* — Bisschop Willem verklaart dat de kapittelen ten Dom en Oudmunster te Utrecht behoorlijk bewezen hebben dat twee huizen op het einde van de stadsbrug en andere huizen op de plaats genaamd op den toren, van de kameren der bontwerkers af tot aan de brug der nieuwe gracht, niet behoeven te gelden in het recht, *ruminge* genoemd, door den bisschop bij zijne eerste inkomst gevorderd. 586

O. Zegel en tegenzegel in groene was.

1297 (4 Mei), *in crastino inventionis s. crucis.* — Bisschop Willem doet als gekozen scheidsman uitspraak in een geschil van het kapittel van s. Jan te Utrecht met Zweder van Beverweerd, ridder, en zijne moeder Hadewich, over den eigendom van 24 morgen lands in den Achtersloot in het gerecht van Gijsbert van IJsselstein en wijst dien aan het kapittel toe. 587

D. Het zegel verloren.

1297 (16 Junij), *in crastino b. Viti et Modesti.* — Testament van Wonna, weduwe van Jan Sophienz. burger van

Utrecht, waarbij o. a. de vicarij van s. Christoforus in de kerk van s. Pieter aldaar gesticht wordt. 588

P. De zegels verloren.

1297 (21 Junij), *datum apud Camplere, feria sexta ante nativitatem b. Johannis baptiste.* — Jan graaf van Holland bevestigt ten behoeve van Herman, zoon van Hadewich vrouw van Berwout gezegd Wint, den hier ingelaschten brief dd. 1248 (21 Nov.), undecimo kal. Decembris, indict. sexta, waarbij de Roomsch koning Willem aan genoemde Hadewich vergunt over alle goederen, die zij van hem in leen hield, als vrij eigendom te beschikken. 589

O. Het zegel met tegenzegel in roode was. — Verg. hiervoor n° 160.

1297 (7 Sept.), *in vigilia nativitatis b. virginis.* — Statuut van het kapittel ten Dom te Utrecht over de vervulling van kerkelijke diensten door diakenen en subdiakenen bij hunne afwezigheid. 590

D. Het zegel met tegenzegel in bruine was.

1297 (18 Sept.), *in crastino b. Lamberti martiris.* — Brief van den officiaal van Utrecht, waarbij Jacobus gezegd Oude en zijne huisvrouw Lisa, burgers van Utrecht, verklaren dat zij, tegen den wil van het kapittel ten Dom aldaar, een huis en hofstede aan de Vischmarkt hebben gebouwd en daardoor in den ban vervallen zijnde, tot de opheffing van dien overeengekomen zijn aan het kapittel eene jaarlijksche uitkeering — en na hun dood de vrije beschikking van genoemd huis en hofstede te geven. 591

D. Zegel in groene was.

1297 (29 Sept.), *in die b. Michaelis archangeli.* — Kwi-

tantie van Amelraad Amelraadsz., gemachtigde van Herman Hasekine als hiervoor n° 580. 592

O. Zegels in groene was.

1297 (3 Oct.), *feria quinta post Remigii.* — Arnold gezegd Bitter belooft voor den officiaal 's hoofs van Utrecht en onder borgtocht van Hendrik van Abstede en Andries gezegd Mewekin, knapen, de twee hoeven lands in Overrijn in de parochie van s. Geertruid en in het gerecht der stad Utrecht, die hij van het kapittel ten Dom aldaar in lijfpacht heeft, te verbeteren. 593

D. Zegel in groene was.

1297 (9 Oct.), *in die sanctorum Dyonisii et sociorum eius.* — Herman Hasekine verklaart tot op dezen dag door het kapittel van Oudmunster te Utrecht voldaan te zijn wegens de jaarlijksche uitkeering van 40 pond, door dat kapittel hem verschuldigd. 594

O. Met de zegels van Herman en den officiaal van Utrecht in groene was.

1298. *Anno Domini* MCCXC *octavo.* — Overdracht van een viertel lands te Linschoten aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht door Rodolf gezegd Borre. 595

O. Verg. 1294 (13 Junij) n° 522.

1298 (4 Mei), *in crastino inventionis s. crucis.* — Brief van den officiaal van Utrecht, waarbij Alold van Loosdrecht, zoon van wijlen Huibert en Yda, erkent voor het gerecht van Melis van Mijnden aan Mauricius, kanonik ten Dom te Utrecht, overgedragen en weder in erfpacht genomen te hebben de helft van een viertel bouwlands te Loosdrecht. 596

D. De zegels verloren.

1298 (9 Junij), *feria secunda ante Odulfi.* — Testament van. Hermannus, clericus, zoon van vrouwe Hazekine, bevattende o. a. eenige bepalingen aangaande de stichting eener vicarij in de kerk van het kapittel van Oudmunster te Utrecht. 597

De zegels verloren. — Verg. het volgend n°.

1298 (9 Junij), *feria secunda ante Odulphi.* — Testament van Herman, vrouwe Hasekinesz. — Opgenomen in een vidimus van den officiaal 's hoofs van Utrecht, waarvan de onvolledige dagteekening is: Datum anno Domini predicto, feria... 598

O. Het zegel van den officiaal in groene was. — Verg. 1299 (15 Oct.).

1298 (1 Julij), *in octava s. Johannis baptiste.* — Het kapittel van s. Pieter te Utrecht verklaart dat Jan, oudste zoon en erfgenaam van wijlen heer Jan van der Dussen, ridder, eenige tienden bij de rivier de Alm in de polders van Herradswerde en Hokenesse van de proostdij des kapittels in erfpacht houdt. 599

P. Zegel in bruine was.

1298 (20 Aug.), *feria quarta post assumptionem b. Marie.* — Hendrik, gezegd rovere, burggraaf van Montfoort, ridder, neemt van het kapittel van Oudmunster te Utrecht in erfpacht, om op éénen erfgenaam te vervallen, 24 morgen bouwlands in het gerecht van Montfoort in Blokland. 600

O. Met de geschonden zegels van den burggraaf, van Huibert en Zweder van Vianen in witte was.

1298 (20 Sept.), *in vigilia b. Mathei apostoli et ewangeliste.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht maakt eenige bepalingen aangaande het jaar van gratie, door de perpetui vicarii te genieten wanneer een hunner sterft. 601

O. Met zegel en tegenzegel in bruine was.

1298 (25 Oct.), *des satersdaghes voer sunte Symon Judendaghe.* — Hertog Jan van Brabant verbindt zich om bisschop Willem, dies man ende maech hij is, tegen Jan graaf van Holland bij te staan, en stelt borgen voor de nakoming van dit verbond. Mochten er tusschen hem en den bisschop verschillen ontstaan, dan zullen die aan de uitspraak van Jan heer van Kuik en Floris Berkhout verblijven. 602

De zegels verloren, als zij er ooit aan gehangen hebben. — Uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 1045.

1298 (5 Nov.), *feria quarta post omnium sanctorum.* — Dirk van Altena, proost en aartsdiaken van Oudmunster te Utrecht, geeft vidimus en goedkeuring van een brief dd. 1258 (11 April), *feria quinta post dominicam Misericordia Domini*, waarbij Petrus, proost en aartsdiaken ten Dom, Jacobus, kanonik en kameraar van Oudmunster te Utrecht en Gijsbert, ridder, heer van het Gooi, als scheidslieden uitspraak doen in kerkelijke geschillen tusschen de plebanen en parochianen van Gasperden en de parochianen van Tulle. 603

D. Het zegel verloren.

1298 (25 Nov.), *in die b. Katarine virginis.* — Brief van den officiaal van Utrecht, waarbij Johannes gezegd Dole, burger aldaar, aan Dirk gezegd Cracht, kanonik ten Dom, den eigendom overgeeft van twee hofsteden met de huizen in de wijk geheeten Tastcunt, in de parochie van s. Geertruid te Utrecht. 604

D. Met drie zegels in groene was.

1299 (13 Febr.), *in vigilia b. Valentini martyris.* — Brief van de officialen 's hoofs van Utrecht en van het hof des aartsdiakens ten Dom aldaar, waarbij Petronella Vivinus

weduwe c. s. aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht eene jaarlijksche rente van 20 solidi geven en deze vestigen op de hofsteden en gebouwen waarin Nicolaas uit den Garde woont. 605

O. Met de zegels der officialen en van Willem gezegd Bodekin.

1299 (17 Febr.), *datum apud Amersforde, in crastino b. Marcelli pape et martyris.* — Bisschop Willem geeft het kapittel van s. Pieter aldaar, met eene jaarlijksche rente van 30 ponden uit zijne tijnsgoederen in Bunnik, het bezit van de tienden in Pothuizen. De bisschop zal een en ander met 500 Utrechtsche ponden kunnen lossen. 606

P. Zegel in bruine was.

1299 (9 Maart), *feria secunda post dominicam Invocavit.* — Zweder van Zuilen ridder, anders genoemd van Beverwarde, en zijne vrouw Berta geven het Vrouwenklooster te Utrecht 50 pond grooten tornoois, waarvoor dit hun jaarlijks 5 pond zal uitkeeren. Na doode van een hunner zal het klooster de helft dezer rente en na beider dood het geheele bedrag in eigendom houden om hunne memorie te vieren. 607

Met zegel in bruine was.

1299 (27 Maart), *des vridages vor mitvasten.* — Everaed van Stoutenberg ridder en zijn zoon Diederik, knape, verkoopen aan de choralen ten Dom te Utrecht 30 morgen lands op Bijleveld. 608

D. De zegels van Everaad van Stoutenburg en den officiaal van Utrecht in groene was; twee andere verloren.

1299 (1 April), *prima die mensis Aprilis.* — De proost Dirk van Altena en het kapittel van Oudmunster te Utrecht

stichten eene vicarij, waarvan de priester-vicaris gehouden zal zijn een aantal missen voor de weldoeners des kapittels enz. te doen, alzoo die sedert eenigen tijd verzuimd werden. 609

O. De beide zegels in bruine was.

1299 (1 Aug.), *in die b. Petri ad vincula in ecclesia de Weteringhe.* — Theodericus persona in Rijswijk en Steven van Ekendunen berichten den officiaal van den domproost en aartsdiaken te Utrecht, dat zij den schout van Weteringe en anderen hebben bevolen het kapittel van Oudmunster te Utrecht te handhaven in het rustig bezit der goederen in Weteringe en Monsterambacht gelegen en door wijlen Herman zoon van Hasekine aan dat kapittel vermaakt, of wel om 's daags na s. Egidius-abts dag voor den genoemden officiaal te Utrecht te verschijnen om op de eischen van het kapittel te antwoorden. 610

O. De twee zegels in groene was.

1299 (29 Aug.), *des saterdaghes na sente Bartolomeus daghe.* — Arnout van Lockhorst, officiaal van Utrecht, geeft aan Johan, vrouw Femencenzoon, in erfpacht twee akker lands die zes gerden breed zijn, in het gerecht van s. Jan aldaar. 611

J. Met twee zegels in groene was.

1299 (21 Sept.), *ipso die b. Mathei apostoli.* — Het kapittel van s. Pieter te Utrecht geeft aan Hubertus, proost van het kapittel van s. Marie aldaar, volmacht om ten aanzien der goederen in Bunnik en der tienden in Pothuizen, die Hendrik van Vechten, knaap, van den bisschop in pand houdt, de belangen des kapittels waar te nemen. 612

P. Zegel met tegenzegel in groene was.

1299 (29 Sept.), *ipso die Michaelis archangeli.* — Hendrik van Vechten, knaap, verklaart aan het kapittel van s. Pieter te Utrecht verkocht te hebben zijne goederen in Bunnik en zijn tiende in Pothuizen, welke hij van den bisschop van Utrecht in leen hield, wien hij andere goederen daarvoor in de plaats zal geven en tot nakoming waarvan eenige personen zich onder verband van leisting borg stellen. 613

P. Met elf zegels in witte, bruine en groene was.

1299 (15 Oct.), *feria quinta post b. Victoris.* — De officiaal van den aartsdiaken des kapittels van Oudmunster te Utrecht machtigt den presbyter van Oudewater om Screvel en Engelbert, ooms van moederszijde van Herman vrouw Hasekinesz., benevens Jacobus Stekelvinke te gelasten, op straffe van excommunicatie de bezittingen over te geven, die genoemde Herman bij zijn hier ingelascht testament dd. 1298 (9 Junij), feria secunda ante Odulphi, had vermaakt, of bij verzet hen te dagvaarden om voor hem officiaal in rechte te verschijnen. 614

O. Het zegel in bruine was.

1299 (2 Nov.), *in crastino omnium sanctorum.* — Hendrik van Vechten, knaap, erkent van het kapittel van s. Pieter te Utrecht den kooprijs der goederen in Bunnik en Pothuizen, die hij van den bisschop in leen hield, ontvangen te hebben ten bedrage van 500 pond Stichtsche penningen. 615

P. Met schildvormig zegel in bruine was. — Verg. n° 613.

1299 (2 Nov.), *in crastino omnium sanctorum.* — Hendrik van Vechten, knaap, belooft het kapittel van s. Pieter te Utrecht dat hij den verkoop der goederen in Bunnik en Pothuizen door zijnen zoon Jan, binnen 14 dagen na diens terugkomst uit Frankrijk, zal doen bevestigen en verbindt

zich daartoe met zijn borg Gozewijn van Broekhuizen onder verplichting van leisting. 616

P. Met twee zegels in groene was.

1299 (5 Dec.), *in vigilia b. Nicolai.* — Testament van Theodericus, gezegd van het h. kruis, waarbij deze aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht en anderen eenige jaarlijksche inkomsten vermaakt. 617

O. Met drie zegels in bruine was.

(1299, 31 Dec.). *Actum Traiecti, anno Domini millesimo tricentesimo, in vigilia circumcisionis Domini.* — Brief van Johannes, gezegd van Westende, kanonik, als handelende voor Adolf proost en aartsdiaken ten Dom te Utrecht, waarbij Jacob Hildewarsz. van het kapittel van Oudmunster aldaar in erfpacht neemt eene halve hoeve lands in Polsbroek. 618

O. Het zegel in groene was.

(1300?) Acte van appel van het Domkapittel te Utrecht aan den pauselijken stoel in een geschil met de vier overige kapittelen aldaar aangaande hunne wederzijdsche rechten. 619

O. Zonder dagteekening en zegel.

(1300?) De kerk van Keulen geeft aan die van Utrecht eene verklaring betreffende gewoonten en privilegien in kerkelijke aangelegenheden. 620

O. Zonder dagteekening en zegel.

(1300?) De kapittelen ten Dom en van Oudmunster te Utrecht bepalen de grensscheiding hunner immuniteiten, in de nabijheid van den te bouwen Domstoren gelegen. 621

O. Eenvoudige aanteekening van het overeengekomene, zonder dagteekening en zegel.

(1300?) Uittreksel uit het testament van Christina van Nuse. 622

Zonder dagteekening en zegel.

1300. *Anno Domini* MCCC. — Opgave der goederen van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, behoorende tot de groote kamer des kapittels. 623

O. Zonder zegel.

1300. *Datum et actum anno Domini* MCCC. — De rectoren der kerk van Wemeldingen verbinden zich aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht de gewone jaarlijksche uitkeering te doen. 624

O. Met drie zegels in groene was.

1300 (28 Jan.), *in octava b. Agnetis virginis.* — Het kapittel van Oudmunster te Utrecht en Willem heer van Altena onderwerpen hun geschil, over goederen in Altena, aan de uitspraak van scheidslieden. 625

O. Het zegel des kapittels in bruine was; de beide andere verloren. — Met een transfix dd. 1300 (4 April) in crastino dominicae palmarum, waarbij Gerrit heer van Altena als opvolger van Willem de overeenkomst goedkeurt. — Met zegel in roode was.

1300 (29 Febr.), *des manendaghes na sinte Mathijs dach.* — Huibert van Goberdingen knaap en zijn zoon Huibert verbinden zich en hun nakomelingen, op verbeurte van al het goed dat zij van den bisschop van Utrecht houden, met hun huis Westenstein nimmer iets tegen den bisschop te zullen doen. 626

D. De twee zegels in groene was zeer geschonden.

1300 (31 Maart), *ultima die mensis Martij.* — Dirk van

Altena, proost der kerk van Oudmunster te Utrecht, geeft aan het kapittel in eigendom de inkomsten van acht morgen lands in de Nes bij Woerden, nadat Arnold van Honthorst, die ze van hem in leen hield, daarvan afstand had gedaan. 627

O. Zegel met tegenzegel in groene was.

1300 (4 April), *in crastino dominicae palmarum.* — Geschil over de goederen van Altena. 628

O. Zie 1300 (28 Jan.) n° 625.

1300 (23 Junij), *ane sinte Johans avont baptiste.* — Adullef van Waldechghe, domproost te Utrecht, verklaart dat Gijsbert Vrencke aan de heeren van den Dom aldaar, na zijnen dood en voor zijne ziel, in aalmoes heeft gegeven eene rente van vier ponden Trechts payements, uit acht morgen lands op Trechterveen, die hij van den proost in leen hield. 629

D. Zegel met tegenzegel in groene was. — Met een transfix van den officiaal 's hoofs van Utrecht, dd. 1303 (7 Mei), in crastino Johannis ante portam latinam, waarbij Gijsbert gezegd Vrencken die gift vernieuwt. — Met zegel in bruine was.

1300 (21 Julij), *in vigilia b. Marie Magdalene.* — De abt van s. Paulus, de prior der predikheeren en de gardiaan der minderbroeders te Utrecht geven vidimus van eenen brief dd. (1255, 28 Dec.) in die sanctorum innocentum, waarbij Otto graaf van Gelder het kapittel van s. Marie belooft geene lasten te zullen vorderen van de hoven Zelhorst, Apeldoorn, Oene en Riplikerhove op de Veluwe. 630

M. De zegels verloren. — Verg. hiervoor n° 209.

1300 (21 Julij), *in den avont sinte Marien Magdalenen.* — De gardiaan der Minderbroeders te Utrecht geeft een niet

gedagteekend vidimus van eenen brief van gemelde dagteekening, waarbij Jan graaf van Holland en zijn broeder Guy van Henegouwen met de stad Utrecht een verbond van onderlinge vriendschap aangaan, waarbij de laatste belooft, bij het openvallen van den Utrechtschen zetel, zich met den graaf van Holland over de keuze van een nieuwen bisschop te verstaan. 631

De zegels er af. — Misschien slechts eene gelijktijdige kopij. — Uitg. Mier. 2, 14.

1300 (27 Sept.), *die sanctorum Cosme et Damiani martyrum.* — De kapittelen van Oudmunster, s. Pieter, s. Jan en s. Marie te Utrecht verbinden zich hunne rechten tegen het kapittel ten Dom aldaar te handhaven. 632

O. De zegels der drie eerste kapittelen in bruine, dat van s. Marie in groene was.

1300 (27 Sept.), *die sanctorum Cosme et Damiani martirum.* — De kapittelen van Oudmunster, s. Pieter, s. Jan en s. Marie te Utrecht benoemen ieder twee kanoniken uit hun midden, om hunne rechten tegen de aanmatigingen van het Domkapittel te verdedigen. 633

J. Met drie zegels in bruine en een in witte was.

1300 (1 Oct.), *a festo b. Remigii.* — Lijst of inventaris van de goederen der kleine kamer van het kapittel van Oudmunster te Utrecht, behoorende tot de memorien, feesten en presentien. 634

O. Zonder zegel.

1300 (4 Oct.), *feria tercia post festum b. Remigii.* — Het kapittel van Keulen geeft eene verklaring aangaande de waarde van sommige munten. 635

O. Met zegel in bruine was.

1300 (6 Oct.), *feria quinta post Remigii.* — De officiaal 's hoofs van Keulen geeft eene verklaring aangaande de waarde van eenige munten. 636

O. Met zegel in groene was. — Verg. 1307 (2 Oct.).

1300 (26 Oct.), *feria quarta proxima ante festum Symonis et Jude apostolorum.* — De prior van s. Paulus te Utrecht, als rechter in deze, beveelt de rectoren der kerken van Maasbommel en Horssen om Jutte, weduwe van Godfried van Meteren, ridder, c. s. te verbieden over de goederen der kerk van Mekeren en Horssen te beschikken zonder de toestemming van het kapittel van Oudmunster te Utrecht. 637

O. Met drie geschonden zegels.

1300 (3 Nov.), *feria quinta post omnium sanctorum.* — Het kapittel ten Dom te Utrecht verklaart dat de medekanonik Mauricius, aan het kapittel eenige goederen in Loosdrecht geschonken hebbende, de vruchten daarvan gedurende zijn leven zal ontvangen en bij testament over die goederen, mits ten behoeve des kapittels, zal kunnen beschikken, hetzij tot oprichting van een altaar of anderzins. 638

D. Het zegel verloren.

1300 (18 Nov.), *in octavis b. Martini hyemalis.* — Aleid Gerrits weduwe, haar zoon Willem en hare andere kinderen doen aan het kapittel ten Dom te Utrecht den eigendom over van negen morgen lands, min een hond, op Aalsterveld in de parochie van Lienden, waarna genoemde Willem dit weder van het kapittel in erfpacht neemt. 639

D. Met twee zegels in groene was, waarvan het eene bijna verloren ging.

AANHANGSEL.

1216 (28 Mei). *Datum Laterani* v *kal. Junij pontificatus nostri anno octavo decimo.* — Dergelijk stuk. 53*a*

P. Met looden zegel, even als het voorgaande, aan roode en gele zijden draden. Beide uitg. v. d. Bergh oorkb. n° 250, 252.

(1220). — Testament van Walter, proost van het kapittel van Oudmunster te Utrecht. 60*a*

O. Met twee geschonden zegels in witte was. — Het stuk heeft geen dagteekening. — Het jaar 1220 is hier aangenomen omdat een proost van dien naam in dat jaar gestorven zoude zijn. Zie Aanh. kerk. oudh. 90.

(1251, 26 Julij). *Datum Mediolani,* VII *kal. Augusti pontificatus nostri anno nono.* — Paus Innocentius IIII geeft veertig dagen aflaat aan hen, die op het feest van s. Servaas, tot acht dagen daarna, het klooster van dien naam te Utrecht jaarlijks zullen bezoeken. 171*a*

Met looden bulle aan gele en roode zijden draden.

1252 (18 Junij), XIIII *kal. Julij.* — Tienden der kapittelen en der abdij s. Paulus te Utrecht ten behoeve van het h. land verschuldigd. 177*a*

Zie 1368, 27 April en 4 Mei.

(1254, 24 Sept.). *Datum Anagnie*, VIIII *kal. Octobris pontificatus nostri anno duodecimo.* — Paus Innocentius IIII geeft veertig dagen aflaat aan hen die op den verjaardag der wijding van de kerk van s. Servaas te Utrecht die kerk bezoeken. 197*a*

Het zegel verloren. — Buiten op het charter is met eene hand uit de 15. eeuw geschreven: „Afflaetzbrief Innocentii IIII op den kyrmissdach tsunte Servaes XL dagen van ingesetter penitenci.

(1254, 30 Sept.). *Datum Anagnie*, II *kal. Octobris pontificatus nostri anno duodecimo.* — Paus Innocentius IIII beveelt alle geestelijken van het Sticht van Keulen de nonnen van s. Servaas te Utrecht te beschermen tegen ieder die haar of hare goederen eenig nadeel toebrengt. 197*b*

Het zegel verloren. — Uitg. Dodt arch. 2, 275.

1272 (3 Oct.), *feria secunda proxima post festum b. Remigii.* — Havezo ridder van Wijk geeft het kapittel van s. Marie te Utrecht den eigendom van zijne goederen in Koten, tot vergoeding van het recht op de goederen in Gelmathe, die zijne vrouw Sophia van het kapittel in erfpacht hield. 304*a*

M. Het zegel verloren.

BLADWIJZER.

Vroeger verschenen:

VANDEN LEVENE ONS HEREN. Een rijmwerk uit de middeleeuwen. Naar een handschrift der XV. eeuw [berustende in het archief der provincie] uitgegeven door Dr. P. J. Vermeulen. Utr., 1843.

TIJDSCHRIFT voor — geschiedenis van — Utrecht. Door denzelfden. Utr., 1847—1852. IV d. met pl.

VERSLAG aangaande de archieven der provincie en der voormalige vijf kapittelen te Utrecht. Gedaan aan H.H. GEDEPUTEERDE STATEN van dat Gewest. Door denzelfden. Utr., 1850. — VERSLAGEN aangaande de archieven in de provincie Utrecht. (Bijlagen tot het jaarlijksch verslag van H.H. GEDEPUTEERDE STATEN.) 1856 en 1867.

Mr. Johan van de Water's GROOT PLAKKAATBOEK 's Lands van Utrecht aangevuld en vervolgd tot het jaar 1810. Door Mr. C. W. Moorrees en Dr. P. J. Vermeulen. Utr. 1856 volgg. II d. fol.

INVENTARIS van het archief der provincie Utrecht (Boekdeelen en bundels.) Van den vroegsten tijd tot en met het jaar 1810. Door Dr. P. J. Vermeulen. Utr., 1875.